D.L. 23-8-52

Mit salapali

មិត្តសាលាបាលី

ទស្សនាវដ្ដីផ្សាយពុទ្ធសាសនា និង អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

ចេញរាល់ខែ

INDOCHINE FRANÇAISE
RÉGIE DU DÉPÔT LÉGAL

ឆ្នាំទី ៣ មករា កុម្ភៈ មីនា លេខ ១-២-៣

ព.ស. ២៤៩៥ — គ.ស. ១៩៥២

ទស្សនាវដ្ដីអនុមាស

ផ្សាយព្រះពុទ្ធសាសនា នឹង អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

បណ្ណាធិការ ជាប-ពិន

ទីសំណាក់ការ លេខ ៣៥ អា. វិថីឧកញ៉ាពេជ្រ ក្រុងភ្នំពេញ

បញ្ជីរឿង

បញ្ជីរឿង		ទំព័រ
សេចក្ដីជូនដំណឹងទស្សនាវដ្ដីមិត្តសាលាបាលី		១
វិចារណកថា		៥
គោលសំខាន់មួយបទនៃព្រះពុទ្ធសាសនា...	ជាប—ពិន	៨
ការដឹងប្រមាណ	ព្រះមហា ប៊ុង—ប៉ម	២៣
ឱវាទ ១៧ បទ	សម្ដេចព្រះសង្ឃនាយក ជួន-ណាត.	២៤
អបរិហានីយធម៌	ព្រះទេពមុនី យូ—ប៊ុណ្ណ	២៦
សុភាសិត ៥០ បទ	ប៊ូ—ប៉ូ	៣០
បដិភាណរបស់ព្រះពុទ្ធ	ស៊ិន—ហ៊ាន	៣៦
គតិធម៌ធៀបគតិលោក	ជាប—ពិន	៤៤
អាយុ	តែ—ង៉ួន	៤៧
អក្សរសាស្ត្រ	ភ៉ាយ—ប៊ុក	៥៥
ទេមរវេយ្យាករណ៍	ព្រះមហា ពេជ្រ—ម៉ាន់	៦២
អក្សរអង្គុលីលេខ	អៀង—ថ្លាង	៧៣
ដីវលេខ	សៀង—ឱន	៧៩
ឯកសារស្ដីពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៃកម្ពុជរដ្ឋ	ភ៉ាយ—ប៊ុក	៩១
រឿងសម័យថ្មី	ភ៉ាយ—ល្មុត	១០០
រឿងសកុន្តលា	ហេង—យ៉ាន់	១០៣
បញ្ចតន្ត្រៈ	ភិក្ខុ ប៉ាង—ខាត់	១០៨
មហាសន្និបាត		១១៤
ពិធីបុណ្យព្រហ្មទាន		១១៧

សេចក្ដីផ្ដួចផ្ដើម

ទស្សនាវដ្ដី មិត្តសាលាបាលី ផ្សាយចេញពី

សមាគមមិត្តសាលាបាលី កម្ពុជរដ្ឋ

ឆ្នាំ ១៩៥២

បងប្អូនរួមជាតិ · រួមសាសនាទាំងឡាយ !

ខ្មែរយើង មានព្រះពុទ្ធសាសនា ជាសាសនាសម្រាប់រដ្ឋ សម្រាប់ជាតិ, មានភាសាខ្មែរ និងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ជាគោលចារិករបស់រដ្ឋរបស់ជាតិ ។ គោលចារិក គឺព្រះពុទ្ធសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនេះឯង បានប្រតិស្ឋានទុកនូវជំហរដ៏រឹងប៉ឹងឲ្យប្រជាជនជាតិខ្មែរអាស្រ័យ ដើម្បីសេចក្ដីចម្រើន និងសេចក្ដីថ្លៃថ្នូរ ចំពោះសង្គមខ្មែរ តាំងពីព្រេងនាយមកហើយ ។

ការលើកដំកើងព្រះពុទ្ធសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ទុកជាការលើកដំកើងឥទ្ធិពលខ្មែរ ។

សមាគមមិត្តសាលាបាលី មានបំណងនឹងលើកដំកើងឥទ្ធិពលខ្មែរឲ្យខ្ពង់ខ្ពស់ បានជាបង្កើតឲ្យមានទស្សនាវដ្ដី មិត្តសាលាបាលី នេះឡើង ។

ទស្សនាវដ្ដី មិត្តសាលាបាលី ឆ្នាំ១៩៥២ នេះ នឹងផ្សាយចេញនូវអត្ថរសនៃព្រះពុទ្ធសាសនា និងវិជ្ជាតិកនិក គឺវិជ្ជាដ៏ផ្រាលផ្រៅនៃ

អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ព្រមទាំងគតិធម៌ គតិលោក នឹងគតិបុរាណ គតិសម័យ ជាគ្រឿងប្រដាប់ សម្រាប់បណ្តុះវិជ្ជាខាងព្រះពុទ្ធសាសនា នឹងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ជាប្រយោជន៍សាធារណៈ ។

ដូច្នេះ បងប្អូនរួមជាតិ រួមសាសនាទាំងឡាយ ដែលបានដំកល់ខ្លួននៅក្នុងឧត្តមគតិខាងលើនេះ សូមជាវទស្សនាវដ្ដី មិត្តសាលាបាលី ទុកសម្រាប់អាន ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ប្រយោជន៍សមាគម ប្រយោជន៍ប្រទេសជាតិ នឹងប្រយោជន៍ព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ទស្សនាវដ្ដី មិត្តសាលាបាលី នឹងផ្សាយបញ្ចេញនូវអត្ថបទផ្សេង ៗ ដូចរាយមាតិកាតទៅនេះ :

១ – ផ្នែកវិចារណកថា

២ – ផ្នែកព្រះពុទ្ធសាសនា

ក) អធិប្បាយបញ្ជាក់ពាក្យមួយម៉ាត់ៗ ដូចពាក្យថា វិជ្ជា អវិជ្ជា បុណ្យ បាប មគ្គ ផល និព្វាន ជាដើម

ខ) គតិធម៌ ធៀប គតិលោក

គ) សេចក្តីពិសេសនៃព្រះពុទ្ធសាសនា

ឃ) បកិណ្ណកបរិយាយ

៣ – ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

ក) ពន្យល់របៀបវេយ្យាករណ៍ .

ខ) ពន្យល់របៀបតែងសេចក្ដី

គ) ពន្យល់ពាក្យមួយម៉ាត់ ៗ នឹងអត្ថផ្សេង ៗ

ឃ) ពន្យល់ពាក្យវប្បធម៌ នឹងពាក្យដែលត្រូវបញ្ជូនទៅឲ្យគណៈកម្មការវប្បធម៌ប្រែ ព្រមទាំងអធិប្បាយ

ង) របៀបអក្សរអង្គុលីលេខ

ច) របៀបអក្សរជវលេខ

ឆ) បរិវត្តនៃអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ នឹងប្រវត្តិព្រមទាំងរូបភាពនៃអ្នកប្រាជ្ញខាងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

ជ) របៀបតែងកាព្យឃ្លោង

ឈ) គតិលោក

ញ) គតិបុរាណ

ដ) គតិសម័យ

ឋ) ភាសិតផ្សេង ៗ

ឌ) និទានផ្សេង ៗ

ឍ) កំណត់នឹងប្រវត្តិការណ៍

ដំឡៃជាវទស្សនាវដ្ដី

ទស្សនាវដ្ដី មិត្តសាលាបាលី ឆ្នាំ ១៩៥២នេះ នឹងផ្សាយចេញរាល់ខែ ១ ឆ្នាំ ឬ ១ ចប់ មាន ១២ ក្បាល, ១ ក្បាលមាន ៤០ ទំព័រ សៀវភៅខ្នាតធំប៉ុនសៀវភៅនេះ ៗ

គណៈកម្មការទស្សនាវដ្ដី មិត្តសាលាបាលី ចង់ដឹងចំនួនលោក-អ្នកត្រូវការជាវប្រចាំឆ្នាំនូវទស្សនាវដ្ដីនេះថា មានប៉ុន្មានចប់ក្នុងពេលឆាប់ៗ ដើម្បីប្រមូលនាមលោក - អ្នកជាវទៅគណនាឲ្យដឹងចំនួនអ្នកត្រូវការលើកដំកើងឥទ្ធិពលខ្មែរ ។

ដូច្នេះ គណៈកម្មការ សូមធ្នូៈអំពីសំណាក់ព្រះសង្ឃទាំងអស់ លោកអ្នក បើត្រូវការជាវទស្សនាវដ្ដី មិត្តសាលាបាលី ឆ្នាំ ១៩៥៦ សូមចុះនាមជាវតាមដំរៀបដូចខាងក្រោម :-

ដំឡៃជាវមាន ២ ប្រភេទ :

ក) ក្នុងកម្ពុជរដ្ឋ ថ្លៃ ១២០រ.០០

ខ) ក្រៅកម្ពុជរដ្ឋ ថ្លៃ ១៥០រ.០០

ក្នុងកម្ពុជរដ្ឋ : សូមលោក-អ្នកត្រូវការជាវដោយបង់ប្រាក់ជាមុនគ្រប់ចំនួនតាមប្រភេទ (ក) នៅមន្ទីរសំណាក់ការ សមាគមមិត្ត-សាលាបាលី ផ្ទះលេខ ៣៥ អា វិថីឧកញ៉ាពេជ្រ ភ្នំពេញ ។

ក្រៅកម្ពុជរដ្ឋ: សូមផ្ញើនាមត្រកូលនាមខ្លួន ទាំងឈ្មោះទីលំនៅ ព្រមទាំងបង់ប្រាក់ជាមុនគ្រប់ចំនួនតាមប្រភេទ (ខ) ដោយផ្លូវអាណត្តិប្រៃសណីយ៍ទៅលោក អ៊ុច-រស់ អគ្គហេរញ្ញិក ផ្ទះលេខ ៣៥ អា. វិថីឧកញ៉ាពេជ្រ ភ្នំពេញ (M. Ouch-Ros Trésorier Général 35-a Rue Oknha Peich Phnom-Penh)

វិចារណកថា

ការរៀបចំស្រុកទេស ជាទីនៅរបស់មនុស្សឲ្យមានគ្រឹះស្ថាន គ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់ប្រើប្រាស់ សម្លៀកបំពាក់តាក់តែងកាយ ឲ្យសប្បាយឲ្យល្អមើល ឲ្យមានអាហារសម្រាប់បរិភោគ មានថ្នល់ ស្ពាន យានជំនិះសម្រាប់ទៅមកដោយស្រួល ឬ តាក់តែងឲ្យមានសាលាបង្រៀនចំណេះវិជ្ជា នឹងសិល្បសាស្ត្រគ្រប់យ៉ាង ។ល។ ឲ្យទាន់សម័យលោកនិយម ហៅថា តាក់តែងផ្លូវលោក ។

ការរៀបចំស្រុកទេស ឲ្យមានក្បួនច្បាប់ គម្ពីរដីកា ឬ តាក់តែងឲ្យមានសាលាបង្រៀនធម៌អាថ៌ មានបណ្ណាល័យ ទំនុកបម្រុងអ្នកប្រាជ្ញខាងផ្លូវសាសនា ឲ្យរៀនធម៌អាថ៌ ក្បួនច្បាប់ ផ្សាយចេញទៅប្រដៅប្រដាជន ឲ្យដឹងបាបបុណ្យគុណទោស ខុសត្រូវ អាក្រក់ល្អ ឲ្យលះបង់រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ។ល។ ហៅថា តាក់តែងផ្លូវធម៌ ។

ផ្លូវលោកនឹងផ្លូវធម៌ជាគូគ្នា លះបង់គ្នាពុំបានដាច់ខាត ដូចព្រះអាទិត្យនឹងព្រះចន្ទ ។

ប្រទេសនីមួយៗ ឬ លោកទាំងមូល លុះតែមានទាំងផ្លូវលោកផ្លូវធម៌ស្មើភាគគ្នាជាលំដាប់សព្វកាល ទើបបានរុងរឿងហើយសុខសប្បាយជានិរន្តរ៍ ។ បើមានតែផ្លូវលោកមួយចំណែក មិនមានផ្លូវធម៌សោះ លោកនឹងឆេះជាភ្លើង ដោយហេតុមនុស្សមានរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ខ្លាំងប្រណាំងប្រជែងគ្នាហួសហេតុពេក មិនដឹងបាបបុណ្យ គុណទោសសោះ,

បើមានតែផ្លូវធម៌មួយចំណែក មិនមានផ្លូវលោកសោះ លោកនឹងក្លាយទៅជាព្រៃ ដោយហេតុមនុស្សមិនយកចិត្តទុកដាក់រៀបចំស្រុកទេសសោះឡើយ ។

ហេតុដូច្នេះ បានជាប្រមុខនៃការប្រទេសទាំងឡាយ ក្នុងលោកតែងតាក់តែងសាងទាំងផ្លូវលោកផ្លូវធម៌ ឲ្យមានស្មើភាគទាំងពីរផ្លូវ ដើម្បីឲ្យពលរដ្ឋធ្វើដំណើរទាំងផ្លូវកាយផ្លូវចិត្ត បានចំរុងចំរើន ហើយសុខសប្បាយជានិច្ច ។

ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយដែលទ្រង់បានត្រាស់ហើយក្នុងអតីតក្តី នឹងបានត្រាស់ទៅក្នុងអនាគតក្តី តែងទ្រង់ធ្វើពុទ្ធកិច្ចឲ្យសម្រេចទាំងផ្លូវលោកផ្លូវធម៌គ្រប់ព្រះអង្គ ដើម្បីប្រោសស្រង់សត្វលោកឲ្យបានបរមសុខ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាបរមគ្រូរបស់យើង ដែលទ្រង់ប្រតិស្ឋានព្រះពុទ្ធសាសនាទុកក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ទោះបីធម៌វិន័យមានច្រើនដល់ ៨៤.០០០ធម្មក្ខន្ធ ក៏គង់រួមចុះក្នុងផ្លូវទាំងពីរ គឺផ្លូវលោក ១ ផ្លូវធម៌ ១ ឬ រួមចុះក្នុងប្រយោជន៍ ៣ ប្រការ គឺ ប្រយោជន៍លោកនេះ ១ ប្រយោជន៍លោកខាងមុខ ១ ប្រយោជន៍ខ្ពស់ផុតលោក គឺព្រះនិព្វាន ១, សូម្បីប្រយោជន៍ ៣ ប្រការនោះសោត ក៏រួមចុះក្នុងផ្លូវលោកផ្លូវធម៌ដែរ គឺដែលទ្រង់ប្រដៅឲ្យខំរកប្រយោជន៍ឥធលោកនឹងបរលោក ក៏គឺទ្រង់ប្រដៅផ្លូវលោក, ដែលទ្រង់ប្រដៅឲ្យខំរកប្រយោជន៍ខ្ពស់ផុតលោក ក៏គឺទ្រង់ប្រដៅផ្លូវធម៌នោះឯង ។ សូម្បីទ្រង់ប្រដៅអំពីធុរៈ ២ ប្រការ គឺគន្ថធុរៈ (ការសិក្សាតាម

គម្ពីរ) ១ វិបស្សនាធុរៈ (ការចំរើនភាវនា) ១ ក៏រួមចុះក្នុងផ្លូវលោក ផ្លូវធម៌ដែរ គឺចំណែកគន្ថធុរៈ ជាធុរៈលាយទាំងផ្លូវលោកផ្លូវធម៌, វិបស្ស-នាធុរៈ ជាធុរៈសុទ្ធតែផ្លូវធម៌មួយយ៉ាង ។

ក្នុងផ្នែកទស្សនាវដ្តីមិត្តសាលាបាលី ដែលមានទំព័រក្រាស់យ៉ាងច្រើនខាងមុខនេះ សឹងមានចុះផ្សាយទាំងពីរផ្លូវ គឺទំព័រដើមៗ ចុះផ្សាយនូវអត្ថរសនៃព្រះពុទ្ធសាសនាដែលមានព្រមទាំងផ្លូវលោកផ្លូវធម៌, ទំព័រចុងៗ ចុះផ្សាយនូវអត្ថរសនៃអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ដែលទាក់ទងដោយផ្លូវលោក ជាគតិបុរាណ គតិសម័យ ។ល។

សមាគមមិត្តសាលាបាលី ប្រាថ្នានឹងញ៉ាំងពន្លឺនៃគតិធម៌ គតិលោក ឲ្យភ្លឺថែងចាំងពាសពេញទាំងកម្ពុជរដ្ឋ ទើបបង្កើតឲ្យមានទស្សនាវដ្តីមិត្តសាលាបាលីនេះឡើង ដើម្បីលើកដំកើងនូវឥទ្ធិពលនៃព្រះពុទ្ធសាសនា នឹងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ឲ្យចំរើនរុងរឿង ឲ្យមានជំហររឹងប៉ឹង សម្រាប់ជាទីពឹងអាស្រ័យនៃសង្គមខ្មែរក្នុងកម្ពុជរដ្ឋ ។

ការលើកដំកើងនូវឥទ្ធិពលនៃព្រះពុទ្ធសាសនា នឹងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ឈ្មោះថា លើកដំកើងឥទ្ធិពលខ្មែរ ។

លោកអ្នកដ៏មានឆន្ទៈល្អ ប្រាថ្នានឹងលើកដំកើងឥទ្ធិពលខ្មែរ គួរជាវទស្សនាវដ្តីនេះទុកអានតទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ប្រយោជន៍ព្រះពុទ្ធសាសនា នឹងប្រយោជន៍ប្រទេសជាតិ ។

សូមសេចក្ដីសុខសេចក្ដីចម្រើនកើតមានដល់លោកអ្នកអានទាំងឡាយ !

បណ្ណាធិការ

ជនណាបានឃើញធម៌
ជននោះឈ្មោះថាបានឃើញព្រះតថាគត,
ជនណាបានឃើញព្រះតថាគត
ជននោះឈ្មោះថាបានឃើញធម៌ ។

ធម្មបទដ្ឋកថា ភាគ ៨

គោលសំខាន់មួយបទនៃព្រះពុទ្ធសាសនា

នាម-រូប នឹង កម្ម-ផល

នាម គឺចិត្តនិងចេតសិក រូប គឺរាងកាយ, ពីរយ៉ាងនេះជាសភាព អាស្រ័យគ្នានិងគ្នា ។ នាមតែមួយចំណែកធ្វើអ្វីមិនបាន ស៊ីមិនបាន ចេញសំឡេងមិនបាន អង្គុយដេកឈរដើរមិនបាន, រូបក៏ធ្វើអ្វីតាមទំនើងខ្លួនឯងតែមួយចំណែកមិនបានដូចគ្នា ឥតមានប្រាថ្នានឹងស៊ី នឹងចេញសំឡេង ឬ នឹងកម្រើកទៅមកទេ, តែរូបធ្វើអ្វីគ្រប់យ៉ាងបានដោយសារការឧបត្ថម្ភរបស់នាម, ឯនាមក៏ដូចគ្នា នឹងធ្វើអ្វីៗគ្រប់យ៉ាងបានក៏ដោយសារការឧបត្ថម្ភរបស់រូបដែរ ដូចនាមមានប្រាថ្នានឹងស៊ី នឹងផឹក នឹងចេញសំឡេង ឬ នឹងកម្រើកទៅមកវេលាណា, រូបក៏ស៊ីផឹក ចេញសំឡេង ឬ កម្រើកទៅតាមនាមវេលានោះ ។

រឿងនេះ ដូចមនុស្សពីរនាក់ សុទ្ធតែពិការមកពីកំណើត, មនុស្សម្នាក់ខ្វាក់ មនុស្សម្នាក់ខ្វិន ។ ពេលមួយអ្នកទាំងពីរត្រូវការដើរផ្លូវសំដៅទៅដំបន់មួយត្រូវគ្នា, កាលអ្នកទាំងពីរប្រទះគ្នា មនុស្សខ្វាក់អ្នកជាក់មនុស្សខ្វិនថា "នែ! ភ្នែកយើងខ្វាក់មើលមិនឃើញទេ, តែជើងយើងជាដើរបាន", ឯមនុស្សខ្វិនក៏អ្នកតបមកវិញភ្លាមថា "មែនហើយ! ជើងយើងខ្វិនដើរមិនបានទេ, តែភ្នែកយើងជាមើលឃើញ"; លុះអ្នកទាំងពីរប្រឹក្សាមូលមតិគ្នាហើយ មនុស្សខ្វាក់ក៏ឲ្យមនុស្សខ្វិនឡើងជិះកបោបរទៅរកអាហារចិញ្ចឹមជីវិត, មនុស្សខ្វិនបង្ហាញផ្លូវមនុស្សខ្វាក់ឲ្យឆាកឆ្វេងឆាកស្តាំ ចៀសផុតជង្ហុករណ្ដៅទីឧបសគ្គទាំងឡាយ បានទៅដល់ទីសំដៅរបស់ខ្លួន សម្រេចតាមប្រាថ្នា ។

មនុស្សខ្វាក់ងងឹតភ្នែកអំពីកំណើត អ្នកផងតែងឃើញថា មិនអាចដើរតាមទំនើងចិត្តបានទេ, មនុស្សខ្វិនខ្វះជើងក៏មិនមានកម្លាំងនឹងដើរទៅបានដោយខ្លួនឯងដូចគ្នា, តែកាលមនុស្សទាំងពីរនាក់ព្រមព្រៀងគ្នា ឧបត្ថម្ភគ្នា ក៏នាំគ្នាទៅដល់ទីដែលសំដៅបានទាំងគូ ឧបមានេះពិតយ៉ាងណា; ឯនាមនឹងរូបដែលមិនមានកម្លាំងរៀងខ្លួន បើមិនជួយឧបត្ថម្ភគ្នាទេ រមែងធ្វើអ្វីឲ្យសម្រេចមិនបាន, លុះតែធម្មជាតិទាំងពីរចូលរួមជួយឧបត្ថម្ភគ្នា ទើបធ្វើកិច្ចនានាឲ្យសម្រេចទៅដោយសុវត្ថិភាពបាន ក៏មានឧបមេយ្យដូច្នោះ ។

តាមធម្មតា កាលដែលនាមនឹងរូបទាំងមូលផ្សំចូលគ្នាបានកើតប្រាកដឡើងជារបស់អ្វីមួយហើយ លោកតែងសន្មតហៅដោយរួមថា មនុស្ស ឬ សត្វ មានខ្លួន, តែក្នុងមនុស្ស ឬ សត្វនោះ បើនិយាយតាមពិតឥតមានរបស់ណាមួយដែលហៅថា "ខ្លួន" ឡើយ ដូចជារថ, ដែលយើងហៅថា "រថ" នោះ ដោយយើងសំគាល់ដល់ដុំ ដល់ដែកភ្លៅដែលស៊កចូលក្នុងដុំ ដល់ធ្នុះ ដល់ប្រែកទប់ ប្រែកបាំង និងគ្រឿងសម្ភារៈឯទៀតៗ ដែលរួមគ្នាឡើង ដរាបដល់គ្រប់គ្រាន់, តែរបស់ដែលហៅថា "រថ" នោះ ឥតមានទៅត្រង់ទីណាមួយទេ គឺរួមអវយវៈទាំងអស់ទៅទើបសន្មតហៅថា "រថ" សូម្បីមនុស្សក៏ដូចគ្នា ដែលយើងហៅថា "មនុស្ស" នោះ ដោយយើងសំគាល់ដល់នាមផ្សេងៗ និងធាតុទាំង ៤ ដែលរួមចូលគ្នាតាក់តែងឡើងជាអង្គបរិបូណ៌, តែរបស់ដែលហៅថា "ខ្លួន" នោះ ឥតមានក្នុងមនុស្សសោះឡើយ គឺដែលយើងហៅថា "មនុស្ស ឬ សត្វ" នោះ ដោយរួមអាការៈទាំងពួងសន្មតទៅ ហើយសេចក្តីសន្មតនោះ គ្រាន់តែជាសន្មតដោយប្រកាន់តាមទិដ្ឋិរបស់យើងខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះ ៗ នេះជាបរមត្ថសច្ចៈ គឺកំពូលនៃសេចក្តីពិតដែលមិនចេះប្រែក្លាយ, ហើយអ្នកណាៗ ក៏ប្រកែកប្រណាំងពុំបាន ៗ

ទិដ្ឋិដែលយល់ថា "មានខ្លួននៅក្នុងខ្លួនមនុស្ស" ជ. ទិដ្ឋិខុសស្រឡះ ៗ ការកើត ការរស់នៅ និងការប្រព្រឹត្តទៅគ្រប់យ៉ាង របស់

មនុស្សនិងសត្វក្នុងលោក សុទ្ធតែជាស្រាយទាំងអស់ ឥតខ្លឹមទេ ដូចដើមចេក ឬ ដូចពពុះទឹក ជារបស់ប្រហោងទទេ ។

ធម្មជាតិដែលភាសាបាលីហៅថា "សង្ខារ គឺគ្រឿងផ្សំរៃលក" ឲ្យកើតនាមនិងរូបប្រាកដឡើង ហើយដែលលោកសន្មតថា "មនុស្ស ឬ សត្វ" នោះ ជារបស់មិនទៀង, កាលបើនាមនិងរូបដែលកើតអំពីសង្ខារនោះបែកធ្លាយទៅ ក្នុងវេលាដែលត្រូវបែកធ្លាយ, សាបសូន្យទៅក្នុងវេលាដែលត្រូវសាបសូន្យ, អស់ទៅ ក្នុងវេលាដែលត្រូវអស់ ; សង្ខារនោះក៏បែកធ្លាយទៅ សាបសូន្យទៅ អស់ទៅផង ឥតមានសល់នៅក្នុងទីណាមួយឡើយ ។

ខ្លួនដែលយើងសន្មតគ្នាក្នុងលោកនេះ វិលកើតវិលស្លាប់ពុំបាន, តែកម្ម គឺអំពើ ឬ ការងារដែលមនុស្សយើងបានធ្វើហើយ តែងមានជាប្រាកដណាស់, កម្មអាចស្ទុះទៅនឹងត្រឡប់មកវិញបាន ហើយកម្មជារបស់ត្រូវមានជាប់ជាតំណតគ្នាទៅជាជាន់ៗ គឺកម្មអាចកើតទៀតបាន ។ កម្មគ្រានេះ នឹងប្រាកដឡើងក្នុងគ្រាមុខ កំណើតរបស់កម្មនេះតែមានជាប់ទាក់ទងគ្នាទៅ ជាចង្វាក់ៗ ដូចជ្រលប្រាក់តាមកំណែននៃហេតុនឹងផល គ្រួនាដូចផ្លែគ្រាដែលគេបោះលើភាគល័ខតែងមានរូបគ្រាជាប់នៅច្បាស់លាស់រាល់វេលាដែលបោះយ៉ាងណាមិញ, – សំឡេងស្រែកបង្កកដែលចេញពីមាត់មនុស្សគឺកកងទៅក្នុងទីនានា មានដងព្រៃជាដើម

តែងត្រឡប់មកឲ្យពុទ្ធវិញបាន យ៉ាងណាមិញ, - គ្រូបង្ហាត់សិស្សឲ្យថាតាម កាលគ្រូប្រាប់ប្រយោគជាថ្នាក់ៗ ប្រយោគនោះៗ តែងចូលទៅចាប់ផងសន្ធិនៅក្នុងដួងចិត្តនៃសិស្ស សិស្សតែងត្រឡប់ថាតាមគ្រូវិញបានយ៉ាងត្រឹមត្រូវដូចដើមយ៉ាងណាមិញ; គំនិត សេចក្ដីប្រាថ្នាអធ្យាស្រ័យចំណុចចិត្តរបស់មនុស្សយើងរមែងកើតជាកម្មដ៏ប្រាកដតទៅទៀត ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ កម្មបណ្ដាលឲ្យកើតទៅជាផល ។ កម្មល្អតែងឲ្យផលល្អ កម្មអាក្រក់តែងឲ្យផលអាក្រក់ គឺកម្មតែងបណ្ដាលឲ្យមនុស្សអ្នកធ្វើ ជាមនុស្សល្អ អាក្រក់ មាន ខ្សត់ មានអំណាច ឥតអំណាច ក្នុងខាងមុខ ជាប្រាកដណាស់ ។

ហេតុនេះ បានជា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាបរមគ្រូរបស់យើង ទ្រង់ត្រាស់ប្រដៅថា :

"ចូរអ្នកដកជំនឿក្នុងតួខ្លួនដែលជាជំនឿខុសចេញឲ្យស្រឡះ ហើយកុំប្រកាន់ស្អិតក្នុងវត្ថុដែលមិនស្ថាពរ, ចូរអ្នកប្រឹងបំពេញសេចក្ដីល្អ ព្រោះសេចក្ដីល្អ ជារបស់ស្ថាពរ ហើយសេចក្ដីល្អនោះឯងនឹងជាកម្ម គឺអំពើល្អរបស់អ្នក ឲ្យផលល្អដល់អ្នកតទៅក្នុងខាងមុខទៀត ជាជាន់ៗ, អ្នកបានធ្វើកម្មបែបណា

អ្នកត្រូវតែទទួលយកផលនៃកម្មបែបនោះជាដរាប និងប្រកែកប្រណាំងពុំបាន” ។

ដូច្នេះ គួរយើងប្រយ័ត្នឲ្យណាស់, គួរយើងខំប្រព្រឹត្តល្អឲ្យណាស់, កុំបីប្រព្រឹត្តអាក្រក់ឡើយ !

ជាប ពិន

សម្លច្រើនគ្រឿង - ច្រើនពិសា,
កូនច្រើនបា - ច្រើនល្អ

ទស្សនាវដ្ដីនេះ ដែលនឹងមានឧជារសឆ្ងាញ់ពិសា ជាកិយោគភាពទៅបាន លុះតែមានវិញ្ញូជនច្រើនរូបជួយផ្សំគ្រឿងផង ។ ដូច្នេះ សូមវិញ្ញូជនទាំងឡាយ ជាបព្វជិត ឬគ្រហស្ថ បុរស ឬស្ត្រី និពន្ធអត្ថបទផ្សេងៗ ជាផ្លូវធម៌ ផ្លូវលោក ឬ ផ្លូវអក្សរសាស្ត្រ ផ្ញើទៅចុះផ្សាយ, បើគណៈកម្មការពិនិត្យឃើញថាគួរ នឹងចុះប្រគេន ជូន ដើម្បីជាប្រទីបកម្ពុជា ។

សូមអរគុណយ៉ាងខ្ពស់ទុកជាមុន ។

ការដឹងប្រមាណ

លោក អ្នកសាធុជនទាំងឡាយ !

រឿងដែលនឹងបរិយាយតទៅនេះ គឺរឿង "ការដឹងប្រមាណ" ។ បើយើងបានសិក្សាវិជ្ជាការផ្សេងៗ ខ្លះល្មមសមគួរហើយ យើងនឹងរឹងរឹតតែចេះគោរពគប់អានព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធច្រើនឡើង ៗ ទាំងនេះ ព្រោះវិជ្ជាការអម្បាលនោះ កាលបើយើងសិក្សាទៅៗ ច្រើនឡើងៗ អាចនឹងឃើញថា មានរលកនៃសេចក្ដីដឹងផ្សេងៗ ជាអនេក ចូលមកជួយបន្ថែមព្រះតម្រាស់ប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះអង្គទៀត ព្រោះវិជ្ជាសាស្ត្រតាមធម្មតា រមែងត្រូវគ្នានឹងពុទ្ធសាស្ត្រ ៗ អ្នកសិក្សាវិជ្ជាសាស្ត្រច្រើនឡើង រឹងរឹតតែឃើញពុទ្ធសាស្ត្រ មានដំឡៃខ្លាំងឡើងដែរ ដូចជានឹងលើកតួយ៉ាង ពាក្យប្រៀនប្រដៅ ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាខ្លះ មកបរិយាយ ព្រមទាំងនាំវិជ្ជាការខ្លះមកអធិប្បាយ បំពេញពុទ្ធោវាទនោះ ដូចតទៅនេះ :–

លោកអ្នកជាពុទ្ធសាសនិកជនគង់ធ្លាប់បានអាន បានឮពាក្យប្រដៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលពោលអំពីរឿង "មត្តញ្ញុតា គឺភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណ" ដែលសំដៅយកសេចក្ដីថា ឲ្យស្គាល់ប្រមាណខ្លះមកហើយ ៗ ពាក្យប្រដៅនេះ បើយើងសំឡឹងមើលត្រឹមតែសើៗ ក៏នឹងឃើញថាជារឿងបន្តិចបន្តួច មិនជាសំខាន់អ្វី មិនគួរនឹងលើកយកមក

ពោលទេ តែបើយើងបានទាញយកមករិះគិតពិចារណាមើលដោយពិនិត្យពិច័យហើយ ក៏នឹងឃើញថា ពុទ្ធភាសិតដែលជាប់ទាក់ទងដោយភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណនេះ ជាពាក្យប្រដៅដ៏ជ្រាលជ្រៅ មានប្រយោជន៍ដល់អ្នកដែលបង្អោនយកមកប្រព្រឹត្តប្រតិបត្តិជាច្រើន ជាពាក្យប្រៀនប្រដៅដ៏មានដំឡៃដូចជា ពេជ្របរិសុទ្ធ ដែលយើងទាំងឡាយមិនគួរនឹងមើលហួសទៅឡើយ ។

មត្តញ្ញុតា ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណ គឺស្គាល់ប្រមាណនេះ មានផ្លូវប្រើបានច្រើនយ៉ាង មិនមានទីបំផុត, តែក្នុងទីនេះ នឹងនាំមកពោលត្រឹមតែ ៣ ប្រការ គឺ

១ – ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងការបរិភោគអាហារ
២ – – ដ៏ – ការព្យាយាមសិក្សា
៣ – – ដ៏ – ការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិ ។

ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងការបរិភោគអាហារ

ពិតមែន. អាហារជារបស់សំខាន់សម្រាប់សត្វដែលមានជីវិតទូទៅ មិនកំណត់ថា មនុស្សឬសត្វតិរច្ឆានទេ ដោយហោចទៅ សូម្បីតែ

ដើមឈើក៏ត្រូវការស្រ័យអាហារគឺជីជាតិដូចគ្នា ៗ តាមគោលវិទ្យាសាស្ត្រពោលថា អាហារមាននាទីសំខាន់ ២ ប្រការ គឺ

ក) ធ្វើនាទីជាឥន្ធនភ្លើង = អាហារកាលទៅរួមនឹងខ្យល់អុកស៊ីហ្សែន ក៏កើតការដុតនេះឡើងយ៉ាងធំយូរ ហើយកើតទៅជាបំហាយកម្ដៅធ្វើឲ្យរាងកាយមានកំដៅឧណ្ហ ៗ ជានិច្ច នឹងធ្វើឲ្យយើងផ្លាស់ប្ដូរឥរិយាបថ រហូតដល់ធ្វើការងារផ្សេង ៗ បាន ។

ខ) ធ្វើនាទីកសាងរាងកាយឲ្យធំប៉ោឡើងនឹងជួសជុលត្រង់កន្លែងដែលបាក់បែកជាប់ដោយគ្រាំគ្រា ឲ្យជាប់លាប់ពេញលេញរឹងប៉ឹងឡើង = កន្សៀននៃការកសាងរាងកាយដែលយើងអាចឃើញច្បាស់លាស់យ៉ាងងាយ ៗ នោះ ក៏គឺកាលជាន់ដំបូងយើងនៅក្មេងតមកយើងក៏ចំរើនធាត់ធំឡើងតាមលំដាប់ សូម្បីរាងកាយបានចំរើនឡើងរហូតដល់កំណត់ទីបំផុតហើយក៏ដោយ ពណ៌ស្បែកក៏នៅតែមិនឈប់ចំរើន ហើយអាហារដែលសល់ក្រៅអំពីការកសាងពណ៌ស្បែកនោះនឹងធ្វើឲ្យចំណែកមួយរបស់រាងកាយទៅជាវត្ថុដែលស្លាប់ សម្រាប់ការពារចំណែកដែលនៅខាងចុង ៗ ដូចយ៉ាងក្រចកជាដើម ។ ត្រង់ពាក្យថាជួសជុលចំណែកដែលបាក់បែកជាប់ដោយគ្រាំគ្រាឲ្យជាប់លាប់ពេញលេញរឹងប៉ឹងឡើងវិញនោះ គួយ៉ាងដែលល្មមឃើញបានងាយ ក៏គឺកាល

រាងកាយបានទទួលរបួសជាមុខសាស្ត្រ ឬ ដំបៅ ធាតុក៏នឹងបែងអាហារយកមកធ្វើជាសាច់ថ្មីឡើងជំនួស ។ ការកសាងរាងកាយឲ្យធំធាត់ឡើង នឹងជួសជុលចំណែកដែលគ្រាំគ្រារបស់រាងកាយឲ្យល្អឡើងនោះ ក៏មកអំពីអាហារដែលយើងបរិភោគនោះឯង ។

អាហារជារបស់សំខាន់ នឹងមានប្រយោជន៍ ដូចពោលមកហើយក៏ពិត, តែអាហារនោះឯង នឹងឲ្យទោសយ៉ាងខ្លាំងក្លាដល់យើងវិញ បើប្រសិនណាជាយើងមិនស្គាល់ប្រមាណ ។

រឿងបរិភោគហួសប្រមាណនេះ សូម្បីក្នុងផ្លូវវិទ្យាសាស្ត្រក៏ត្រូវគ្នានឹងពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែរ គឺខាងផ្លូវវិទ្យាសាស្ត្រគេពោលថា ការបរិភោគច្រើនហួសប្រមាណ រមែងជាភ័យដល់សុខភាពរបស់អ្នកបរិភោគ ធ្វើអ្នកបរិភោគឲ្យទៅជាមនុស្សខ្ជិលច្រអូស ឲ្យទៅជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ តពីនោះទៅទៀត គឺធ្វើឲ្យរបៀបនៃការកិនអាហារ នឹងក្រពះអាហារ ត្រូវធ្វើការហួសកំឡាំង ហើយក្នុងទីបំផុត នឹងធ្វើឲ្យកើតការឈឺថ្កាត់ឡើង ។ បើកើតការឈឺថ្កាត់ឡើងហើយ កិច្ចការដទៃៗដែលគួរធ្វើដើម្បីសេចក្ដីចំរើនដល់ខ្លួនឯង ដើម្បីសេចក្ដីសុខសប្បាយដល់គ្រួសារ នឹងដើម្បីសេចក្ដីចំរើនដល់ប្រទេសជាតិស្រុកនគរ ក៏នឹងត្រូវឈប់ស្ងៀមទៅដែរ ។ កាលបើដូច្នេះ យើងទាំងឡាយ ទើបគួរធ្វើដំណើរតាមព្រះតម្រាស់ប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ត្រង់ថាឲ្យស្គាល់ប្រមាណក្នុងការបរិភោគអាហារ ។

ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងការព្យាយាមសិក្សា

តាមធម្មតា បុគ្គលគ្រប់រូប ដែលនឹងអាចបែរមុខឆ្ពោះទៅកាន់សេចក្ដីចំរើនរុងរឿងទាំងខាងផ្លូវលោក ទាំងខាងផ្លូវធម៌បាន ក៏ព្រោះអាស្រ័យការសិក្សាជាខាងដើម ៗ ការសិក្សាជាចំណែកមួយដែលលើកដំកើងអ្នកសិក្សាឲ្យចំរើនក្នុងសង្គម នឹងឲ្យរឹងរឹតតែមានសេចក្ដីប្រព្រឹត្តិល្អឡើង ទើបចាត់ថាជាការប្រសើរវិសេសមួយចំណែក ៗ ប៉ុន្តែលុះតែអ្នកនោះជាមនុស្សមានចំណេះចេះដឹងល្អ ទាំងមានសេចក្ដីប្រព្រឹត្តិល្អទៀតផង ទើបអាចធ្វើខ្លួនឲ្យទៅជាទីគប់អានគោរពកោតក្រែង ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់បុគ្គលទូទៅ ៗ តែសូម្បីយ៉ាងនេះក៏ដោយ ការព្យាយាមរៀនសូត្រនោះ យើងត្រូវដឹងប្រមាណផង ទើបជាប្រយោជន៍ ៗ នេះមិនមែនពោលដឹកនាំឲ្យខ្ជិលច្រអូសទេ គឺដឹកនាំឲ្យស្គាល់ប្រមាណ ព្រោះថាបើរៀនហួសប្រមាណទៅហើយ ក៏នឹងទទេឥតប្រយោជន៍ ៗ ក្នុងរឿងនេះ គប្បីឃើញរឿងភិក្ខុ ១ រូបឈ្មោះសោណកោឡិវិសៈ ជាតួយ៉ាង ព្រោះលោកព្យាយាមខ្លាំងពេក ដើម្បីនឹងឲ្យបានសម្រេចព្រះអរហត្តផលក្វាម ៗ ដើរចង្ក្រមទាល់តែពុះពងបែកបាតជើង ៗ សូម្បីដូច្នោះ ក៏មិនបានសម្រេចដូចប្រាថ្នា ព្រោះចិត្តនៅអណ្ដែតអណ្ដូងដោយមានពេក ៗ លុះដំណឹងនេះជ្រាបដល់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះអង្គក៏ទ្រង់ស្ដេចទៅប្រទានឱវាទថា ឲ្យធ្វើសេចក្ដីព្យាយាមតែ

ល្មមប្រមាណ ។ ព្រះអង្គធៀបការធ្វើសេចក្ដីព្យាយាមដោយពិណខ្សែ ៣ កាលបើរឹតតឹងហួសពេក ដេញទៅខ្សែនឹងដាច់ បើបន្ធូរឲ្យធូរពេក ដេញទៅក៏មិនឮ លុះតែរឹតឲ្យតែល្មម ទើបដេញទៅពិរោះ ឬតួយ៉ាងដទៃទៀតក៏មានច្រើន ។ ក្នុងផ្លូវចិត្តវិទ្យា មានពាក្យពន្យល់ថា អ្នកសិក្សាប្រាថ្នានឹងសិក្សាវិជ្ជាជាន់ខ្ពស់តទៅទៀត ដើម្បីនឹងទទួលយកបរិញ្ញាបត្រ គួរឲ្យគ្រូពេទ្យពិនិត្យមើលកាយសិនថា អាចនឹងសិក្សាទៅបានសម្រេចឬទេ? កាលបានសម្រេចហើយ នឹងបានផលប្រយោជន៍យ៉ាងណា? ហើយផលប្រយោជន៍នោះ សមនឹងសេចក្ដីព្យាយាមដែរឬទេ? មានអ្នកសិក្សាខ្លះកាលឲ្យពេទ្យពិនិត្យហើយ ពេទ្យប្រាប់ថាមិនគួរនឹងសិក្សាតទៅទៀតទេ ព្រោះសុខភាពមិនសម្បូរ ក៏មិនជឿ ចេះតែខំព្យាយាមរៀនទៅយ៉ាងពេញបន្ទុក ទាល់តែបានសម្រេចសមតាមបំណងមែន តែលុះបានសម្រេចហើយ នៅមិនទាន់បានធ្វើប្រយោជន៍អ្វីឲ្យកើតឡើងដល់ខ្លួនឯងនឹងប្រទេសជាតិជាដុំកំភួននៅឡើយ តមកទៀត ១ ឆ្នាំ ឬ ២ ឆ្នាំក៏អស់ជីវិតទៅ ។ ទាំងនេះ ព្រោះការត្រាំត្រែងក្នុងការសិក្សានោះឯងជាហេតុ ។ នេះសំដែងឲ្យឃើញទោសនៃការមិនដឹងប្រមាណក្នុងការសិក្សារៀនសូត្រ ។ ពិតណាស់ វត្ថុគ្រប់យ៉ាង ដែលមិនហួសវិស័យរបស់យើង យើងអាចប្រើសេចក្ដីព្យាយាមនោះ ធ្វើឲ្យសម្រេចគ្រប់ប្រការទៅបាន ។ តែយើងត្រូវពិចារណាមើលសិនថា ផលដែលបាន

ទទួលនោះសមគ្នាដែរឬទេ? ព្រោះកាលដែលយើងសិក្សាបានសម្រេច
មកហើយ តមកទៀត ១ ឆ្នាំ ឬ ២ ឆ្នាំ ក៏អស់ជីវិតទៅនេះ ជាការគួរឲ្យ
ស្តាយពន់ពេក ព្រោះបើយើងនៅមានជីវិត សូម្បីការសិក្សាមិនខ្ពស់
ដូចចិត្តយើងតាំងក៏នឹងអាចធ្វើប្រយោជន៍ ធ្វើសេចក្តីចំរើនឲ្យដល់ខ្លួននឹង
ប្រទេសជាតិក្នុងផងដែរទៀតបានច្រើនយ៉ាង ។ ដូច្នេះ ក្នុងការសិក្សារៀន
សូត្រ យើងទើបគួរបង្អោនព្រះតម្រាស់ប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជា
ម្ចាស់ត្រង់ថា មត្តញ្ញុតា មកជាគ្រឿងតឿនចិត្តនឹងជាគ្រឿងប្រព្រឹត្ត
ប្រតិបត្តិកុំខាន ។

ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិ

ពិតមែន ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ ទោះជាសង្ហារិមៈទ្រព្យដែលរើរុះ
បានក្តី ជាអសង្ហារិមៈទ្រព្យដែលរើរុះមិនបានក្តី សុទ្ធតែជារបស់ដែល
យើងរកបានមកដោយលំបាក ។ តែទ្រព្យទាំងអម្បាលនេះ ព្រះ
សម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ប្រដៅឲ្យយើងទាំងឡាយចេះប្រើប្រាស់ ចេះ
ចាយវាយ តែល្មមសមគួរ មិនឲ្យត្បិតត្បៀតពេក មិនឲ្យខ្ជះខ្ជាយពេក ។
នេះជារឿងធម្មតាដែលយើងទាំងឡាយដឹងគ្រប់គ្នា ទូទៅស្រាប់ហើយ ។
ទ្រព្យដែលយើងរកបានមកហើយ យើងត្រូវតែប្រើប្រាស់ចាយវាយ
ព្រោះទ្រព្យទាំងនោះ បើមិនប្រើ ក៏មិនអាចឲ្យកើតប្រយោជន៍បាន
មិនខុសអ្វីអំពីដុំដីឬអង្កត់ឈើសោះទេ ។ ដូច្នេះ យើងត្រូវតែប្រើ ត្រូវតែ

បេះប្រើ គឺត្រូវប្រើចំពោះតែវត្ថុដែលជាប្រយោជន៍ កុំប្រើខ្ជះខ្ជាយ គួរស្គាល់ប្រមាណក្នុងការប្រើប្រាស់ កុំឲ្យហួសប្រមាណ ។ មនុស្សដែលប្រើហួសប្រមាណនោះ សូម្បីមានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើនយ៉ាងណាក៏ដោយ មិនយូរទេ ទ្រព្យដែលច្រើននោះ គង់អន្តរធានអស់ទៅ, ផលទីបំផុត ត្រូវធ្លាក់ខ្លួនទៅជាមនុស្សក្រលំបាក ។ ក្នុងរឿងដូច្នេះ មានតួយ៉ាងឲ្យយើងឃើញបានជាច្រើន គឺមនុស្សខ្លះមានទ្រព្យរាប់ចំនួនលានកោដិ តែប្រើប្រាស់ចាយវាយក្នុងផ្លូវដែលមិនជាប្រយោជន៍ ដូចយ៉ាងលេងល្បែងភ្នាល់ជាដើម, ផលទីបំផុត ត្រូវលក់បញ្ចាំស្រែចំការផ្ទះសម្បែង ផ្លាស់ឋានៈពីផ្ទះធំមកនៅខ្ទម ដូច្នេះក៏មាន ។ នេះពោលចំពោះបុគ្គលខ្លួនទៅតាមដែលបានសង្កេតឃើញ, បើពោលយ៉ាងឆ្ងាយទូលាយតាមគោលនៃសង្គមវិទ្យាក្នុងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនោះ គេពោលថាទ្រព្យាករធម្មជាតិទាំងអស់ ប្រជាជនពលរដ្ឋក្នុងលោក គួរនាំគ្នាជួយគ្រប់គ្រងថែរក្សាប្រមូលទុកឲ្យបានច្រើន ៗ ដូចយ៉ាងធ្យូងថ្មដែលជាវត្ថុមានប្រយោជន៍យ៉ាងសំខាន់ក្នុងរោងឧស្សាហកម្មជាដើម នឹងត្រូវស្គាល់ប្រមាណក្នុងការប្រើប្រាស់ផង ៗ ដូច្នេះ ទ្រព្យាករធម្មជាតិនោះ ទើបនឹងមានឲ្យយើងប្រើទៅបានយូរ ៗ បើមិនដូច្នោះទេ នាំគ្នាជីកយកធ្យូងថ្មមកដុតដោយមិនស្គាល់ប្រមាណ បង្គុតខ្ជះខ្ជាយពេក មិនយូរទេ ធ្យូងថ្មដែលជាទ្រព្យាករធម្មជាតិគង់នឹងអស់ទៅ ។ នេះពោលចំពោះប្រយោជន៍រួមគ្នា

នៃប្រជាជនពលលោក ៗ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងការប្រើប្រាស់ទ្រព្យរបស់ដែលជាមាសប្រាក់ក្តី ក្នុងការប្រើប្រាស់ទ្រព្យាករធម្មជាតិក្តី យើងទើបគួរបង្អោនយកព្រះតម្រាស់ របស់ព្រះអរហន្តមុនី ត្រង់ ១ ថា មត្តញ្ញុតា មកប្រើឲ្យកើតជាប្រយោជន៍បានដូចគ្នាទៀត ៗ

ក្នុងធម្មប្បដិបត្តិជាន់ខ្ពស់ = រឿង មត្តញ្ញុតា ដូចបានពោលមកហើយនេះ ចំពោះតែជាប្រយោជន៍ជួយឧបត្ថម្ភដល់ផ្លូវលោកត្រង់ប្រការខ្លះប៉ុណ្ណោះ ៗ តែប្រយោជន៍របស់ មត្តញ្ញុតា នេះ មិនមែនចំពោះតែត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ សូម្បីក្នុងធម្មប្បដិបត្តិជាន់ខ្ពស់ ក៏ត្រូវតែប្រើផងដែរ ៗ ព្រោះក្នុងផ្លូវដែលល្អិតប្រណីតបញ្ចូនក្រៃលែងតទៅទៀត ក៏រឹងរឹតតែត្រូវការ ១ នេះយ៉ាងហ្មត់ចត់ទៅទៀត ទើបអាចនឹងប្រព្រឹត្តទៅបាន ធៀបនឹងគ្រឿងចក្ររបស់នាឡិកាដក់ បើតូចចុះទៅ ក៏រឹងរឹតតែត្រូវការសេចក្តីល្មមប្រមាណច្រើនឡើងជាងគ្រឿងចក្រធំដូច្នោះ ៗ ឧទាហរណ៍យ៉ាងងាយទៅទៀត ដូចជាអ្នកបើករថយន្ត បើថ្នល់ធំទូលាយអ្នកបើកអាចបណ្តោយស្មារតី ប្តូចង្កូតឲ្យវៀចវេរខ្លះបន្តិចបន្តួចបាន មិនជាគ្រោះថ្នាក់អ្វីទេ តែបើថ្នល់តូច ឬ ចង្អៀតវិញ អ្នកបើកតែងប្រុងស្មារតី នឹងប្រយ័ត្នចង្កូតណាស់ ហើយបើថ្នល់នោះ រឹងរឹតតែតូចឬចង្អៀតល្មមចុះតែរថយន្តមួយ អ្នកបើកក៏រឹងរឹតតែប្រុងប្រយ័ត្នស្មារតី

ទីឯចំណាយតែប៉ុណ្ណោះទៅទៀត បើមិនដូច្នោះទេ ភ្ញាក់តែបន្តិច ក៏អាចឲ្យខូចប្រយោជន៍ធំបាន ។

លោកអ្នកអានទាំងឡាយ ! ធម៌ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា បើយើងបានសិក្សា ហើយនាំមកប្រព្រឹត្តប្រតិបត្តិតាម រមែងឲ្យកើតប្រយោជន៍ដល់ខ្លួនទីងមនុស្សដទៃច្រើន ដូចជារឿង "មត្តញ្ញុតា ការដឹងប្រមាណ" ដែលតាំងមាតិកាជាប្រធាន ៣ ប្រការ គឺ ការដឹងប្រមាណក្នុងការបរិភោគ, ក្នុងការសិក្សា និងក្នុងការប្រើប្រាស់ចាយវាយទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលបានពោលរួចមកហើយ ។

ខ្ញុំសូមបញ្ចប់ពាក្យបរិយាយ ដែលបានឲ្យឈ្មោះថា "ការដឹងប្រមាណ" ត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ, សូមសិរីសួស្តីជយមង្គលកើតមានដល់អស់លោក-អ្នកអានទីងអ្នកស្តាប់គ្រប់គ្នា !!!

ព្រះមហាឧត្តមវិជ្ជា ប៊ុង - ប៉ម

ទស្សនាវដ្តី ជាឱសថ	មួយមុខប្រាកដ ពូកែពិត
អ្នកមានទស្សនា វដ្តីមិត្ត...	ដំកល់នៅជិត រាល់អង្គា ។
ដូចមានឱសថ ដ៏ស័ក្តិសិទ្ធ	មួយអែបនែបនិត្យ រាល់វេលា
អានមើលពិនិត្យ ម្តងមួយគ្រា	បានសះស្បើយជា រោគល្ងង់ខ្លះ ។

ប. ៣.

ឱវាទ ១៧ បទ

១ – ការមិនធ្វេសស្មារតី ជាឧបាយមិនស្លាប់ ។

២ – ការធ្វេសស្មារតី ជាឧបាយស្លាប់ ។

៣ – អ្នកដែលមិនធ្វេសស្មារតី មិនស្លាប់គំនិត ទោះបីស្លាប់បាត់ទៅហើយ ក៏ទុកដូចជានៅរស់ ។

៤ – អ្នកដែលធ្វេសស្មារតី ស្លាប់គំនិត ទោះបីមានជីវិតរស់នៅឡើយ ក៏ទុកដូចជាស្លាប់ស្រេចទៅហើយ ។

៥ – រូបកាយតែងតែចាស់ជរា ឯកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អមិនចេះចាស់ជរាឡើយ, ទាំងធម៌របស់សប្បុរស ក៏មិនចេះជរាដែរ ។

៦ – ជីវិតរាល់រូបតិចតួចណាស់ ប៉ុន្តែយើងត្រូវប្រឹងរៀន ប្រឹងរក ប្រឹងគិត ប្រឹងប្រព្រឹត្តល្អ ហាក់ដូចជាយើងនឹងមានជីវិតរស់នៅរាប់ពាន់ឆ្នាំ ។

៧ – ការសិក្សាជាអង្គការរបស់ជាតិ ។

៨ – កិច្ចការដំបូង តែងតែមានខុសខ្លះ លុះត្រាតែថ្នឹកស៊ប់ស៊ាំ ទើបមិនភ្លាត់ភ្លាំងខុសទៀត ។

៩ – បានត្រូវមកពីស្គាល់ខុស បើមិនដូច្នោះទេ គេត្រូវពុំឃើញឡើយ ។

១០ – ឃើញគេចំរើន កុំចចើងតាមគេហួសមាឌខ្លួន ប៉ុន្តែមិនត្រូវបន្ធូរបន្ថយព្យាយាមឡើយ ។

១១ – កើតមកជាកូនប្រុស ត្រូវតែខំប្រឹងបំពេញករណីយកិច្ច លុះត្រាតែបានសម្រេច ។

១២ – ការអ្វីមិនទាន់សម្រេច កុំអាលប្រញាប់ពោលអួត ។

១៣ – ត្រូវប្រដៅខ្លួនឲ្យបានហ្មត់ចត់សិន សឹមប្រដៅអ្នកដទៃ ។

១៤ – ប្រទូស្តទៅរកអ្នកឥតទោស រមែងធ្លាក់ទោសមកលើខ្លួនវិញ ។

១៥ – ប្រាំបួនទ័ល ដប់ទ័ល កុំឲ្យតែទ័លគំនិត ។

១៦ – ការបំពានលើច្បាប់តែងសម្លាប់ប្រយោជន៍ខ្លួន ។

១៧ – បំណាច់កើតមកជាមនុស្ស កុំធ្វើខ្លួនឲ្យជាអ្នកបំព្រៃលោក ។

សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី ជួន–ណាត សង្ឃនាយក
ថ្លែងក្នុងឱកាសពិធីបុណ្យស្រង់ទឹកទទួលសមណសក្តិ ជាសម្តេច
ពីថ្ងៃទី ១០ ឧសភា ១៩៥០

សច្ចំ វេ អមតា វាចា

ពាក្យសត្យហ្នឹងឯង ជាវាចាមិនស្លាប់

ខៃសេចក្តី :

ពាក្យសត្យ គឺពាក្យពោលពិតៗ ជាពាក្យស័ក្តិសិទ្ធ មិនចេះស្លាប់
រមែងរស់នៅ ជាច្រើនកប្ប ឥតប្រែក្រឡាប់ សាបសូន្យឡើយ ។

សំ. ស. ខុ. ថេរ.

ប. ព.

អបរិហានិយធម៌

(មហាបរិនិព្វានសូត្រ ទីឃនិកាយ)

សម័យ ១ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់លើភ្នំគិជ្ឈកូដ ទៀបក្រុងរាជគ្រឹះ ។ គ្រានោះឯង ព្រះបាទអជាតសត្តុ មានព្រះបំណងនឹងញាំញីជិះជាន់ដែនដីរបស់ពួកវជ្ជីក្សត្រ មកជាបំណុះព្រះអង្គ ។ ទើបត្រាស់បង្គាប់វស្សការព្រាហ្មណ៍ ជាមហាមាត្យថា “អ្នកចូរទៅក្រាបបង្គំគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ទូលសួរមើលសិនអំពីដំណើរការណ៍ ដែលខ្ញុំមានបំណងនឹងទៅញាំញីជិះជាន់ដែនដីរបស់ពួកវជ្ជីក្សត្រ, បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្យាករណ៍ដូចម្តេច ចូរអ្នកចាំឲ្យច្បាស់ ហើយមកប្រាប់ខ្ញុំវិញ ព្រោះព្រះសព្វញ្ញូពុទ្ធ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលពិតណាស់” ។ វស្សការព្រាហ្មណ៍ ក៏ទៅក្រាបបង្គំទូលដំណើរការណ៍នោះ ចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ តាមព្រះរាជបញ្ជា ។

លំដាប់នោះ ព្រះបរមគ្រូទ្រង់ត្រាស់នឹងវស្សការព្រាហ្មណ៍ថា: ម្នាលព្រាហ្មណ៍! សម័យ ១ តថាគតនៅក្នុងសារន្ទទចេតិយ ទៀបក្រុងវេសាលី តថាគតបានសំដែងអបរិហានិយធម៌ ៧ ប្រការ ដល់ពួកក្សត្រក្នុងដែនវជ្ជី ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍! បើអបរិហានិយធម៌នេះ តាំងនៅក្នុងពួកវជ្ជីក្សត្រ ឬក៏ពួកវជ្ជីក្សត្រនឹងប្រតិបត្តិក្នុងអបរិហានិយធម៌នោះ អស់កាលត្រឹមណា, ម្នាលព្រាហ្មណ៍! សេចក្តីចម្រើនតែងមានប្រាកដដល់ពួកវជ្ជីក្សត្រ អស់កាលត្រឹមណោះ; មិនមែនជាសេចក្តីសាបសូន្យឡើយ ។

អបរិហានិយធម៌ ៧ ប្រការនោះ គឺ

១ – បើពួកវជ្ជីក្សត្រនឹងមានការប្រជុំគ្នារឿយៗ មានការប្រជុំគ្នាដោយច្រើន អស់កាលត្រឹមណា, សេចក្តីចម្រើនតែងមានប្រាកដដល់ពួកវជ្ជីក្សត្រ អស់កាលត្រឹមណោះ; មិនមែនជាសេចក្តីសាបសូន្យឡើយ ។

២ – បើពួកវជ្ជីក្សត្រនឹងព្រមព្រៀងគ្នាប្រជុំ ព្រមព្រៀងគ្នាលើកប្រជុំ ព្រមព្រៀងគ្នាធ្វើកិច្ចក្នុងដែនវជ្ជី អស់កាលត្រឹមណា, សេចក្តីចម្រើនតែងមានប្រាកដដល់ពួកវជ្ជីក្សត្រអស់កាលត្រឹមណោះ; មិនមែនជាសេចក្តីសាបសូន្យឡើយ ។

៣ – បើពួកវជ្ជីក្សត្រនឹងមិនបញ្ញត្តច្បាប់ ដែលពួកក្សត្រពីដើមមិនបានបញ្ញត្តហើយ មិនដកច្បាប់ដែលបានបញ្ញត្តរួចហើយ ប្រព្រឹត្តកាន់តាមច្បាប់ក្នុងដែនវជ្ជីអំពីបុរាណដែលបានបញ្ញត្តរួចហើយយ៉ាងណា អស់កាលត្រឹមណា, សេចក្តីចម្រើនតែងមានប្រាកដដល់ពួកវជ្ជីក្សត្រ អស់កាលត្រឹមណោះ; មិនមែនជាសេចក្តីសាបសូន្យឡើយ ។

៤ – បើពួកវជ្ជីក្សត្រនឹងធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជា ពួកវជ្ជីក្សត្រដែលមានព្រះជន្មច្រើនជាងវជ្ជីក្សត្រទាំងឡាយ ទាំងជឿពាក្យគួរស្តាប់របស់ពួកក្សត្រដែលមានព្រះជន្មច្រើនទាំងនោះ អស់កាលត្រឹមណា, សេចក្តីចម្រើនតែងមានប្រាកដដល់ពួកវជ្ជីក្សត្រ អស់កាលត្រឹមណោះ; មិនមែនជាសេចក្តីសាបសូន្យឡើយ ។

៥ – បើពួកវជ្ជីក្សត្រ ទាំងមិនកំហែងបង្ខំពួកស្ត្រីកូនត្រកូល ពួកកុមារីកូនត្រកូលឲ្យនៅរួម (សំវាស) អស់កាលត្រឹមណា, សេចក្ដីចម្រើនតែងមានប្រាកដដល់ពួកវជ្ជីក្សត្រអស់កាលត្រឹមណោះ; មិនមែនជាសេចក្ដីសាបសូន្យឡើយ ។

៦ – បើពួកវជ្ជីក្សត្រទាំងធ្វើសក្ការៈ គោរព រាប់អាន បូជាចេតិយក្នុងដែនវជ្ជី របស់ពួកអ្នកដែនវជ្ជី ដែលនៅខាងក្នុងនគរក្ដី ខាងក្រៅនគរក្ដី ទាំងមិនធ្វើគ្រឿងបូជាប្រកបដោយធម៌ដែលគេធ្លាប់បូជា ធ្លាប់ធ្វើដល់ចេតិយទាំងនោះឲ្យសាបសូន្យទៅ អស់កាលត្រឹមណា, សេចក្ដីចម្រើនតែងមានប្រាកដដល់ពួកវជ្ជីក្សត្រ អស់កាលត្រឹមណោះ; មិនមែនជាសេចក្ដីសាបសូន្យឡើយ ។

៧ – បើពួកវជ្ជីក្សត្រទាំងចាត់ចែងដោយត្រឹមត្រូវ នូវការរក្សាការពារគ្រប់គ្រងប្រកបដោយធម៌ ចំពោះអរហន្តទាំងឡាយ ដោយបំណងថា "ធ្វើម្ដេចហ្ន៎! ព្រះអរហន្តទាំងឡាយដែលមិនទាន់មក ក៏សូមឲ្យមកកាន់ដែនរបស់យើង, ព្រះអរហន្តទាំងឡាយដែលមកស្រាប់ហើយ ក៏សូមឲ្យគង់នៅជាសុខក្នុងដែនរបស់យើង" ដូច្នេះ អស់កាលត្រឹមណា, សេចក្ដីចម្រើនតែងមានប្រាកដដល់ពួកវជ្ជីក្សត្រ អស់កាលត្រឹមណោះ; មិនមែនជាសេចក្ដីសាបសូន្យឡើយ ។

កាលបើព្រះមានព្រះភាគមានព្រះបន្ទូលយ៉ាងនេះហើយ វស្សការព្រាហ្មណ៍ ជាមហាមាត្យ ក្រាបបង្គំទូលថា "សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស! សេចក្ដីចម្រើនតែងមានប្រាកដ សេចក្ដីសាបសូន្យមិនមានដល់ពួកវជ្ជីក្សត្រ ដែលប្រកបដោយអបរិហានិយធម៌ សូម្បីតែមួយៗ ចាំបាច់និយាយថ្វីដល់ទៅគ្រប់អបរិហានិយធម៌ទាំង ៧ នោះ, សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស! ព្រះបាទអជាតសត្តុវេទេហីបុត្រ មាគធិករាជ មិនងាយនឹងចាប់ពួកវជ្ជីក្សត្រដោយការច្បាំងបានទេ លុះណាតែលួងលោមយកចិត្ត ឬធ្វើឲ្យបែកសាមគ្គីគ្នា ទើបអាចច្បាំងជិះជាន់ដណ្ដើមយកបានដោយងាយ ។

វស្សការព្រាហ្មណ៍ត្រេកអររីករាយចំពោះពុទ្ធភាសិត ហើយក៏ក្រាបបង្គំលាក្រោកចាកអាសនៈចេញមក ទូលព្រះបាទអជាតសត្តុតាមដំណើរការណ៍នោះសព្វគ្រប់ ។

ព្រះទេពមុនី យូ-ប៊ុន

សេចក្ដីរុងរឿង ពុទ្ធសាសនា

ព្រះពុទ្ធត្រាស់ថា មានអង្គ ៥:

១ – ស្ដាប់ ២ – រៀន ៣ – ចងចាំ

៤ – ចេះ និង ៥ - បានកាន់តាម ។

អ. និ. ប. និ.

ប. ព.

អារម្ភបទ នៃ សុភាសិត

អំពើដែលយើងធ្វើ លោកហៅថា “កម្ម” ។ នោះសម្រេចមកពីគំនិត ។ គំនិតល្អ កម្មក៏ល្អ គំនិតអាក្រក់ កម្មក៏អាក្រក់ ។ កម្មល្អឲ្យផលល្អ កម្មអាក្រក់ឲ្យផលអាក្រក់ ។ គំនិតជាគោលដើមសម្រាប់កសាងជីវ-ភាពរបស់មនុស្ស, ដូចមានសុភាសិតថា ‘ចិត្តតែងដឹកនាំសត្វលោក” ។ គំនិតល្អតែងធ្វើឲ្យកើតផលប្រយោជន៍យ៉ាងធំទូលាយ ។ ការពិចារណាសុភាសិតនាំឲ្យកើតបញ្ញាសម្រាប់ត្រិះរិះរកផ្លូវចំរើន ចៀសវាងផ្លូវវិនាស កំចាត់គំនិតអាក្រក់ស្មុគស្មាញឲ្យឃ្លាតចេញពីខន្ធសន្តាន ជាអនាម័យមួយដ៏ប្រសើរសម្រាប់ចិត្ត ។ ក្នុងមួយថ្ងៃ នៅពេលស្ងាត់ យើងគួរខំដកចិត្តចេញពីការកង្វល់ធម្មតា ដើម្បីពិចារណាសុភាសិតបទណាមួយឲ្យយល់សេចក្តីច្បាស់ ហើយខំសង្កេតយកទុកជាគោលសម្រាប់ប្រតិបត្តិតទៅ, បើអាចធ្វើបាន គួរកត់ត្រាការពិចារណានោះទុក ជាកិច្ចទូន្មានចិត្តដ៏មានប្រយោជន៍យ៉ាងធំក្រៃលែង, ហើយបើបានពិចារណាសុភាសិតដដែលៗ នោះ អស់វេលាពីរបីថ្ងៃថែមទៀត ជាការគាប់ប្រសើរណាស់ ។

សុភាសិត ៥០ មខ

ស្រង់ចាកច្បាប់ផ្សេងៗ មានធម្មបទខុទ្ទកនិកាយជាដើម

១ – មនុស្សឧស្សាហ៍ធ្វើការងារ រមែងបានទ្រព្យ ។

២ – ចាយវាយតែល្មម ជាវិធីនៃអ្នកមានសម្បត្តិ ។

៣ – ការប្រុងប្រយ័ត្ន ជាសម្បត្តិរបស់អ្នកមានសម្បត្តិ ។

៤ – សេដ្ឋកម្ម គួរយើងប្រាថ្នាគ្រប់វេលា ។

៥ – ការសម្បូរ នឹងកើតមានបាន ដោយសារតែប្រឹងស្វែងរក ។

៦ – ចូរពិចារណាដល់ប្រយោជន៍នៃការចាយវាយទ្រព្យ ។

៧ – ទ្រព្យរបស់យើងដែលនឹងបានគ្រប់ចំនួនរយ ក៏ព្រោះតែរក្សាចំនួនមួយទុកឲ្យគង់ ។

៨ – គប្បីចេះកាន់យកប្រយោជន៍ដែលកើតអំពីភោគទ្រព្យ ។

៩ – ទ្រព្យរបស់យើង សូម្បីមានតែបន្តិចបន្តួច ក៏ប្រសើរជាងទ្រព្យអ្នកដទៃដែលមានច្រើន ។

១០ – ស្រីសួស្តី គឺបុណ្យ ជាទីមកដេកនៅនៃទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយ ។

១១ – កើតមកជាប្រុស ត្រូវតែព្យាយាមឲ្យទាល់តែបានសម្រេចប្រយោជន៍ ។

១២ – គួរតែប្រញាប់ធ្វើសេចក្តីព្យាយាមក្នុងថ្ងៃនេះឲ្យរួចស្រេច ។

១៣ – បើនឹងធ្វើ ក៏ត្រូវធ្វើការនោះឲ្យមែនទែន ។

១៤ – អ្នកមានសេចក្ដីព្យាយាមមាំ ទោះបីមានជីវិតរស់នៅតែ ១ថ្ងៃក៏ប្រសើរណាស់ ។

១៥ – ចំណេះវិជ្ជាព្រមទាំងសេចក្ដីប្រព្រឹត្តល្អ រមែងទំនុកបំរុងមនុស្សឲ្យមានសក្ដិយសខ្ពង់ខ្ពស់ឡើងបាន ដូចជាភ្នំដ៏ខ្ពស់ ។

១៦ – អ្នកដែលមានចំណេះវិជ្ជាល្អ ប៉ុន្តែមិនប្រព្រឹត្តឲ្យសមតាមចំណេះវិជ្ជានោះទេ ទឹងឈ្មោះថាជាមនុស្សល្អព្រមមិនបាន ។

១៧ – មនុស្សសូម្បីកើតក្នុងត្រកូលថោកទាប ប៉ុន្តែប៉ិនប្រសប់ធ្វើការងាររមែងរុងរឿងបាន ដូចជាពន្លឺភ្លើងអាចបំភ្លឺក្នុងវេលាយប់បាន ។

១៨ – អ្នកដែលធ្វើការអ្វីៗ បើមិនបានប្ដេជ្ញាទុកក្នុងចិត្តឲ្យដាច់ស្រេចជាមុនទេ, ការនោះៗ ច្រើនតែមិនបានសម្រេច បើទុកជាសម្រេចក៏មិនរៀបរយល្អ ។

១៩ – គួររក្សាពាក្យសត្យ ដូចរក្សាទ្រព្យដែលគេប្រាថ្នាទៅក្នុងលោក ។

២០ – អ្នកប្រាថ្នាសេចក្ដីសុខ ប៉ុន្តែមិនប្រកបហេតុនៃសុខ រមែងបានទទួលសេចក្ដីទុក្ខជាដរាប ។

២១ – មនុស្សឥតចំណេះវិជ្ជា ប្រៀបដូចជាមនុស្សគ្មានមិត្តសំឡាញ់ក្នុងវេលាធ្វើដំណើរ ព្រោះចំណេះវិជ្ជាទុកជាមិត្តសំឡាញ់យ៉ាងស្និទ្ធ ។

២២ – អ្នកមានសេចក្ដីអង់អាចក្នុងកិច្ចការ រមែងរក្សាការៈ សូម្បី ជួនធុរច្រើនមុខឲ្យរៀបរយល្អបាន ដូចជាមេទ័ពអ្នកអង់អាចក្នុងសង្គ្រាម ។

២៣ – ទ្រព្យសម្បត្តិរមែងជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកដែលស្គាល់កាល នឹងដឹងប្រមាណក្នុងការប្រើប្រាស់ចាយវាយ ។

២៤ – គួរនិយាយទូន្មានគ្នា នឹងគួរហាមឃាត់គ្នាឲ្យបានមុនធ្វើអំពើខុស ឬការអាក្រក់ ។

២៥ – ប្រយោជន៍ឯណាដែលខ្លួននឹងត្រូវបានត្រូវដល់ដោយសុចរិតធម៌ មិនគួរបណ្ដោយឲ្យប្រយោជន៍នោះ កន្លងរំលងខ្លួនយើងទៅឡើយ ។

២៦ – ប្រយោជន៍អ្នកដទៃសូម្បីមានច្រើន ក៏មិនល្អស្មើនឹងប្រយោជន៍របស់ខ្លួនយើងសូម្បីមានតែបន្តិចបន្តួចដែរ ។

២៧ – ទ្រព្យសម្បត្តិក្នុងផ្ទះកើតមានអន្តរាយ ក៏ព្រោះតែម្ចាស់ផ្ទះមិនល្អ គឺមិនចេះថែរក្សាឲ្យផុតចាកអន្តរាយ ។

២៨ – សព្វបំណោះវិជ្ជា មិនថាផ្នែកណាទេ បើអាចរៀនសូត្របាន គង់តែបានសម្រេចប្រយោជន៍គ្រប់យ៉ាង ។

២៩ – លោកិយទ្រព្យ ជាចំណែកនៃសេចក្ដីកង្វល់, ឯលោកុត្តរទ្រព្យមិនមែនដូច្នោះទេ ។

៣០ – ស្ថានសួគ៌នឹងស្ថាននរកមិនមែនបានមកអំពីដទៃក្រៅអំពីខ្លួនឯងទេ, ហេតុនេះ ចូរពិចារណាឲ្យសព្វគ្រប់ចុះ ។

៣១ – ប្រទេសណាមិនមានអ្នកប្រាជ្ញ ប្រទេសនោះទុកដូចជាខ្វះព្រលឹងដ៏សំខាន់ ។

៣២ – ការងារឯណាដែលត្រូវអាស្រ័យមនុស្សច្រើននាក់ បើមិនមានមេអ្នកចាត់ចែងការនោះទេ, ការនោះច្រើនតែផ្តេសផ្តាសមិនរៀបរយ ។

៣៣ – មិត្តសំឡាញ់ដែលល្អ តែងស្គាល់គ្នាក្នុងវេលាមានទុក្ខភ័យ នឹងសេចក្ដីខ្វះខាតគាល់ក្រទ្រព្យសម្បត្តិ ។

៣៤ – មិត្តសំឡាញ់ដែលអាក្រក់ ទុកដូចជាច្រែះស៊ីដែក ។

៣៥ – គួរសេពគប់តែនឹងមនុស្សជាកល្យាណមិត្តពិតៗ, ចំណែកមិត្តក្រៅអំពីនេះគ្រាន់តែស្គាល់គ្នាបានហើយ ។

៣៦ – មាតាលោកពោលថាជាកល្យាណមិត្តក្នុងផ្ទះ ។

៣៧ – ភរិយាបើជាស្ត្រីស្មោះត្រង់សុចរិត នឹងស្រឡាញ់ស្វាមីមែនពិត ក៏គួររាប់ថាជាកល្យាណមិត្តដ៏ស្និទ្ធបាន ។

៣៨ – សំពត់ដែលស្អាត កាលបើមានមន្ទិលមកប្រឡាក់សូម្បីតែបន្តិច ក៏មើលឃើញបានច្បាស់យ៉ាងណា, មនុស្សដែលធ្លាប់ប្រព្រឹត្តល្អមកពីដើមហើយ កាលបើធ្វើអំពើអាក្រក់សូម្បីតែបន្តិច ការអាក្រក់នោះក៏ប្រាកដច្បាស់យ៉ាងនោះដែរ ។

៣៩ – សេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស ជាបុសគល់នៃសេចក្ដីអាក្រក់ទាំងឡាយ ។

៤០ – សេចក្ដីចេះដឹងរបស់មនុស្សពាល បើទុកជាមានប៉ុន្មានក្ដី ក៏មានដើម្បីតែសេចក្ដីវិនាសមួយចំណែកប៉ុណ្ណោះ ។

៤១ – បើបានប្រយោជន៍យ៉ាងណា គប្បីធ្វើខ្លួនយ៉ាងនោះ ។

៤២ – សេចក្ដីសុខ មិនមែនជាផលដែលបុគ្គលធ្វើអំពើអាក្រក់ ត្រូវបានដោយងាយឡើយ ។

៤៣ – កិច្ចការឯណាដែលមិនល្អ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន កិច្ចការនោះគេធ្វើបានដោយងាយ ។

៤៤ – មនុស្សស្អាតរមែងមិនត្រេកអរក្នុងបាប ។

៤៥ – មនុស្សជាទីស្រឡាញ់របស់ជនច្រើននាក់ រមែងបានសេចក្ដីសុខបរិបូណ៌ ។

៤៦ – មនុស្សអ្នកមានចំណេះវិជ្ជា ទាំងស្អាត (ក្នុងការងារ) រមែងធ្វើទីពឹងបានក្នុងលោក ។

៤៧ – បញ្ញាជាអណ្ដូងកើតនៃទ្រព្យសម្បត្តិទាំងបរិវារទាំងពួង ។

៤៨ – មនុស្សយើងមិនត្រូវបណ្ដោយឲ្យពេលកន្លងផុតទៅឥតប្រយោជន៍ឡើយ ។

៤៩ – មនុស្សដែលទាំងទីពឹងគេបាន ក៏ព្រោះសេចក្ដីល្អខ្លួនឯង ។

៥០ – មនុស្សដែលព្រមទទួលសេចក្ដីទុក្ខលំបាកក្នុងខាងដើម តែងបានទទួលសេចក្ដីសុខសប្បាយក្នុងខាងក្រោយ ។

បដិភាណ (ប្រាជ្ញា) របស់ព្រះពុទ្ធ

ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់សំដែងធម៌ ដោយប្រាជ្ញាឲ្យអ្នកស្ដាប់បាន ទទួលប្រយោជន៍ដោយព្រះមេត្តា សូម្បីអ្នកស្ដាប់ខ្លះពោលអាក្រក់ចំពោះ ព្រះអង្គ ក៏ទ្រង់កែសេចក្ដីអាក្រក់នោះ ឲ្យត្រឡប់ជាសេចក្ដីល្អ ព្រោះតែ អ្នកនោះកើតសេចក្ដីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះប្រាជ្ញាញាណ ។

សម័យនោះ[១] ព្រះសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ទ្រង់គង់នៅក្បែរដើមស្ដៅ ជាលំនៅរបស់នឡេរុយក្ស ជិតស្រុកវេរញ្ជា ជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃមាន ប្រមាណច្រើនចំនួន ៥០០ រូប ។ វេរញ្ជព្រាហ្មណ៍បានចូលទៅគាល់ ក្រាបទូលព្រះដ៏មានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន ខ្ញុំបានឮពាក្យ ថា ព្រះសមណគោតមមិនសំពះ មិនក្រោកទទួលព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលចាស់គ្រាំគ្រាជាព្រឹទ្ធាចារ្យ មានអាយុច្រើន រស់នៅបានយូរឆ្នាំ មកហើយ មានអាយុក៏ដល់ចូលមកក្នុងបច្ឆិមវ័យហើយ ទោះបីគ្រាន់តែ អញ្ជើញហៅរកព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឲ្យអង្គុយលើអាសនៈ ព្រះអង្គក៏មិន ធ្វើ, កិច្ចមានកិរិយាមិនសំពះជាដើមនោះ ជាទំនងពុំសមគួរឡើយ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងលោកនេះ ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ក្នុងពពួកសត្វព្រមទាំង

---

១ វិនយបិដក មហាវិភង្គ ភាគ ១ ទំព័រ ១ ។

សមណៈនឹងព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្មតិទេពនឹងមនុស្សដ៏សេស តថាគតមិនឃើញអ្នកណាមួយល្មមឲ្យតថាគតសំពះ ឬក្រោកទទួល ឬអញ្ជើញហៅរកឲ្យអង្គុយលើអាសនៈនោះឡើយ ។

វេរញ្ជព្រាហ្មណ៍ក៏ពោលពាក្យប្រឡោះបោះទៅរកព្រះសាស្ដាថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចំរើន ជាមនុស្សសោះកក្រោះឥតរសជាតិ ។ (រសជាតិក្នុងទីនេះ ព្រាហ្មណ៍សំគាល់ដល់សាមគ្គីរស គឺការសំពះអ្នកចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ ដែលជាគុណមួយយ៉ាងធ្លាប់ប្រកាន់មកថាជាប្រពៃណីដ៏សំខាន់) ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មានហេតុជាទំនងគួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតមជាមនុស្សសោះកក្រោះឥតរសជាតិ ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ព្រោះរសជាតិ គឺរូប សំឡេង ក្លិន រស សម្ផស្សទាំងប៉ុន្មាននោះ តថាគតបានលះស្រឡះហើយ បានផ្ដាច់ឫសគល់អស់ហើយ ។

ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចំរើន ជាមនុស្សគ្មានគ្រឿងបរិភោគ ។ (គ្រឿងបរិភោគក្នុងទីនេះ ព្រាហ្មណ៍សំគាល់ដល់សាមគ្គីរសដូចគ្នា ព្រោះគុណធម៌នេះនិយមរាប់អានប្រកាន់ថាជាសម្បត្តិដ៏ល្អ) ។

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មានហេតុជាទំនងគួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតមជាមនុស្សគ្មាន

គ្រឿងបរិភោគ ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ព្រោះគ្រឿងបរិភោគ គឺ រូប សំឡេង ក្លិន រស សម្ផស្សទាំងប៉ុន្មាននោះ តថាគតបានលះស្រឡះហើយ បានផ្ដាច់ផ្ដិលបុសគល់អស់ហើយ ។

ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចំរើន ជាអ្នកពោលពាក្យឃាត់កិច្ចការថាមិនត្រូវធ្វើ ។ (ខនេះ ព្រាហ្មណ៍សំគាល់ដល់ការមិនធ្វើសេចក្ដីសាមគ្គីរសជ្ជនិគ្គា) ។

ព្រះសាស្ដាទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មានហេតុជាទំនងគួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកពោលពាក្យឃាត់កិច្ចការថាមិនត្រូវធ្វើ ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ព្រោះតថាគតប្រកាន់និយាយហាមឃាត់ថា មិនត្រូវអ្នកណាមួយធ្វើកាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត មនោទុច្ចរិតឡើយ, តែងនិយាយហាមឃាត់ថា មិនត្រូវអ្នកណាមួយធ្វើនូវធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលលាមកច្រើនប្រការនោះឡើយ ៗ

ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចំរើន ជាអ្នកពោលពាក្យកាត់ផ្ដាច់ផ្ដិល ។ (ខនេះ ព្រាហ្មណ៍សំគាល់ដល់ការកាត់ផ្ដាច់ផ្ដិលទំនៀមទម្លាប់ដ៏ល្អរបស់លោក) ។

ព្រះសាស្ដាទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មានហេតុជាទំនងគួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកពោលពាក្យកាត់ផ្ដាច់ផ្ដិល ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ព្រោះតថាគតប្រកាន់និយាយ

ថាឲ្យសត្វកាត់ផ្តាច់ផ្តិលនូវរាគៈ ទោសៈ មោហៈ, តថាគតតែងនិយាយថាឲ្យសត្វកាត់ផ្តាច់ផ្តិលនូវធម៌ទាំងឡាយ ជាអកុសលដ៏អាក្រក់ច្រើនយ៉ាងនោះចេញ ។

ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចំរើន ជាអ្នកខ្ពើមរអើម ។ (ខនេះ ព្រាហ្មណ៍សំគាល់ដល់ការខ្ពើមរអើមសាមគ្គីរស) ។

ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មានហេតុជាទំនងគួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកខ្ពើមរអើម ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ព្រោះតថាគតខ្ពើមសេចក្តីប្រព្រឹត្តិអាក្រក់ដោយកាយ វាចា ចិត្ត, តថាគតខ្ពើមសេចក្តីប្រកបចិត្តផ្តេកផ្តិតទៅរកអកុសល-ធម៌ទាំងឡាយដ៏អាក្រក់ច្រើនប្រការនោះណាស់ ។

ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចំរើន ជាអ្នកបំផ្លាញ ។ (ខនេះ ព្រាហ្មណ៍សំគាល់ដល់សេចក្តីបំផ្លាញប្រពៃណីសាមគ្គីរសរបស់លោកឲ្យវិនាស) ។

ព្រះលោកនាថទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែន មានហេតុជាទំនងគួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកបំផ្លាញ ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ព្រោះតថាគតសំដែងធម៌ចំពោះផ្លូវប្រតិបត្តិដែលបំផ្លាញបង់នូវរាគៈ ទោសៈ មោហៈ, តថាគតសំដែងធម៌ចំពោះផ្លូវប្រតិបត្តិដែលរំលាងបង់នូវអកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏អាក្រក់ច្រើនប្រការ ។

ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះសមណគោតមជាអ្នកដុតកំដៅ ។ (ខនេះ ព្រាហ្មណ៍សំគាល់សេចក្តីថា អ្នកដែលមិនធ្វើសេចក្តីគោរពចំពោះចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យនោះ រមែងដុតកំដៅអ្នកជាចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យឲ្យក្តៅក្រហាយ គឺឲ្យទោមនស្សតូចចិត្ត) ។

ព្រះសព្វញ្ញូជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែនមានហេតុជាទំនងគួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជាអ្នកដុតកំដៅ ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ព្រោះតថាគតប្រកាន់និយាយថាការប្រព្រឹត្តិអាក្រក់ដោយ កាយ វាចា ចិត្ត ជាទីតាំងនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយជាអកុសលធម៌ដ៏អាក្រក់ ។ បើអ្នកណាបានលះបង់ស្រឡះហើយបានផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់អស់ហើយ តថាគតហៅអ្នកនោះថាជាអ្នកដុតកំដៅម្នាលព្រាហ្មណ៍ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏អាក្រក់ ជាទីតាំងនៃសេចក្តីក្តៅក្រហាយនោះតថាគតឯងបានលះបង់ស្រឡះហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់អស់ហើយ ។

ព្រាហ្មណ៍ពោលថា ព្រះសមណគោតមដ៏ចំរើន ជាមនុស្សឥតកំណើត ។ (ខនេះ ព្រាហ្មណ៍សំគាល់ដល់ការមិនគោរពចំពោះចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ ថាជាការឥតកំណើត ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពិតមែនមានហេតុជាទំនងគួរឲ្យអ្នកផងគេថា ព្រះសមណគោតម ជាមនុស្សឥត

កំណើត ដែលគេថានោះត្រូវហើយ ព្រោះកិរិយាដេកក្នុងគភ៌ ដំណើរកើតក្នុងគភ៌តៗ ទៅមុខទៀត បើអ្នកណាបានលះបង់ស្រឡះហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលបុសគល់អស់ហើយ តថាគតហៅអ្នកនោះថា អ្នកឥតកំណើត, ម្នាលព្រាហ្មណ៍ កិរិយាដេកក្នុងគភ៌ ដំណើរកើតក្នុងគភ៌តតទៅមុខទៀតនោះ តថាគតឯងបានលះបង់ស្រឡះហើយ បានផ្តាច់ផ្តិលបុសគល់អស់ហើយ. ទ្រង់ត្រាស់តទៅទៀតថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ប្រៀបដូចស៊ុតមាន់ទាំងឡាយ ៨ ក្តី ១០ ក្តី ១២ ក្តី ស៊ុតមាន់ទាំងនោះ គឺមេក្រាបដោយប្រពៃហើយ ធ្វើឲ្យកក់ក្តៅដោយប្រពៃហើយ លុះដល់វេលាញាស់ កំបណ្តាកូនមាន់ទាំងនោះ កូនមាន់ណាទំលាយសម្បកស៊ុតដោយចុងក្រចកជើង ឬ ដោយចុងចំពុះ ហើយញាស់ចេញមកដោយស្រួលមុនគេបំផុត បើដូច្នេះតើ អ្នកផងគួរហៅកូនមាន់នោះ ថាកូនច្បងឬកូនពៅហ្ន៎? ព្រាហ្មណ៍ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចំរើន កូនមាន់នោះ គេគួរហៅថា កូនច្បង ពីព្រោះវាជាបងគេបំផុត ៗ ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់តបថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ កាលបើពពួកសត្វដូចជាស៊ុតមាន់កើតហើយ មានអវិជ្ជាគឺសេចក្តីល្ងង់ដូចជាសម ស៊ុតកំពុងរបវ្ទឹតក្នុងលោក មានតែតថាគតម្នាក់ឯងដែលទំលាយសម្បកស៊ុតគឺសេចក្តីល្ងង់ហើយត្រាស់ដឹងខ្លួនឯងដោយប្រពៃនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ ដែលមិនមានគុណជាតឯទៀតប្រសើរជាងឡើយ, ម្នាលព្រាហ្មណ៍ តថាគតឯង

ជាចម្បង ជាបុគ្គលប្រសើរបំផុតជាងសត្វលោក ។ តអំពីនេះ ទ្រង់សំដែងធម៌ គ្រឿងចំលាយសម្បកស៊ុត គឺអវិជ្ជាឲ្យព្រាហ្មណ៍ស្ដាប់ជាលំដាប់ទៅ ។ ទីបំផុត ព្រាហ្មណ៍ក៏កើតសេចក្ដីជ្រះថ្លា ទូលសរសើរព្រះធម្មទេសនាថា ពីរោះណាស់ ភ្លឺច្បាស់ណាស់ គួរនាដូចជាមនុស្សចាប់របស់ដែលគេផ្កាប់ចុះឲ្យផ្ងារឡើង ពុំនោះដូចជាមនុស្សបើកបង្ហាញរបស់ដែលគេលាក់បិទបាំង ពុំនោះសោតដូចជាមនុស្សប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកវង្វេងទិស ឬក៏ដូចជាមនុស្សកាន់ប្រទីបព្រោលបំភ្លឺក្នុងទីងងឹតឲ្យមនុស្សមើលឃើញនូវរូបទាំងឡាយ ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ សូមដល់នូវព្រះគោតមដ៏ចំរើនផង ព្រះធម៌ផង ព្រះភិក្ខុសង្ឃផង ជាទីពឹងទីរលឹក ចាប់ដើមតាំងអំពីថ្ងៃនេះទៅ សូមព្រះគោតមដ៏ចំរើន ជ្រាបនូវខ្ញុំព្រះអង្គថា ជាឧបាសកដល់សរណគមន៍ស្មើដោយជីវិត ។

សរុបសេចក្ដីតាមដែលមានមកក្នុងមហាវគ្គនេះថា ពួកព្រាហ្មណ៍ស្រុកវេរញ្ជាបានដឹងថា ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មិនទ្រង់ធ្វើសេចក្ដីគោរពចំពោះពួកព្រាហ្មណ៍ដែលជាចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ ក៏មានសេចក្ដីក្រោធខឹង រករឿងនិយាយតាក្រកចំពោះព្រះអង្គដោយប្រការផ្សេងៗ រួមជា ៨ យ៉ាង គឺ

១ - ជាមនុស្សសោះកក្រោះឥតរសជាតិ

២ - ជាមនុស្សគ្មានគ្រឿងបរិភោគ

៣ - ជាអ្នកពោលពាក្យឃាត់កិច្ចការ ថាមិនត្រូវធ្វើ

៤ – ជាអ្នកពោលពាក្យកាត់ផ្តាច់ផ្តិល

៥ – ជាអ្នកខ្ទើមរអើម

៦ – ជាអ្នកបំផ្លាញ

៧ – ជាអ្នកផុតកំដៅ

៨ – ជាមនុស្សឥតកំណើត

តែព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់មានព្រះប្រាជ្ញាឈ្លាសក្នុងទេសនាវិធី បានទ្រង់កែពាក្យនិយាយអាក្រក់ទាំងនោះ ឲ្យក្លាយជារឿងល្អទៅទាំងអស់ ដរាបដល់ព្រាហ្មណ៍នោះកើតសេចក្តីជ្រះថ្លា លែងក្រោធខឹងចំពោះព្រះអង្គ ថ្វាយខ្លួនជាឧបាសកអ្នកកាន់អានព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់អាចកែខៃផ្លាស់ប្តូរពាក្យពោលអាក្រក់ៗ ដែលព្រាហ្មណ៍ពោលដោយសេចក្តីក្រោធ ឲ្យត្រឡប់ជាពាក្យពោលដ៏មានគុណប្រយោជន៍ឡើងដោយរហ័សក្លាមៗ, នេះឯងជាគ្រឿងសំដែងព្រះបដិភាណរបស់ព្រះអង្គឲ្យប្រាកដ ។

ស៊ុន - ហ៊ាន

ព្រះពុទ្ធទុកដូច	អ្នកផ្តើមផុតព្រៃ
ព្រះធម៌ប្រពៃ	ទុកដូចគប់ភ្លើង
ព្រះសង្ឃទុកដូច	មនុស្សក្នុងលោកយើង
ឃើញដីស្អាតរៀង	ប្រកបការងារ

ប. ព.

និទានមនុស្សខ្វាក់

បុរសម្នាក់ខ្វាក់ភ្នែកទាំងពីរតាំងពីកំណើត ។ ថ្ងៃមួយ បុរសនោះនិយាយនឹងបុរសភ្នែកជាជាសំឡាញ់ថា "ខ្ញុំមិនជឿទេ ដែលគេថាក្នុងលោកនេះមានពន្លឺ មានពណ៌សម្បុរផ្សេងៗ ... មានព្រះអាទិត្យព្រះចន្ទនឹងផ្កាយ ...នោះ, គ្មានអ្នកណាធ្លាប់បានជួបប្រទះឡើយ; ពាក្យដែលថាមាននេះមាននោះ ជាពាក្យនិយាយគ្រាន់តែបញ្ឆើចបញ្ឆើគ្នាទៅទទេៗ ទាំងអស់" ។

បុរសជាសំឡាញ់ព្យាយាមពន្យល់ថា "របស់អំបាលនោះ ជារបស់មានពិតណាស់" តែទោះបីខំពន្យល់យ៉ាងណា ក៏ឥតអំពើ ។

បុរសខ្វាក់ត្រឡប់ជាតបថា "ដែលអ្នកផងនិយាយថាមានពន្លឺ ...នោះ សុទ្ធតែជាសេចក្ដីយល់សប្តិទៅទាំងអស់ ព្រោះបើប្រសិនជាមានពន្លឺនៅក្នុងលោកមែន មុខជាខ្ញុំបានប៉ះពាល់ខ្លះពុំខានទេ" ។

បំណោរកាលតមក មានគ្រូពេទ្យវិសេសម្នាក់ដ៏ពូកែសក្ដិសិទ្ធមកពិនិត្យអាការរោគ ឃើញថាមានផ្លូវនឹងព្យាបាលឲ្យជាបាន ក៏ផ្សំឧសថ ១ បែប មានថ្នាំ ៤ មុខដាក់ឲ្យបុរសនោះ ។ មិនយូរប៉ុន្មាន ភ្នែកបុរសនោះក៏ជា មើលឃើញពន្លឺបាន ដូចជនទាំងពួង ។ កាលបុរសនោះជាភ្នែកហើយ ទើបផ្ដើមប្រាប់សំឡាញ់ថា "ខ្ញុំជឿថា ក្នុងលោកនេះមានពន្លឺ

មានពណ៌សម្បុរសខ្មៅ . . . មានព្រះអាទិត្យព្រះចន្ទនឹងផ្កាយ . . . មែនពិតហើយ" ។

គ្រូពេទ្យអ្នកព្យាបាលរោគ បានខាងព្រះសព្វញ្ញូពុទ្ធជាបរមគ្រូ ។ សេចក្ដីងងឹតភ្នែក បានខាងសេចក្ដីវៀច សេចក្ដីវង្វេងរបស់មនុស្សដែលយល់ខុសជាត្រូវ មិនស្គាល់សេចក្ដីពិត ។ ថ្នាំ ៤ មុខ បានខាងអរិយសច្ច ៤ គឺ ទុក្ខសច្ច សមុទយសច្ច និរោធសច្ច មគ្គសច្ច ។

*
* *

និទានបុត្រព្រាត់បិតា

គហបតីបុត្រម្នាក់ បានត្រាច់ទៅលេងក្នុងទីក្រុងផ្សេងៗ បែកចិត្តមិនត្រឡប់មកស្រុកវិញ ។ ចំណេរមក បិតាខំប្រកបវណិជ្ជាជីវៈ បានជាអ្នកមានទ្រព្យច្រើនឡើងជាងដើម, ឯបុត្រទៅជាអ្នកកំសត់ ។ ថ្ងៃមួយ បុត្រនោះត្រាច់សុំទានគេតាមច្រកល្ហកនានា ក៏បានដល់ផ្ទះបិតា តែចាំមិនបាន ព្រោះបិតារុះរើភូមិចាស់ផ្លាស់ធ្វើជាថ្មី ។ បិតាឃើញស្គាល់ជាបុត្ររបស់ខ្លួន ក៏មានអំណរណាស់ ប្រើបម្រើឲ្យទៅនាំបុត្រនោះមកជាប្រញាប់ ។

ឯបុត្រដោយឃើញភូមិផ្ទះគេធំប្រហែលវាំងព្រះអង្គម្ចាស់ ក៏គិតថា "អញមានរូបយ៉ាងនេះ ប្រហែលជាគេសំគាល់ថាអញជាចោរ, ដែលគេមកនេះច្បាស់ជាគេមកចាប់ខ្លួនអញហើយ" គិតដូច្នោះហើយក៏ស្ទុះរត់ឥតមើលក្រោយ ។

កាលបិតាឃើញបុត្រស្ទុះរត់ដូច្នោះ ក៏ឲ្យមនុស្សជាច្រើននាក់ស្ទុះដេញតាមចាប់ខ្លួនបានយកមកប្រើឲ្យធ្វើការ មានមនុស្សថែរក្សាស្រួលបួល ទឹងផ្តល់គ្រូមកបង្រៀនសិល្បវិជ្ជា ដើម្បីអប់រំបន្ទុំនិស្ស័យឲ្យត្រឡប់ជាមនុស្សល្អឡើងវិញ ។ កាលឃើញថាបុត្រធ្វើការងាយៗ ទាបៗ បានល្អហើយ ក៏សន្សឹមៗ ដាក់ការក្រៗ ខ្ពស់ៗ ឲ្យធ្វើ ជាការអប់រំនិស្ស័យបុត្រឲ្យប្រណីតល្អិតសុខុមឡើងជាជាន់ៗ ។ លុះបុត្រមានសមត្ថភាពសមគួរហើយ ទើបបានប្រាប់ថា "ខ្លួនជាបិតា" ។ ឯបុត្រកាលបានដឹងដូច្នោះក៏សោមនស្សជាខ្លាំង ។

និទាននេះ ជានិទានប្រៀបធៀបអំពី បិត្តរបស់មនុស្សយើងកាលដែលមិនទាន់បានហាត់ពត់ តែងមានសេចក្តីភ័ន្តច្រឡំយល់ឃ្លាងចាកសេចក្តីពិត, ដល់ចិត្តបានទទួលការហ្វឹកហ្វឺនការអប់រំបន្ទុំនិស្ស័យបន្តិចម្តងៗ ជាលំដាប់ៗ ឡើងទៅ, ក្នុងទីបំផុត ក៏អាចយល់សេចក្តីពិតបានពេញទី ។

ចាប - ពិន

ព្រះពុទ្ធជាគ្រូ ពេទ្យធំមហិមា នាមថា "វៃទ្យ គុរុ" មានឫទ្ធិ
ប្រែថា "គ្រូពេទ្យ ជាធំសក្តិសិទ្ធិ លើគ្រូពេទ្យ" ពិត ឥតគេផ្ទឹមបាន ៕

ព. ព.

ដូចម្ដេចបានជាមានពាក្យថា "អាយុមិនទាន់អស់មិនស្លាប់"?

អាយុ គឺអ្វី?

អាយុ គឺការប្រព្រឹត្តិទៅតាមសភាពនៃសង្ខារទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅក្នុងកាមភព, រូបភព និងអរូបភព ដ៏សមគួរដល់សកម្មនៃខ្លួន ៗ ការដល់នូវទីបំផុតនៃសន្តតិកិច្ចរបស់សង្ខារទាំងឡាយនោះ មួយលើកៗ លោកពោលថា "អស់អាយុ" គឺស្លាប់ ៗ

សភាពដែលជាគ្រឿងគាំទ្រនូវអាយុ មាន ៧ យ៉ាង គឺ

កម្ម ១, ភព ១, ធាតុ ១, អាហារ ១, កាល ១, សង្ខារ ១, ធម្មជ្ជិតិ ១, ៗ

អាយុ មានអវិជ្ជាជាមូល អវិជ្ជាមានធាតុ ៥ គឺ អាបោ, តេជោ, វាយោ, បឋវី, អាកាស ជាបច្ច័យ ៗ

អំពីកម្ម

១ — ធម្មជាតិកកម្ម សំដៅយកអំពើដែលសង្ខារបានតុបតែងឡើង ទៅតាមសភាវៈនៃលោក ៗ

២ — មនោកម្ម សំដៅយកអំពើដែលមនោបានតុបតែងឡើង ទៅតាមសភាពនៃអារម្មណ៍ដែលខ្លួនកំណត់ ហើយញ៉ាំងឲ្យបានសំរេចទៅតាមទ្វារទាំង ៣ ៗ

កម្មទាំង ២ នេះ អាចញុំាងករណីយកិច្ចនៃខ្លួនឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាលទាំង ៣ គឺ អតីត - បច្ចុប្បន្ន - អនាគត ។

អំពីភព

១ — កាមភព សំដៅយកទីកើតនៃសត្វលោកដែលប្រកបដោយកាមគុណ ជាគ្រឿងឧបត្ថម្ភ ។

២ — រូបភព សំដៅយកទីកើតនៃសត្វលោកដែលប្រកបដោយរូប ជាគ្រឿងឧបត្ថម្ភ ។

៣ — អរូបភព សំដៅយកទីកើតនៃសត្វលោកដែលប្រាសចាករូប ជាគ្រឿងឧបត្ថម្ភ ។

ភពទាំង ៣ នេះ ជាសន្តតិនៃសង្សារវដ្ត ដែលសត្វមិនទាន់អស់អាសវៈធ្វើឲ្យផុតទៅមិនបាន ។

អំពីធាតុ

១ — ធម្មធាតុ សំដៅយកចិត្តនិងចេតសិក ដែលជាធម្មជាតិសម្រាប់ញុំាងរូបធាតុនិងអរូបធាតុទាំងឡាយ ឲ្យគួរដល់កាតព្វកិច្ច ។

២ — រូបធាតុ សំដៅយកទសន្ទវត្ថុទាំងឡាយគឺទឹក - ដី - ភ្លើង ខ្យល់ - អាកាស ដែលជាគ្រឿងគាំទ្រលោកឲ្យតាំងនៅជាប្រក្រតី ។

ធាតុទាំង ២ នេះ ជាសម្ភារៈនៃសឧបាទិន្នកសង្ខារនិងអនុបាទិន្នកសង្ខារ ឲ្យមានឋាមវន្តគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការគុបតែងលោក ។

អំពីអាហារ

១ — កវលិង្កាហារ សំដៅយកដុំអាមិស ដែលត្រូវសត្វបរិភោគ លេបចូលទៅ មានឱជារសអាចនឹងញុំាងធាតុទាំងឡាយ ឲ្យបានចំរើនរឹងប៉ឹងមួនមាំឡើង; ។

២ — ធម្មាហារ សំដៅយកចិត្តចេតសិក នឹងសភាវៈជាគ្រឿង ផ្សព្វផ្សាយឲ្យជ្រួតជ្រាបទៅក្នុងសន្ធតរូបទាំងឡាយ តាមទ្វារទាំង ៦ គឺ ចក្ខុ. សោតៈ, ឃានៈ, ជិវ្ហា, កាយៈ, មនោ;

៣ — ផស្សាហារ បានដល់ការប៉ះពាល់ត្រូវនៃខន្ធ, ធាតុ អាយតនៈ ដែលនាំទៅក្នុងការត្រូវប្រស្រ័យគ្នា ឲ្យចំរើនឡើងឬឲ្យវិនាសទៅ ។

អាហារទាំង ៣ ចំណែកនេះ សម្រាប់ញុំាងសត្វលោកឲ្យមានចិរភាព ទៅតាមយថាភូត ។

បើនិយាយអំពីអាហារសម្រាប់អនុបាទិន្នកសង្ខារវិញ សំដៅយក ដីជាតិនឹងសភាវកិច្ចនៃវត្ថុធាតុទាំងឡាយ ដែលមានសមត្ថកិច្ចញុំាង សកម្មឲ្យគួរដល់ការប្រព្រឹត្តទៅនៃសង្ខារនេះ ។

អំពីកាល

១ — សំសន្តិកាល សំដៅយកកំរិតពេល, ម៉ោង, ថ្ងៃ, ខែ, ឆ្នាំ ដែលចេះតែកន្លងទៅៗ រកទីបំផុតគ្មាន;

២– បរិច្ឆេទកាល សំដៅយកកំរិតនៃកម្ម, កំរិតនៃធម្មជាតិ, ដែលសន្មតធម៌ទាំងឡាយ បានចាត់ធ្វើឡើងទៅតាមយថាហេតុ ។

កាលទាំង២ នេះជាគ្រឿងគាំទ្រនូវសភាពនៃលោកឲ្យបានតាំងនៅតាមធម្មតា ឬជាគ្រឿងញុំាងសភាពនៃលោកឲ្យប្រែប្រួលប្រាសចាកធម្មតា ។

អំពីសង្ខារ

១– សឩបាទិន្នកសង្ខារ សំដៅយកការតុបតែងឲ្យកើតឡើងជារូបនិទស្សន៍ក្តី អរូបនិទស្សន៍ក្តី ដែលប្រកបដោយធាតុ, ខន្ធ, អាយតនៈ សម្រាប់សវិញ្ញាណកសត្វ ក្នុងភពទាំងបី;

២– អនុបាទិន្នកសង្ខារ សំដៅយកការតុបតែងឲ្យកើតឡើងជារូបនិទស្សន៍ ដែលផ្សំដោយវត្ថុធាតុទាំងឡាយ គឺ បឋវី, អាបោ, តេជោ, វាយោ, អាកាសោ, ឲ្យបានកើតឡើងជាដុំ, ជាគំនរ ឬ ជាបាច់ ដ៏គួរតាមការណ៍ ។

សង្ខារទាំង ២ ជាធម្មជាតិសម្រាប់ទ្រទ្រង់នូវលោកឲ្យបានតាំងនៅជាប្រក្រតី នឹងជាធម្មជាតិសម្រាប់ធ្វើលោកឲ្យមានការពិសេសប្លែកអំពីគ្នាទៅតាមសភាពនៃខ្លួន នឹងសភាពនៃកម្មរបស់សត្វ ។

អំពីធម្មដ្ឋិតិ

ធម្មដ្ឋិតិ គឺចិត្តនឹងចេតសិក ដែលជាធម្មជាតិសម្រាប់បណ្តុះនូវ

សវិញ្ញាណកសត្វ ឲ្យកើតពាសពេញនៅក្នុងត្រៃភព ទៅតាមយថាកម្ម ដែលសត្វបានកសាងហើយ ។

សភាវធម៌ទាំង ៧ នេះ ជាគ្រឿងតាំងទ្រទ្រង់អាយុនៃសវិញ្ញាណកជាតិ និងអវិញ្ញាណកជាតិទាំងឡាយឲ្យបានតាំងនៅ តាមសភាពជាធម្មតា ។

សង្ខារដែលអាចប្រព្រឹត្តទៅបាន ក៏មកអំពីសភាវធម៌ទាំង ៧ នេះតាំងនៅតាមប្រក្រតីនៃខ្លួន ។ កាលបើសភាវធម៌ទាំងឡាយនេះប្រាសចាកប្រក្រតីនៃខ្លួនហើយ អាយុនៃសវិញ្ញាណកជាតិ និងអវិញ្ញាណកជាតិក៏ឈ្មោះថាបែកធ្លាយ ។

ហេតុនេះ បានជាមានសុភាសិតថា "អាយុមិនអស់មិនស្លាប់" ប្រែជាសេចក្ដីថា "ការប្រព្រឹត្តទៅនៃសង្ខារមាននៅដរាបណា, ការរស់នៅនៃសវិញ្ញាណកជាតិ និងអវិញ្ញាណកជាតិ ក៏មាននៅដរាបនោះ" ។

មួយទៀត អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រទាំងឡាយបានរិះរកនូវការបំរើនឡើង, ការទ្រុឌទ្រោម និងការវិនាសទៅនៃអាយុដោយបច្ចុប្បន្នហេតុ និងបច្ចុប្បន្នផល ក៏បានឃើញនូវពិធីតាំងពារ ២ យ៉ាង គឺវេជ្ជកម្មវិធី ១ អនាមយវិធី ១ ដោយពិសោធនូវរូបនិទស្សន៍ នៃសកម្មរបស់ធាតុ ។

ពិធីទាំង ២ យ៉ាងនេះ នឹងទុកជាស្ថាពរមិនបាន ព្រោះគ្រាន់តែជាគ្រឿងផ្សំធាតុ ដែលនៅមានកំឡាំងគួរឲ្យផ្សំបានប៉ុណ្ណោះ មិនមែន

ជាពិធីសម្រាប់កែប្រែនូវសភាវធម៌ទាំង ៧ នេះទេ ប៉ុន្តែពិធីនេះត្រូវប្រើប្រាស់ ដោយកិច្ចជាស្ពានសម្រាប់ឋានមនុស្ស ។

ហេតុនេះ ឃើញថាអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រទាំងឡាយមិនអាចនឹងរិះរកនូវពិធីធ្វើសត្វមិនឲ្យស្លាប់បានឡើយ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ បានរិះរកឃើញមុនគេបង្អស់នូវការកើត-ស្លាប់នៃសវិញ្ញាណកនិងអវិញ្ញាណកជាតិទាំងឡាយ ។ លុះទ្រង់រិះរកឃើញហើយ ទ្រង់ក៏រិះរកនូវពិធីធ្វើមិនឲ្យស្លាប់តទៅទៀត ។ ទ្រង់ត្រិះរិះឃើញថា ការកើតនិងការស្លាប់នេះ នៅជាប់ជាមួយគ្នា បើឃាត់តែការស្លាប់ មិនឃាត់ការកើតផង ឃើញថា ឃាត់មិនបាន ។ ត្រង់នេះពុទ្ធ-សាស្ត្របានបញ្ជាក់ថា អាយុគឺការប្រព្រឹត្តទៅនៃសង្ខារ ដែលមានអវិជ្ជាជាបច្ច័យនេះ តែងមានប្រាកដនៅក្នុងសត្វនិងវត្ថុធាតុនីមួយៗ ដែលមានទស្សនភាពប្រាកដឡើង ។ ប៉ុន្តែជាធម្មជាតិតែងវិនាសទៅដោយអំណាចការបែកធ្លាយនៃសម្ភារធម៌ទាំង ៧ ខាងលើនេះ ជាស្វយប្បវត្តិ ។

លុះទ្រង់រិះរកឃើញនូវព្រំដែននៃការកើត-ស្លាប់យ៉ាងនេះហើយ ទ្រង់ក៏តាំងព្យាយាមធ្វើចិត្តរបស់ព្រះអង្គឲ្យប្រាសចេញស្រឡះអំពីលោកសម្ភារៈ ហើយទ្រង់តាំងព្យាយាមរម្ងាប់ចិត្តនោះ ដោយនិរោធប្បដិបទា គឺទ្រង់តាំងព្យាយាមរម្ងាប់នូវចិត្តដែលជាប់ជំពាក់ដោយកិលេស និងតណ្ហា ទាល់តែចិត្តនោះឃ្លាតចេញអំពីកិលេសនិងតណ្ហាដាច់ស្រឡះ ។

ចិត្តដែលដាច់ស្រឡះអំពីកិលេសនឹងតណ្ហាយ៉ាងនេះក៏ប្រែក្លាយទៅ ជាញាណមួយ ហៅថា "អរហត្តផលញ្ញាណ" ជាញាណសម្រាប់នៅអាស្រ័យក្នុងព្រះនិព្វាន ដែលជាទី គឺការអស់ទៅនឹងតាំងនៅនៃអាយុរបស់សត្វ មិនបានប្រតិស្ឋានទៅផងឡើយ, ព្រោះញាណនេះគ្មានអាយុ ។

ដូច្នេះឃើញថា ពិធីធ្វើមិនឱ្យអស់អាយុមានតែមួយ គឺពិធីធ្វើមិនឱ្យមានអាយុ, តែប៉ុណ្ណោះជាការស្រេច ព្រោះអ្វីដែលកើតឡើងហើយតែងតែវិនាសទៅវិញជាធម្មតា ។

ពាក្យថា "អាយុមិនទាន់អស់មិនស្លាប់" នេះត្រូវពិតហើយ តែជាអាយុមិនមែនជាមិនចេះអស់ទៅនោះទេ ព្រោះអាយុនេះជារបស់អនិច្ចំ, ទុក្ខំ, អនត្តា ។

ពិធីធ្វើមិនឱ្យមានអាយុនេះ មានតែមួយគឺធ្វើចិត្តឱ្យក្លាយទៅជាអរហត្តផលញ្ញាណ ដែលជាញាណគ្មានអាយុ ។ ការធ្វើចិត្តឱ្យក្លាយទៅជាញាណនេះ ជាអំពើមួយយ៉ាងកម្រ ព្រោះចិត្តតែងជ្រកនៅក្នុងកាមាវចរភូមិ, រូបាវចរភូមិ នឹងអរូបាវចរភូមិ ដែលជាភូមិសម្រាប់ទ្រទ្រង់នូវអាយុ ។

សេចក្តីព្យាយាមបង្វែរចិត្តឱ្យងាកចេញពីភូមិទាំង ៣ នេះ ដាច់ស្រឡះឥតវិលត្រឡប់មកវិញបាន ហៅថា អសិថិលបរក្កម: ។ ចិត្ត

ដែលផ្លាស់គេទទៅជាញាណដោយអំណាចសេចក្ដីព្យាយាមនេះ ហៅថា អសិថិលបរក្កមញ្ញាណ ។ នេះ ជាតួអរហត្តផលញ្ញាណ។ នេះហើយ ដែលជាធម្មជាតិ ១ ចូលទៅផ្ចិតនៅក្នុងព្រះនិព្វាន ឥតមានកើត-ចាស់ ឈឺ-ស្លាប់ ។

ការធ្វើចិត្តឲ្យក្លាយទៅជាញាណនេះ ជាការមួយយ៉ាងក្របំផុត ជាងការស្លដែកឲ្យក្លាយជាពេជ្រទៅទៀត, ប៉ុន្ដែការទាំង ២ នេះ លោកអាចយកមកប្រៀបគ្នាបានដោយល្បឿន ។

ជាងដែកយ៉ាងពិសេសអាចយកដែកដុលមកស្ល ឲ្យនៅសល់តែសាច់ដែក, យកសាច់ដែកនោះមកស្លឲ្យនៅសល់តែទឹកដែក, យកទឹកដែកនោះមកស្លឲ្យខះរឹងទៅជាដុំពេជ្រមានពន្លឺផ្លេក នេះឧបមាយ៉ាងណា; ការធ្វើចិត្តឲ្យក្លាយទៅជាអរហត្តផលញ្ញាណ ក៏ឧបមេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ។

ពិធីធ្វើឲ្យអស់សេចក្ដីស្លាប់ត្រូវស្លចិត្តយ៉ាងនេះ ។

តែ-ជុន

ទស្សនាវដ្ដី ទុកដូចជា ប្រទីបឆ្លាណ ដ៏ភ្លឺពិត
អ្នកមានទស្សនា—វដ្ដីមិត្ត... ទុកអែបនែបជិត រាល់វេលា ។
ដូចមានប្រទីប ទុកជិតប្រាណ ត្រូវការមើលអាន ម្ដងមួយគ្រា
ប្រាជ្ញាភ្លឺស្វាង ដូចឆ្លាណ លោក—អ្នករាល់គ្នា គួរតែមាន។

ប. ព.

អក្សរសាស្ត្រ ជាគោលរបស់ជាតិ
វិន័យលោកនាថ ជាគោលនៃសាសនា
ព្យាយាម ជាគោលអ្នកសិក្សា
ភស្ដា ជាគោលនៃមហេសី

អារម្ភកថា នៃអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ

ខ្ញុំមានបំណងចង់សរសេរសៀវភៅអក្សរសាស្ត្រខ្មែរជាយូរហើយ, ដល់ខ្ញុំបានកាន់មុខងារជាអធិបតីសមាគមមិត្តសាលាបាលី ពីថ្ងៃទី ៥ ខែសីហា គ.ស. ១៩៤៩ មក គំនិតនេះក៏រឹតតែដុះក្នុងហទយវត្ថុរបស់ខ្ញុំជានិច្ចថែមឡើងទៀត, ទើបខ្ញុំបានចាត់ការស្ថាបនា នូវគណៈកម្មការស្រាវជ្រាវអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ពីថ្ងៃទី ៨ ខែវិច្ឆិកា ១៩៤៩ ដើម្បីនឹងរករកមធ្យោបាយផ្សេងៗ ព្រមទាំងព្យាយាមធ្វើដំណើរការនេះតមក, តែមានឧបសគ្គមកកាំងកជាខ្លាំងដោយខ្វះឯកសារ ទំនងដោយលំបាកក្នុងការស្រាវជ្រាវរកប្រវត្តិនៃបណ្ឌិតខាងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ៗ

ដោយឆន្ទៈចង់ឲ្យកើតសៀវភៅអក្សរសាស្ត្រខ្មែរកាន់តែខ្លាំងក្លាឡើង ទើបប្រជុំគណៈកម្មការអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ពីថ្ងៃ ២៦ ខែវិច្ឆិកា ១៩៤៩ ចាត់កម្មវិធីដូចតទៅនេះ:

១ – ស្រាវជ្រាវរកនាមទីឯស្នាដៃអ្នកប្រាជ្ញខាងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ តាំងពីសតវត្សទី ១ មកដល់សតវត្សទី ១៩

២ – ធ្វើជីវប្រវត្តិអ្នកប្រាជ្ញទាំងនោះ

៣ – ធ្វើរូបសំណាក (Cliché)

៤ – ប្រមូលរឿងរ៉ាវដែលអ្នកប្រាជ្ញនោះៗ តែងមករៀបចំតាមលំ-ដាប់សតវត្ស ។

កិច្ចការទាំងនេះ សមាគមមិត្តសាលាបាលី រកបានរូបសំណាក នឹងជីវប្រវត្តិជាដើមខ្លះហើយ, បំណែកអ្នកប្រាជ្ញខាងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរពីសតវត្សទី ១ សម័យហ្វូណន៍មកទល់នឹងសម័យអង្គរ ឬ លង្វែក រកពុំទាន់បាន ដោយលំបាកស្រាវជ្រាវពន់ពេក ។

អត្ថបទទាំងឡាយក្នុងសៀវភៅនេះ ខ្ញុំបានដកស្រង់ខ្លះពីសិលាចារឹក, ពីកាសាសំស្ក្រឹតនឹងបាលីយកមកចុះតាមលំដាប់ ។

រឿងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនេះ ខ្ញុំប្រមូលតាំងពីអក្សរសាស្ត្រសតវត្សទី ១ មកទល់នឹងសតវត្សទី ១៩ តែម្តង ។

រឿងនេះ បើតាមពិនិត្យឲ្យច្បាស់លាស់ មិនបានពេញជារឿងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរទេ ព្រោះខ្លះឈ្មោះបណ្ឌិតដែលមិនស្គាល់ ឬ រកមិនឃើញជាច្រើនណាស់ ។ ខ្ញុំសូមអភ័យទោសពីបណ្ឌិតទាំងឡាយ

ចំពោះការខ្វះខាតនេះ, បើមានខ្វះខាត ឬខុសលើសលោះត្រង់ណា សូមបណ្ឌិតខាងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរក្នុងសម័យបច្ចុប្បន្ននឹងសម័យអនាគត បំពេញថែមថយឱ្យបាន ហើយសូមផ្ញើសេចក្ដីកែនោះទៅខ្ញុំ, បើខ្ញុំឃើញថាគួរដល់បោះពុម្ពលើកក្រោយនឹងកែតាម, ខ្ញុំសូមទទួលអរគុណលោកទុកជាមុន ក្នុងការដែលបានជួយបំពេញសេចក្ដីខ្វះខាតនោះ ព្រោះពិបាកស្រាវជ្រាវណាស់ ដោយសៀវភៅ ឬ សាស្ត្រាស្លឹករឹតនានាពីបុរាណ ច្រើនតែមិនមានដាក់ឈ្មោះអ្នកនិពន្ធនឹងមិនដាក់សករាជ, ដាក់តែនាមអ្នកចារ ហើយនឹងពាក្យប្រាថ្នាប៉ុណ្ណោះ ។

សមាគមមិត្តសាលាបាលី មានបំណងនឹងផ្ញើរឿងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនេះឱ្យមានរបៀបរៀបរយតាំងពីសតវត្សទី ២០ នៃគ្រិស្តសករាជ ឬសតវត្សទី ២៤ នៃពុទ្ធសករាជតទៅ គ្រាន់ជាប្រដាប់សតិបញ្ញា សម្រាប់ប្រជាជនជាតិខ្មែរសិក្សាដើម្បីឱ្យស្គាល់នាម ឬជីវប្រវត្តិនៃបណ្ឌិតខាងអក្សរសាស្ត្រ សាស្ត្រខ្មែរ ដើម្បីនឹងរក្សាកិត្តិនាមនៃបណ្ឌិតទាំងនោះទុកក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសកម្ពុជា ជាហេតុញុំាងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ឱ្យចំរើនតទៅអនាគត ។

ភ៉យ — ប៊ុក

អ្នកមិនធ្វើ, មិនខុស

វគ្គទី ១

ភាសាសាស្ត្រសាកល

១– បុព្វហេតុ

ភាសា, បើតាមឯកឧត្ដម អៀវ-កើស អតីតប្រធានរដ្ឋសភាកម្ពុជរដ្ឋ លោកបាននិពន្ធទុកក្នុងសៀវភៅមួយ នាម "ភាសាខ្មែរ" ភាគទី ១ ថា: "ភាសាជាការសំដែងចិត្តគំនិតដោយពាក្យសំដី" ភាសាគឺការបញ្ចេញសំឡេងមកក្រៅដែលជាផលនៃគំនិតរបស់ចិត្ត គឺសំឡេងរបស់ចិត្តនោះឯង ។ ភាសា, បើតាម "វចនានុក្រមខ្មែរ" ប្រែថា "សំដី, ពាក្យ" ។ តែយើងមិនអាចនឹងរកឃើញនូវបុព្វហេតុនៃភាសា មានភាសាមនុស្ស, សត្វ ជាដើម ។ អ្នកប្រាជ្ញខាងភាសាសាស្ត្រប្រទេសអឺរ៉ុបបានព្យាយាមស្រាវជ្រាវរកបុព្វហេតុ នៃភាសារបស់មនុស្ស ក៏រកមិនឃើញមិនយល់, ប្រៀបដូចជាម្ជុលមួយបោះទៅក្នុងទន្លេ ដូច្នោះ, ប្រាជ្ញមនុស្សសាមញ្ញ មិនអាចចាក់ធ្លុះនូវធម៌ដែលជ្រាលជ្រៅពន់ពេកដូចភាសាឡើយ ។ លោកអេតមង់សែញេ (Edmond Ghaignet) បានពោលទុកក្នុងសៀវភៅ នាម "ទស្សនវិជ្ជានៃវិទ្យាសាស្ត្រខាងភាសា (La philosopbie du langage)" ថា: "គ្មានអ្នកប្រាជ្ញណាអាចរកឃើញសំឡេងដំបូង ឬបុព្វហេតុនៃភាសាសត្វ, មនុស្សនោះទេ ។ មានអ្នកប្រាជ្ញ

ខុះបានចំស្រាវជ្រាវរក តើភាសាជាតិក្នុងសកលលោកដែលមានសំឡេង ខុសគ្នា តែសំដែងចិត្តគំនិតដូចគ្នា ដូចពាក្យថា: Manger ស៊ី, Ang គិន Chéak ជាដើម តាមជាតិសត្វៗខ្លួន; គួរឲ្យសង្ស័យពន់ពេកណាស់ ហេតុដូចម្ដេចបានជាពាក្យមានសូរសំឡេងខុសគ្នា តែមានន័យដូចគ្នា?, ក្នុងរឿងនេះលោកបូឌ្រី (F. Baudry បានសរសេរទុកក្នុងសៀវភៅមួយនាម "វេយ្យាករណ៍ប្រៀបធៀបភាសានឹងសូរសាស្ត្រ (Grammaire comparée des langues phonétique) ថា: "ពាក្យសំដីដែលជាតិក្នុងសកលលោកពោលគ្រប់ៗគ្នាមិនអាចនឹងប្រៀបធៀបគ្នាបាន បើមិនស្រាវជ្រាវរកនូវបុព្វហេតុនៃសំឡេងផ្សេងៗ នោះឲ្យដល់ឯកភាព គឺសំឡេងដំបូង; កិច្ចការទាំងនេះនឹងធ្វើបាន លុះត្រាតែយកសេចក្ដីប្រៀបធៀបនោះមកត្រិះរិះរកដោយសុខុមភាពតាំងពីវត្ថុធាតុដែលជាឫសគល់នៃអក្សរ ហើយត្រូវកត់ត្រានូវភាពនឹងលក្ខណៈនៃសំឡេងដែលដូចគ្នា នឹងភាពសំឡេងដែលខុសគ្នា រួចទើបប្រៀបធៀបសំឡេងណាខ្ពស់, ទាប, ខ្លី, វែង, ធ្ងន់, ស្រួយ, ស្រាល, គ្រលួចជាដើម ដែលគេហៅថាសូរសាស្ត្រ (Phonétique) គឺវិជ្ជាស្ដាប់សូរសំឡេងនៃភាសា ។

២ — សមាសភាព

ក) ភាសាគឺគំនិតរបស់មនុស្សសន្មតប្រើតាមសំដីសត្វៗខ្លួន; គំនិតនោះមានសភាពច្រើនបែប-យ៉ាង, លោកវ៉ង់ឌ្រី (J. Vendryes) សាស្ត្រា

ចាប់នៅសាលាឧត្តមវិជ្ជាប៉ារីស, លោកបានពោលទុកនៅសៀវភៅ "ភាសាសាស្ត្រ (Le langage) ថា: "ភាសាមានច្រើនយ៉ាង, បើញែកទៅតាមអារម្មណ៍មាន ៤ យ៉ាង គឺភាសាដែលកើតពីឃានប្បសាទ (langage olfactif) ១, ភាសាដែលកើតពីសម្ផស្សឬកាយបសាទ (langage tactile) ១, ភាសាដែលកើតពីចក្ខុបសាទ (langage visuel) ១, ភាសាដែលកើតពីសោតបសាទ (langage auditif) ១,

២) ភាសាបើពោលដោយហេតុមាន ៤ យ៉ាង គឺ

១ – ភាសាកើតពីបឋមហេតុ (langage primitif);

២ – ភាសាសត្វតិរច្ឆាន (langage des animaux, des oiseaux);

៣ – ភាសាមនុស្សព្រៃ (langage des sauvages);

៤ – ភាសាមនុស្សសាមញ្ញ (langage des hommes, des races);

១ – ចំណែកភាសាដែលកើតពីបឋមហេតុនោះ គឺភាសាដែលកើតដំបូងបង្អស់គង់លោកធាតុ: បញ្ហានេះមានអត្ថដ៏គម្ភីរភាពហើយលាយឡំជាមួយគ្នានឹងបុព្វហេតុនៃមនុស្សនឹងបឋមហេតុនៃសង្គមរបស់មនុស្សឯណោះ:

២ – ភាសាសត្វតិរច្ឆានមានសត្វចតុប្បាទទ្វិបាទជាដើម, សំឡេងដែលសត្វទាំងនោះស្រែកយំមានលក្ខណៈច្រើនបែប – ស្ថាន ដូចជាសេកមួយហើរទៅឃើញដើមស្វាយមួយដើមមានផ្លែទុំជាច្រើន ស្រាប់តែហើរ

វិលត្រឡប់មកវិញបបួលប្រែពន្ធក្ដួនក្ដួកទកជាច្រើន មកអាស្រ័យស្វាយ នោះបាន, នេះជាភាសាសេកបក្សា, សត្វខ្លះមានសំឡេងខ្លឹង, ស្អប់, ស្រឡាញ់, មានសំដែងចិត្តមេត្តា, សត្វខ្លះចេះធ្វើពលិកម្ម (sacrifice) ឬជីវិតនឹងម្ចាស់កដូចជាសុនខជាដើម ។ ឧទាហរណ៍ប៉ុណ្ណោះនាំឲ្យឃើញថាសត្វតិរច្ឆានមានភាសាមួយបែប បើពិនិត្យឲ្យច្បាស់លាស់ឃើញថាវិជ្ជាមួយយ៉ាងដែរ ។ អ្នកណាថាសត្វបង់មិនដឹងអី, ប៉ុន្តែបណ្ដាសត្វទាំងអស់ សត្វដែលមានកុសលច្រើន ជិតបានមកបដិសន្ធិជាមនុស្សជាងគេ គឺដំរី នឹងសុនខ;

៣ – ភាសាមនុស្សព្រៃ គឺភាសាមួយដែលមានការសំដែងទឹកចិត្តជាមូល តែមានលក្ខណៈសភាវៈដូចភាសាប្រជាជាតិស៊ីវិល័យដែរ, ភាសាមនុស្សព្រៃនឹងភាសាទារក ដែលទើបនឹងចេះពោលពាក្យមិនច្បាស់រអាក់រអួល ទើសៗ ទាក់ៗ ក៏ប្រហែលៗ គ្នា៖

៤ - ភាសាមនុស្សសាមញ្ញ គឺភាសាជាតិទាំងអស់ក្នុងសកលលោក, ភាសានេះមានពីរយ៉ាង គឺ មាតុភាសា (langue mère) នឹងភាសាឯទៀតមានគ្រាមភាសា (dialecte) ជាដើម ។

(មានត)

សំដីជាឯក, លេខជាទោ

អនុមោទនកថា នៃខេមរវេយ្យាករណ៍

កាលពីថ្ងៃសុក្រ ១៤ រោច ខែស្រាពណ៍ ឆ្នាំថោះ ត្រីស័ក ព.ស. ២៤៩៤ (៣១ សីហា គ.ស. ១៩៥១) ភិក្ខុមហា ពេជ្រ-ម៉ាន់ (ធម្មកេសរេ) សិស្សសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ថ្នាក់ឆ្នាំទី ២ (ខ) នៅវត្តលង្កា បានយកសំណៅសៀវភៅខេមរវេយ្យាករណ៍នេះ មកឲ្យខ្ញុំពិនិត្យកែសម្រួល ខ្ញុំកំពុងមានកិច្ចការរវល់ស្ទើររើខ្លួនពុំរួច ប៉ុន្តែបានបើកមើលទ្រួសៗ ភ្លាមទៅឃើញមានរបៀបរៀបរៀងគួរពេញចិត្ត គួរទទួលអនុមោទនាត្រេកអរជាមួយផង, ដោយយល់ឃើញថា សៀវភៅនេះ បើទុកជាមានរបៀបការខ្វះខាតខ្វះបន្តិចបន្តួច, ក៏គង់មានប្រយោជន៍ដ៏សំខាន់ជាជំនួយការសិក្សាអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ជាគ្រឿងដឹកនាំកុលបុត្រកុលធីតាជាតិខ្មែរ ឲ្យមានការចេះដឹងលូតលាស់ចំរើនតាមលំដាប់កាលទៀងពុំខាន ។ ដោយយល់ឃើញដូច្នេះ, ខ្ញុំក៏ឆ្លៀតជួយពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់កែសម្រួលបន្តិចម្តងៗ ដរាបដល់ចប់ ។ តាមយោបល់របស់ខ្ញុំថា សៀវភៅនេះ អាចរាប់បញ្ចូលក្នុងការសិក្សាអក្សរសាស្ត្រខ្មែរបានដោយពេញទី ។ មួយទៀតខ្ញុំមានសង្ឃឹមថា គង់នឹងមានវេយ្យាករណ-បណ្ឌិតឯទៀតមានព្យាយាមខំប្រឹងតែង ឬរៀបរៀងសៀវភៅ សម្រាប់សិក្សាអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ឲ្យកាន់តែមានបរិបូណ៌ឡើងទៀតពុំខាន ។

ថ្ងៃទី ១៦ កញ្ញា ២៤៩៤ / ១៩៥១

សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី

(ជោតញ្ញាណោ) ជ. ណ.

ខេមរវេយ្យាករណ៍

អក្សរ

(១) ស្នាមគំនូសមានតួពាងផ្សេងៗ សម្រាប់ប្រើសរសេរកត់ពាក្យសំដីនឹងសេចក្ដីទាំងពួង ប្រើមិនចេះអស់ប្ដូមិនរើង ហៅថា "អក្សរ", ចែកចេញជាពីរពួក គឺ ស្រៈ នឹង ព្យញ្ជនៈ ។

ស្រៈ

(២) អក្សរដែលអាចបញ្ចេញសំឡេងខ្លួនឯងបានផង អាចនាំព្យញ្ជនៈឲ្យចេញសំឡេងបាន មានសូរឮតាមរំពងរបស់ព្យញ្ជនៈផង ហៅថា "ស្រៈ" ។

ស្រៈសម្រាប់ប្រើក្នុងភាសាបាលីមាន ៨ តួ គឺ អអា, ឥឦ, ឧឩ, ឯឱ ។ សម្រាប់ប្រើក្នុងភាសាសំស្ក្រឹតមាន ១៣ តួ គឺ អអា, ឥឦ, ឧឩ, ឫឬ, ឭ, ឯឰ, ឱឳ; ថែមស្រៈឮដោយឡែកមកទៀតជា ១៤ តួ ។ សម្រាប់ប្រើក្នុងភាសាខ្មែរ (សម័យបច្ចុប្បន្ននេះ), រាប់ស្រៈដែលផ្សំជាមួយនឹងនិគ្គហិត នឹងវិសជ្ជនីយផង មាន ២១ តួ គឺ អអា. អិអី, អឹអឺ, អុអូ, អួអើ, អឿអៀ, អេអែ. អៃអោ អៅអុំ អំអាំ អះ; រាប់ទាំង ឫឬ. ឭឮ នឹងស្រៈ ឳ ផង ជា ២៦ តួ ។ ស្រៈទាំងនេះ លើកតែ ឫឬ, ឭឮ, នឹង ឳ ចេញ ចែកជា ២ យ៉ាង គឺ ស្រៈសុទ្ធដែលចេញសំឡេងតាមទំនើងខ្លួនឯង

ហៅថា ស្រៈពេញតួ (ត្រូវសរសេរពេញតួ): អ អា, ឥ ឦ, ឧ ឩ, ឯ ឰ, ឱ ឳ; ឬ អ អា, អិ អី អឹ អឺ, ។ល។ អោ អៅ អុំ អំ អាំ អះ; ស្រៈមិនពេញតួ ដែលប្រើផ្សំជាមួយនឹងព្យញ្ជនៈ ហៅថា ស្រៈផ្សំ ត្រូវសរសេរតំនួសដូច្នេះ

ា ិ ី ឹ ឺ ុ ូ ួ ើ ឿ ៀ េ ែ ៃ ោ ៅ ុំ ំ ាំ ះ,

ផ្សំជា ក កា កិ កី កឹ កឺ ។ល។ កោ កៅ កុំ កំ កាំ កះ, ឬ ផ្សំជាមួយនឹងស្រៈអ ពេញតួជា អ អា អិ អី ។ល។ អុំ អំ អាំ អះ ផង ក៏បាន ។

ស្រៈពេញតួនោះ គឺស្រៈប្រើជាតួអក្សរដូចតួព្យញ្ជនៈដែរ ដូចពាក្យថា អគុណ, អាគ្នេយ៍, អាចារ្យ, ឥឡូវនេះ ឦសាន, ឧត្តរ, ឩស្សាហ៍, ឪឡឹក ដើមឪឡោក, ឫក្សពារ, ឬស្សី, មែនឬទេ?, ឮកណាស់, ខ្ញុំឮហើយ, ឯណា, ឰង៉, ព្រះឧស្ឋ, ក្រឪ... ជាដើម ។

ឯស្រៈផ្សំនោះ គឺស្រៈដែលផ្សំនឹងព្យញ្ជនៈ ទើបប្រើបាន ដូចជា "សូម, លេង, ទៅ, បាន ...ជាដើម ។ ស្រៈផ្សំនេះអាចនាំព្យញ្ជនៈឲ្យចេញសំឡេងបាន មានសូរព្ទ តាមព្យញ្ជនៈដែលជាឃោសៈនឹងអឃោសៈ, ប៉ុន្តែស្រៈ ៣ តួ គឺ ួ ឿ ៀ នេះ ទោះបីជាក៏ផ្សំនឹងព្យញ្ជនៈ មានសំឡេងគឹកកង៏ក្តី មិនគឹកកង៏ក្តី ក៏នៅតែបញ្ចេញសំឡេងដូចគ្នា ដូចជាអក្សរ ក អានថា កួ កឿ កៀ, អក្សរ គ ក៏អានថា គួ គឿ គៀ ដែរ បែបនេះជាតួយ៉ាង ។

ព្យញ្ជនៈ

(៣) អក្សរក្រៅពីស្រៈដូចពោលមកហើយ ហៅថា “ព្យញ្ជនៈ” ប្រែថា ‘ អក្សរធ្វើនូវសេចក្ដីឲ្យប្រាកដ” ។ ព្យញ្ជនៈនោះមាន ៣៣ តួ គឺ ក ខ គ ឃ ង ច ឆ ជ ឈ ញ ដ ឋ ឌ ឍ ណ ត ថ ទ ធ ន ប ផ ព ភ ម យ រ ល វ ស ហ ឡ ំ[១] ។

ព្យញ្ជនៈទាំង ៣៣ តួនេះ ហៅថា “និស្សិត ប្រែថា អក្សរលុះណាតែអាស្រ័យនូវស្រៈផង ទើបបញ្ចេញសូរស័ព្ទបាន” គឺថាព្យញ្ជនៈទាំងអស់ លុះតែអាស្រ័យនឹងស្រៈផង ទើបអាចបញ្ចេញសំឡេងបាន ប៉ុន្តែមានសមត្ថភាពអាចនាំស្រៈដែលខ្លួនអាស្រ័យនោះ ឲ្យលាន់ឮតាមរំពងរបស់ខ្លួនផងដែរ ហើយធ្វើនូវសេចក្ដីឲ្យច្បាស់លាស់ប្រាកដឡើងផង; ឯស្រៈពិតមែនតែបញ្ចេញសំឡេងតាមទំនើងខ្លួនឯងបាន ប៉ុន្តែមិនអាចធ្វើសេចក្ដីឲ្យច្បាស់លាស់ថាជាអ្វី ដោយខ្លួនឯងទាំងអស់នោះបានទេ ដូចជាពាក្យថា “ទៅណា កុំដើ...” បើប្រសិនជាសរសេរសុទ្ធតែស្រៈថា “េ–ៅ–ា ុំ េ–ើ” ដូច្នេះ នឹងយកសេចក្ដីថាជាអ្វីពុំបាន, លុះតែដាក់ព្យញ្ជនៈចូលមកជាមួយផង នោះទើបដាក់ប្រាកដថា “ទៅណា កុំដើ” ឡើងបាន ។

ប្រមូលសេចក្ដីដោយខ្លីថា ស្រៈផ្សំហើយនឹងព្យញ្ជនៈនេះ លុះណាតែអាស្រ័យនូវគ្នានឹងគ្នា នោះទើបយកមកប្រើកើត ខ្វះណាមួយមិនបាន ។

---

១ មានសូរសំឡេងថា « អ័ង » ។ ប៉ុន្តែជនជាតិដទៃខ្លះ គេថា « អុំម » ខ្លះថា « ម៉ឹ » ព្រោះគេឲ្យសំឡេងនៅរស់ គឺនៅមានសូរឮទៅតាមស្រៈ ។

ព្យញ្ជនៈទាំង ៣៣ តួនោះចែកចេញជា ២ ពួកគឺវគ្គ ១, អវគ្គ ១, ។ វគ្គចែកចេញទៅទៀត មាន ៥ ពួក ក្នុងពួកមួយៗ មានអក្សរ ៥ តួ ។ គឺ កខគឃង ៥ តួនេះ ហៅថា ពួកអក្សរ ក, ចឆជឈញ ៥ តួនេះ ហៅថា ពួកអក្សរ ច, ដឋឌឍណ ៥ តួនេះ ហៅថា ពួកអក្សរ ដ, តថទធន ៥ តួនេះ ហៅថា ពួកអក្សរ ត, បផពភម ៥ តួនេះ ហៅថា ពួកអក្សរ ប ។ ព្យញ្ជនៈ ទាំង ២៥ តួនេះ ជាពួកៗ តាមវិធីតម្រួតគ្នា ឯវិធីដែលតម្រួតគ្នានោះដូច្នេះ:

ព្យញ្ជនៈទី ១ ត្រូវតម្រួតលើតួឯង ទឹងលើព្យញ្ជនៈ ទី ២; ព្យញ្ជនៈទី ៣ ត្រូវតម្រួតលើតួឯងទឹងលើព្យញ្ជនៈទី ៤; តាមលំដាប់វគ្គ របស់ខ្លួនៗ, ព្យញ្ជនៈទី ៥ ត្រូវតម្រួតលើព្យញ្ជនៈទាំង ៤ តួក្នុងវគ្គរបស់ខ្លួនៗបាន ទឹងលើតួឯងបានដែរ លើកតែ "ង" មួយចេញ ដែលទឹងតម្រួតលើតួឯងពុំបាន ។ ព្យញ្ជនៈក្នុងអវគ្គ ៣ តួ គឺ យ, ល, ស នេះ តម្រួតលើតួឯងបាន ។

ពាក្យដែលបានពោលមកនេះ ចំពោះតែព្យញ្ជនៈដែលមានកំណត់ត្រូវតម្រួតគ្នា តាមលំដាប់វគ្គទឹងតម្រួតគ្នាលើតួឯង ។ នៅមានវិធីផ្សេងពីនេះទៅទៀត គឺព្យញ្ជនៈជាវគ្គតម្រួតគ្នា លើព្យញ្ជនៈជាអវគ្គ ឬ ក៏ព្យញ្ជនៈជាអវគ្គតម្រួតគ្នាលើព្យញ្ជនៈជាអវគ្គតួផ្សេងគ្នា ។

អវគ្គ ប្រែថា ព្យញ្ជនៈឥតពួក" ព្រោះមិនមានពួកតាមវិធីតម្រួត ឡើយ, ឬ ហៅថាសេសវគ្គ ប្រែថា "ព្យញ្ជនៈសល់ក្រៅពីពួកក៏បាន; មាន ៨ តួ គឺ យ, រ, ល, វ, ស, ហ, ឡ, អំ ។

ព្យញ្ជនៈទាំងអស់មានសូរសំឡេងជាពីរពួក គឺព្យញ្ជនៈមាន សំឡេងតូច ហៅថា អឃោសៈ ១ ពួក, ព្យញ្ជនៈមានសំឡេងធំ ហៅថា ឃោសៈ ១ ពួក ។

ពួកអក្សរអឃោសៈ គឺ កខ, ចឆ, ដឋ, តថ, បផ, ស, ។

ពួកអក្សរឃោសៈ គឺ គឃង, ជឈញ, ឌឍណ, ទធន, ពភមៈ យ, រ, ល, វ, ហ, ឡ[1] ។ អក្សរខាងចុងវគ្គទាំង ៥ នឹងខាងចុងសេសវគ្គ ឈ្មោះនិគ្គហិត គឺ ង, ញ, ណ, ន, ម, អំ ។

បណ្ដាព្យញ្ជនៈទាំងអស់ ព្យញ្ជនៈពួកខ្លះមានសំឡេងតែមួយ, ខ្លះ ទៀតមានសំឡេងផ្សំ ។ តួព្យញ្ជនៈដែលមានសំឡេងតែមួយ ហៅ ថា សិថិល (ធូរ), តួដែលមានសំឡេងផ្សំ ហៅថា ធនិត (តឹង) ។

អក្សរសិថិល គឺ កគ, ចជ, ដឌ, តទ, បព, យ, រ, ល, វ, ស, ហ, ឡ នឹង និគ្គហិត គឺ ង, ញ, ណ, ន, ម, អំ ។

អក្សរធនិត គឺ ខឃ, ឆឈ, ឋឍ, ថធ, ផភ ។ ធនិតនេះបានជាថាមាន សំឡេងផ្សំ ព្រោះអក្សរសិថិលផ្សំនឹង "ហ" បង្កើតបានជាធនិត ដូចជាៈ

---

១ ឯអក្សរ "អំ" បើផ្អែកខាងភាសាសំស្ក្រឹតចាត់ជាឃោសៈ, ផ្អែកខាងភាសាបាលី ចាត់ជាឃោសាឃោសវិមុត្ត គឺរួចស្រឡះចាកឃោសៈនឹងអឃោសៈ ។

សិថិល	សិថិលទឹងហ	បង្កើតជាធនិត	សំឡេងធនិត
ក	ក + ហ	ខ	ក្ហ
គ	គ + ហ	ឃ	គ្ហ
ច	ច + ហ	ឆ	ច្ហ
ជ	ជ + ហ	ឈ	ជ្ហ
ដ	ដ + ហ	ឋ	ដ្ហ
ឌ	ឌ + ហ	ឍ	ឌ្ហ
ត	ត + ហ	ថ	ត្ហ
ទ	ទ + ហ	ធ	ទ្ហ
ប	ប + ហ	ផ	ប្ហ
ព	ព + ហ	ភ	ព្ហ

វេលាដែលមាន ត្រូវថាត្តួលសំឡេងពីអក្សរសិថិលទៅផ្សំទឹងអក្សរ 'ហ', សម្រួលសំឡេងសិនថា កហ = ក្ហ (ខ), គហ = គ្ហ (ឃ) ។ល។ ចហ = ច្ហ (ឆ), ពហ = ព្ហ (ភ) គឺជម្រាលសំឡេងពី "ក" ទៅ "ហ", ពី "គ" ទៅ "ហ" ។ល។ ពី "ច" ទៅ "ហ",

ពី "ព" ទៅ "ហ" ហើយសិម្រកសោបធក់ផ្ដាច់សំឡេងអក្សរទាំងពីរតួ ឲ្យទៅជាសំឡេងតែមួយ ។

អក្សរ "ហ" នេះ គ្រាន់តែជាជំនួយនាំអក្សរសិថិលឲ្យក្លាយទៅជាធនិត មានសំឡេងតឹងខ្លាំងជាងប្រែក្រតីដើមរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ មិនមែនទាញសំឡេងឲ្យក្លាយមកតាមអំណាចខ្លួនទេ ព្រោះអក្សរធនិតទាំងនោះសុទ្ធតែមានសំឡេងអក្សរសិថិលដែលជាគូនឹងខ្លួនជាគោល (១) ។

គរុនិងលហុ

អក្សរគរុនោះគឺស្រៈណាជាទីឃៈអក្សរដូចៈ -ា -ី -ឹ -ូ -ួ -ើ -ឿ -ៀ -េ -ែ -ៃ -ោ -ៅ អស់នេះ ហៅថា ទីឃគរុ ។

មួយទៀតត្រូវឲ្យចូលចិត្តកងវិធីបំបែកអក្សរ ក កា ដូចេះ: កា កី កឹ កូ កួ កើ កឿ កៀ កេ កែ កៃ កោ កៅ ។ល។ ខ្លា ខ្លី ខ្លឹ ខ្លូ ខ្លួ ខ្លើ ខ្លឿ ខ្លៀ ខ្លេ ខ្លែ ខ្លៃ ខ្លោ ខ្លៅ ហៅថា ទីឃគរុ ។ តួនិគ្គហិត គឺ កុំ កំ កាំ ។ល។ ខ្លុំ ខ្លំ ខ្លាំ ហៅថា និគ្គហិតគរុ ។ មួយវិញទៀត តួណាជាស្រៈអក្សរដែលនៅខាងដើមតួសំយោគ ដូចជា: អត្ត, យក្ខ, មគ្គ, វគ្គ, ជាដើម យ៉ាងនេះ ហៅថា សំយោគគរុ ។

---

១ ក + ហ > ខ; គ + ហ៊ > ឃ; ច + ហ > ឆ; ជ + ហ៊ > ឈ; ។ល។

ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យណាជាពាក្យត្រូវសង្កត់ខ្យល់ឲ្យដូចក្នុងមេ កក់ កង កច កញ កត កន កប កល កស កយ ក៏ហៅថា គរុ ដូចគ្នា ។ តួស្រៈសំស្ក្រឹត គឺ អា ឦ ឩ ឫ ឭ ឯ ឰ ឱ ឳ ក៏ហៅថា ទីឃគរុ ។

ឯអក្សរលហុនោះ គឺតួរស្សៈស្រៈ ដូចជាតួ ៈ ិ ឹ ុ ះ ។ ឲ្យចូលចិត្តក្នុងការបំបែកអក្សរ ក កា ដូច្នេះ គឺ ក កិ កឹ កុ កះ ។ល។ ឡ ឡិ ឡឹ ឡុ ឡះ ។

តួព្យញ្ជនៈទាំង ៣៣ តួ មាន ក ជាដើម ហៅថា លហុ ទាំងអស់ ។ មួយទៀត ស្រៈណាជាទីឃៈ តែត្រូវជាពាក្យប្រើវិសជនីយវិញ ដូចជា នេះ នោះ ប្នេះ ប្នោះ ជាដើម យ៉ាងនេះ ក៏ហៅថា លហុ ដែរ ។

ស្រៈក្នុងសំស្ក្រឹត គឺ អ ឥ ឧ ឫ ឭ ហៅថា លហុ ដូចគ្នា ។

គូនៃអក្សរ

(៤) ក្នុងវគ្គមួយ ៗ សឹងមានអក្សរជាគូនឹងគ្នាដូចខាងក្រោម:

វគ្គ ទី ១	អក្សរ ក	ជាគូនឹង	ខ,	គ	ជាគូនឹង	ឃ
— ទី ២	— ច	—	ឆ,	ជ	—	ឈ
— ទី ៣	— ដ	—	ឋ,	ឌ	—	ឍ
— ទី ៤	— ត	—	ថ,	ទ	—	ធ
— ទី ៥	— ប	—	ផ,	ព	—	ភ

ឯអក្ខរៈខាងសេសវគ្គ ជាតួសិថិលទាំងអស់ ឥតមានគូឡើយ, អក្ខរៈជាវគ្គន្តៈ (ទីបំផុតវគ្គ) ទាំង ៥ ក៏ជាសិថិល មិនមានគូដូចគ្នាដែរ, អក្សរកំព្រានោះ គឺ ង, ញ, ណ, ន, ម, យ, រ, ល, វ, ស, ហ, ឡ, អំ ។

ជើងព្យញ្ជនៈ

(៥) ព្យញ្ជនៈទាំងអស់ សុទ្ធតែមានជើងសម្រាប់ផ្ញើពីក្រោមព្យញ្ជនៈឯទៀត ។ បញ្ចូលសំដីគ្នា ហាក់ដូចជាមានព្យញ្ជនៈតែមួយតួ ដូច្នេះពួកផ្ញើជើងទាំងប៉ុន្មាន ក៏ត្រូវផ្សំនឹងស្រៈដូចព្យញ្ជនៈនានាដែរ ប៉ុន្តែត្រូវចាំថា មានព្យញ្ជនៈមួយពួក សំដីលំនុនបានទៅជាពីរយ៉ាង គឺពួក ង, ញ, ន, ម, យ, រ, ល, វ, នេះ បើយកទៅផ្ញើនឹងព្យញ្ជនៈណាមួយ សំដីក៏ដួលទៅតាមព្យញ្ជនៈនោះ ដូចឧទាហរណ៍ថា ន ផ្ញើនឹង ខ បានទៅជា ខ្ន, ន ផ្ញើនឹង គ បានទៅជា គ្ន ជាដើម; ក្រៅពីពួក ៨ តួនេះ ជាព្យញ្ជនៈសំដីវែង ទោះយកទៅផ្ញើនឹងព្យញ្ជនៈណា ៗ ក៏ដោយ តែងទាញសំឡេងគេឲ្យប្រព្រឹត្តតាមអំណាចរបស់ខ្លួន ដូចជា ប ផ្ញើនឹង ម នៅតែសំឡេង ប ដដែល (ម្ប), គ ផ្ញើនឹង ផ នៅតែសំឡេង គ ដដែល (ផ្គរ) ។

ព្យញ្ជនៈខាងក្រោមនេះ ច្រើនតែយកជើងទៅផ្ញើនឹងព្យញ្ជនៈឯទៀត ។

ព្យញ្ជនៈ សំដីដួលទៅតាមព្យញ្ជនៈដែលយកទៅផ្ញើ គឺ ង្, ញ្, ន្, ម្, យ្ ្រ, ល្, ្វ ។

ព្យញ្ជនៈសំដីរងទាញសំឡេងគេឲ្យប្រែព្រឹត្តតាមសភាពរបស់ខ្លួន គឺ ក្ក, គ្គ, ច្ច, ជ្ឈ, ដ្ត, ទ្ទ, ប្ប, ព្ព, ស្ស, ហ្ហ, អ ។

តួព្យញ្ជនៈបន្ថែម

(៦) ដើម្បីនឹងប្រើការឲ្យគ្រប់គ្រាន់ក្នុងភាសាខ្មែរ លោកបន្ថែមព្យញ្ជនៈ ដោយថែមវណ្ណយុត្តិ មូសិកទន្ត នឹងត្រីសព្ទលើតួព្យញ្ជនៈខ្លះ តួព្យញ្ជនៈនោះ គឺ ង៉, ញ៉, ប៉, ម៉, យ៉, រ៉, វ៉ ប៊, ស៊, ហ៊, អ៊; មូសិកទន្ត សម្រាប់ដាក់លើព្យញ្ជនៈមានសំឡេងធំ ធ្វើឲ្យមានសំឡេងតូច ដូចជា ង> ង៉, ញ> ញ៉, ។ល។ រ> រ៉, វ> វ៉; ឬក៏ដាក់លើព្យញ្ជនៈដែលមានសំឡេងតូចស្រាប់ហើយ ឲ្យរឹតតែតូចទៅទៀត ដូចជាអក្សរ ប> ប៉ ។ ឯត្រីសព្ទសម្រាប់ដាក់លើព្យញ្ជនៈដែលមានសំឡេងតូចឲ្យទៅជាសំឡេងធំ ដូចជា ប> ប៊, ស> ស៊, ហ> ហ៊, អ> អ៊ ។

តួព្យញ្ជនៈទាំងអស់នេះ បើកាលណាមានស្រៈនិស្ស័យ ិ ី ឹ ឺ ើ -ាំ ភ្ជាប់លើតួ គេផ្លាស់វណ្ណយុត្តិ (៉ ៊) ជា (ុ) ដូចជាពាក្យថា: បុិន, មុី, មុឺន, ញុាំញុើ... ដូច្នេះជាដើម ។

(មានត)

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

គណៈរដ្ឋមន្ត្រី

មន្ទីរស្តីការក្រសួងសិក្សាធិការ

យុវជននឹងសិល្បការ

ភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី ៩ ខែមេសា គ.ស. ១៩៥២

លេខ ៣៩១៥ /ក

អ្នកឧកញ៉ារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសិក្សាធិការ យុវជននឹងសិល្បការ

មកលោកអធិបតីសមាគមមិត្តសាលាបាលី លេខ ៣៥ អា - វិថីឧកញ៉ាពេជ្រ - ភ្នំពេញ

ជ្រាប ។

កម្មវត្ថុ: បោះពុម្ពផ្សាយអក្សរអង្គុលីលេខនឹងអក្សរជរៈលេខ ក្នុងទស្សនាវដ្តី "មិត្តសាលាបាលី" ឆ្នាំ ១៩៥២ ។

តបសំបុត្រលោកលេខ ៣៥ ចុះថ្ងៃទី ៧-៤-៥២ ខ្ញុំមិនយល់ទាស់ទេ អំពីបំណងរបស់លោក ដែលគិតបោះពុម្ពផ្សាយអក្សរអង្គុលីលេខនឹងជរៈលេខ ក្នុងទស្សនាវដ្តី "មិត្តសាលាបាលី" ឆ្នាំ ១៩៥២ ។

សូមលោកទទួលនូវសេចក្តីរាប់អានដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់អំពីខ្ញុំ ។

ចម្លងត្រឹមត្រូវ

តាមច្បាប់ដើម

បណ្ណាធិការ

ហត្ថលេខា: ជុណ-អ៊ុក

អារម្ភកថានៃអក្សរអង្គុលីលេខ

អក្សរអង្គុលីលេខ មិនមែនជាអក្សរបង្កើតឡើងថ្មីសុទ្ធ ទាំងមិនមែនជាអក្សរស្រង់យកពីអក្សរនានាជាតិមកបង្កើតទេ ជាអក្សរគឺគណៈកម្មការវប្បធម៌បានបង្កើតតាមបែបអក្សរខ្មែរយើងមុន ដែលកំពុងប្រើក្នុងសម័យបច្ចុប្បន្ន ដោយការរិះរកទៅឃើញថាត្រូវកែតខ្លះ ទាំងកែរបៀបសរសេរខ្លះ ទើបស្រួលក្នុងការយកទៅប្រើតម្រូវក្នុងអង្គុលីលេខជាគ្រឿងដែលយើងត្រូវការប្រើ ដើម្បីញុំាងកិច្ចការឲ្យអនុវត្តទៅរហ័សទាន់កាលៈទេសៈ ។

អក្សរនេះកាលក្នុង គ. ស. ១៩៤៩ ផ្លូវការបានប្រកាសឲ្យប្រើម្តងប្រជាជនជាច្រើនក៏បានដឹងហើយ សឹងមានក្រមលេខ ៥២៥ N. S. ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែសីហា គ. ស. ១៩៤៩ ជាតាងស្រាប់ ៗ រាជរដ្ឋាភិបាលសម័យនោះចាត់ការប្រមូលគ្រឿងទព្យសម្ភារៈ តែមិនទាន់បានគ្រប់គ្រាន់នៅឡើយទទួលកើតមានឧបសគ្គ ក៏អាក់ខានមិនបានចាប់ប្រើតាំងពីកាលនោះមក ៗ លុះដល់មកក្នុង គ. ស. ១៩៥២ នេះ រដ្ឋសភាទាំងរាជរដ្ឋាភិបាលបានសើរើចាត់ការប្រើអក្សរអង្គុលីលេខនោះទៀត បានបញ្ចេញមតិស្របគ្នា ថាត្រូវតែយកបែបអក្សរអង្គុលីលេខ ដែលបាន

បង្កើតហើយនោះមកប្រើ, សព្វថ្ងៃកំពុងចាត់ការប្រមូលគ្រឿងឧបករណ៍សម្រាប់ប្រើ, កាលបើបានគ្រប់គ្រាន់ក្នុងពេលណា នឹងចាត់ការប្រើភ្លាមក្នុងពេលនោះ មិនបង្អង់ឡើយ ។

ដោយសមាគមមិត្តសាលាបាលី មានសេចក្ដីត្រូវការនឹងចុះផ្សាយអក្សរអង្គុលីលេខតាមទស្សនាវដ្ដីមិត្តសាលាបាលី ដើម្បីឲ្យប្រជាជនខ្លួនបានចេះដឹងអក្សរនោះទាន់ពេល តាមគោលបំណងនៃរាជរដ្ឋាភិបាលដែលបានគ្រោងទុក ទើបខ្ញុំយកអក្សរនោះមករៀបរៀងជាបែបរៀនឡើងដើម្បីតម្រូវតាមបំណងសមាគម ។

ការរៀបរៀងបែបរៀនអក្សរនេះ មិនបានធ្វើលំអិតសព្វគ្រប់ដូចជាសៀវភៅបែបរៀនកុមារដ្ឋានទេ គឺធ្វើជាមូលបទខ្លីៗ ហើយពន្យល់សេចក្ដីយោលទៅរកវិធីរៀនរបស់អក្សរយើង មុនដែលកំពុងប្រើសព្វថ្ងៃចំពោះត្រង់បទណាដែលមានលំនាំដូចគ្នា ។ ចំណែកបទណាដែលប្លែកគ្នានោះ ទើបបានពន្យល់ដោយច្បាស់លាស់ក្នុងទីនេះ ។ វិធីដែលរៀបចំដូច្នេះ គឺសម្រាប់តែអ្នកដែលចេះអក្សរខ្មែរស្រាប់ នឹងអាចរៀនបានដោយខ្លួនឯងហើយឆាប់ចេះផង ឯអ្នកដែលមិនទាន់ចេះអក្សរខ្មែរសោះនោះពុំអាចនឹងយកវិធីនេះទៅរៀនបានឡើយ ។

សៀវភៅវិធីរៀនអក្សរខ្មែរយើងមុនមានបែបផ្សេងៗ ជាច្រើន តាមមតិនៃអ្នកនិពន្ធ, ចំពោះខ្ញុំជាអ្នករៀបរៀងវិធីរៀនអក្សរនេះ ខ្ញុំនឹងរៀបរៀងតាមគោលដូចមានតទៅនេះ :

១- ព្យញ្ជនៈ ២- ស្រៈ ៣- បំបែក ៤- សម្គាប់ ៥- ផើត ៦- ប្រកប ៧- វណ្ណយុត្តិ ៨- ពាក្យ ៩- សញ្ញា ១០- សេចក្ដីផ្សេងៗ ។

ចំពោះអ្នកដែលចេះអក្សរខ្មែរបែបមុនច្បាស់លាស់ហើយ តាមខ្ញុំប្រមាណមើលទៅ បើបានអានបែបរៀនអក្សរនេះ ដោយពិនិត្យពិច័យតែមួយចប់ ក៏អាចចេះអក្សរអង្គុលីលេខនេះបានភ្លាម ដោយមិនបាច់ខាតពេលព្យាយាមរៀនយូរឡើយ ។

ខ្ញុំសូមអភ័យអំពីលោកអ្នកនិពន្ធទាំងឡាយ ក្នុងការរៀបរៀងវិធីរៀនអក្សរនេះ, ដ្បិតការរៀបរៀងនេះមុខជាមានការខ្វះខាតពុំលែងឡើយ; តែទុកជាយ៉ាងណា ក៏គង់មានផលដល់អ្នកដែលត្រូវការចេះដឹងអក្សរនេះជាច្រើន ហើយនឹងបានទុកជាគតិវិចិន្ត័យតទៅទៀត ។

ទីបំផុត ដោយអានុភាពនៃសេចក្ដីព្យាយាមរៀបរៀងវិធីរៀនអក្សរនេះ សូមឲ្យកម្ពុជជាតិ ជំនាញក្នុងការគ្រប់យ៉ាង ។

អៀង - ប៊ាង

អក្សរអង្គុលីលេខ

អក្សរខ្មែរសំរាប់ប្រើតម្រូវអង្គុលីលេខ មានមូលបទត្រូវចេះដូចត ទៅនេះ :–

១– ព្យញ្ជនៈ

ព្យញ្ជនៈ មានសម្លេងធ្ងន់ស្រាល មានការសរសេររៀងតួ ទឹង មានការអានជាប់លំដាប់លំដោយ ដូចព្យញ្ជនៈយើងមុនដែលកំពុងប្រើ សព្វថ្ងៃ ប៉ុន្តែត្រង់គ្មានជើងដោយមិនត្រូវការប្រើ ទឹងប៉ុន្តែចំនួន មានដល់ទៅ ៣៤ ព្រោះថែមតួ (ប) នៅខាងចុងបំផុតមួយទៀត (ដែលត្រូវអានថា ប៉) ដូចតារាងខាងក្រោមនេះ :–

ក ខ គ ឃ ង   ច ឆ ជ ឈ ញ

ដ ឋ ឌ ឍ ណ   ត ថ ទ ធ ន

ប ផ ព ភ ម   យ រ ល វ ស

ហ ឡ អ ឬ

ព្យញ្ជនៈ ទាំង ៣៤ តួនេះ តួដែលបានកែប្រែប៉ុន្តែតាក់រូបភាពដើម ទឹងកែបន្ថែមឡើងទៀត មានតែ ១១ គត់ គឺ

ឋ ឈ ញ ឌ ឍ

យ ល ស ហ ឡ ឬ

ហេតុបានជាកែតួឲ្យមានសណ្ឋានយ៉ាងនេះ មកអំពីតួព្យញ្ជនៈនេះ កាលដើម មានខ្សែបន្ទាត់បញ្ឈរដល់ទៅ ៣ ជាហេតុនាំឲ្យទំនាស់ដល់ការយកទៅប្រើតម្រួតអក្ខលីលេខមិនបានល្អមិនបានស្រួល លើកលែងតែតួ ប ដែលមានខ្សែបន្ទាត់បញ្ឈរតែ ២ ស្រាប់ ហើយកែបន្ថែមមកទៀត ព្រោះមានប្រាថ្នាបំពេញសេចក្ដី ២ យ៉ាង ដែលទឹងមាននិយាយដោយច្បាស់លាស់នៅខាងមុខក្នុងពួក សម្លាប់ ។

អៀង-ថាង

(មាគត)

អក្សរជាតិណា ជាគោលថ្លៃថ្លា
នៃជាតិនោះឯង, ខ្មែរយើងគួរគិត
ពិនិត្យប្រឹងប្រែង ប្រើអក្សរឯង
ជាគោលជាតិខ្មែរ!

ប. ត.

ពាក្យដើម ជវលេខ ១ អៀវ-កើស

ជវលេខនេះ ជារបស់លោកអ្នកឧកញ៉ា អៀវ-កើស អតីតប្រធានរដ្ឋសភា ។ លោកបានបង្រៀនខ្ញុំ នឹងពួកស្មៀនរដ្ឋសភា ក្នុងខែកញ្ញា គ.ស. ១៩៤៨ ដែលជាវេលាវិស្សមកាលនៃរដ្ឋសភា ។

ក្នុងរយៈវេលាជាងមួយខែប៉ុណ្ណោះ ក៏បានចប់សព្វគ្រប់តាមរបៀបបទរៀន លោកបានប្រដៅខ្ញុំនឹងពួកស្មៀនរដ្ឋសភា ឲ្យខិតខំហាត់សរសេរតទៅទៀត ។ ខ្ញុំក៏បានឆ្លៀតឱកាសហាត់សរសេរតាមដម្បូន្មានលោក ។

មុនដម្បូងខ្ញុំបានយកបទរៀនផ្សេងៗ ដែលងាយអានមកហាត់សរសេរតាម ហើយក៏យកមកអានភ្លាមផ្ទៀងមើលនឹងអត្ថបទដើម ។ ធ្វើយ៉ាងនេះអស់រយៈវេលាមួយខែ ។ តពីនោះ ខ្ញុំក៏បានយកច្បាប់ផ្សេងៗ មានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌជាដើម មកសរសេរចម្លង សរសេររួចហើយ ទុកឲ្យកន្លងទៅរវាងពីរថ្ងៃ ទើបយកមកអាន ។ ធ្វើយ៉ាងនេះអស់រយៈវេលាមួយខែ ។

កាលបើការចាំសញ្ញានឹងការអានមានសន្ទុះគ្រាន់បើហើយ ខ្ញុំក៏ហាត់សរសេរតាមសូត្រ មុនដំបូងបានយកសេចក្ដីកត់ហេតុនៃការពិភាក្សារដ្ឋសភា ឲ្យគេសូត្រមួយៗ ហើយសរសេរតាម ។ កាលសេចក្ដីថ្នឹកមានកាន់តែច្រើនឡើង ខ្ញុំក៏ឲ្យគេសូត្ររហ័សជាងមុន ។ ធ្វើយ៉ាងនេះ

អស់រយៈវេលា ៤-៥ខែ ទើបខ្ញុំសុំឲ្យគេសូត្រអត្ថបទមួយហើយសរសេរតាម ឃើញល្បឿននៃការសរសេរ ក្នុងមួយនាទីបានជាងមួយរយពាក្យ ។

កាលលទ្ធផលនៃការសរសេរបានសំរេចខ្លះយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំក៏មានបំណងជាខ្លាំងថា ធ្វើម្តេចឲ្យជនជាតិយើងមានបំណេះដរលេខនេះច្រើនឡើង ដើម្បីឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់តាមសេចក្តីត្រូវការរបស់ប្រទេស ដូចជាកត់តាមពាក្យនិយាយនៅពេលប្រជុំសភា គណៈរដ្ឋមន្ត្រីនឹងសន្និសិទជាដើម ។ ដល់មកពេលនេះ សមាគមមិត្តសាលាបាលីត្រូវការយករបៀបដរលេខ មកបោះពុម្ពផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្តីមិត្តសាលាបាលីនេះ ។ ខ្ញុំក៏មានសេចក្តីត្រេកអរដោយសមតាមបំណងខ្លះ ទើបរៀបរៀងដរលេខ អៀវ-កើស តាមទំនងដែលខ្ញុំបានរៀនផ្ទាល់ពីលោក ។

ហេតុនៃការកើតឡើង នឹងការរៀនដរលេខយ៉ាងណានោះ ដូចមានក្នុងពាក្យនាំនឹងដម្បូន្មានរបស់លោកអ្នកឧកញ៉ា អៀវ-កើស ជាប់ជាមួយនេះស្រាប់ ។

ខ្ញុំសូមឧទ្ទិសកុសលដែលកើតពីសេចក្តីនឿយហត់បន្តិចនេះ ជូនដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធរបស់លោកអ្នកឧកញ៉ា អៀវ-កើស ៖

សៀង-ឌិន

ពាក្យនាំ ជវលេខ អឿវ-តេគីស

ជវលេខជាអ្វី ? — ពាក្យ ជវលេខ មកពីភាសាបាឡីសំស្ក្រឹត: ជវ ប្រែថា រហ័ស ថា ឆាប់, លេខ ប្រែថា ការសរសេរ ឬរបស់ដែលគេសរសេរ ។ ជវលេខ ជាសិល្បៈមួយ (un art) ដែលប្រើសញ្ញាផ្សេងៗតាមសន្មត ដើម្បីសរសេរឲ្យបានលឿនទាន់ពាក្យនិយាយ ។

ប្រវត្តិជវលេខ .— នៅទ្វីបអឺរ៉ុប គេមានប្រើជវលេខជាង ២ ០០០ ឆ្នាំមកហើយ ។ មានពស្តុតាងថា ជវលេខមានប្រើក្នុងប្រទេសក្រិកនាសម័យស្ត្រាត ៤០០ ឆ្នាំ មុនគ្រិស្តសករាជ មានប្រើក្នុងប្រទេសរ៉ូមនាសម័យកាតុង ប្រហែល ១០០ ឆ្នាំ មុនគ្រិស្តសករាជ ។

ក្នុងសម័យព្រេងនាយនោះ មានការសិក្សាជវលេខក្នុងសាលារៀន ដើម្បីយកទៅកត់ពាក្យប្រៀនប្រដៅនៃគ្រូអាចារ្យ កត់បាឋកថានៃអ្នកនយោបាយដែលមានឥទ្ធិពល និងកត់សេចក្ដីជំនុំជំរះក្នុងសាលាតុលាការ ។

តែតមក ក្នុងមជ្ឈិមយុគ (moyen-âge) កាលអារ្យធម៌ក្រិកនិងអារ្យធម៌រ៉ូម អាប់រស្មីងងឹតទៅ សិល្បៈនេះក៏គ្មានគេរៀនសូត្រប្រើការឡើយ ។

អារ្យធម៌ក្រិក-រ៉ូម ដែលហាក់ដូចជារលត់បាត់បង់ទៅ ប្រហែល ១.០០០ ឆ្នាំ មានពូជនៅសល់ខ្លះរៀងមក ។ ពូជនោះបានលូតលាស់ឡើងវិញបន្តិចម្ដងៗ នៅទ្វីបអឺរ៉ុបភាគខាងលិច តាំងពីសតវត្សទី ១៥ មក ។ លុះដល់មកចុងសតវត្សទី ១៨ នាកាលអារ្យធម៌នោះលូតលាស់ច្រើនខ្លាំង

ឡើង សេចក្ដីត្រូវការគត់ត្រាឲ្យបានលឿនទាន់ពាក្យនិយាយ ក៏កើតមានឡើងជាថ្មីទៀត នាំឲ្យមានអ្នកតែងផរលេខជាច្រើននាក់ ដូចជាលោកតៃ-ឡ័រ (Samuel Taylor) នៅប្រទេសអង់គ្លេស (គ.ស. ១៧៨៦) លោកគូឡុង ដឺតេវ៉ិណូត៍ (Coulon de Thévenot) នៅប្រទេសបារាំង (គ.ស. ១.៧៨៧) លោកអែម៉េ ប៉ារី (Aimé Paris) នៅប្រទេសស្វិស លោកកាប៊ែលស្ប៊ើគើរ (Gabelsberger) នៅប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ ។

នៅប្រទេសស្វិសនឹងប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ គេនៅប្រើរបៀបផរលេខតាមដែលពោលខាងលើនេះ ដល់មកសព្វថ្ងៃ តែនៅប្រទេសអង់-គ្លេសនឹងសហរដ្ឋអាមេរិក គេប្រើរបៀបផរលេខពិតម៉ាន់ (Pitman) ។ នៅប្រទេសបារាំង គេប្រើផរលេខរបៀបប្រេវ៉ូស្ដ-ដឺឡូណេ (Prévost-Delaunay) នឹងរបៀបឌុយប្លូយេ (Duployé) តែគេប្រើរបៀបប្រេវ៉ូស្ដដឺ-ឡូណេ ច្រើនជាង ។

ប្រវត្តិនៃរបៀបប្រេវ៉ូស្ដ.— ដឺឡូណេ.— ដូចយើងបានពោលមកហើយ កាល គ.ស. ១៧៨៧ លោកគូឡុង-ដឺតេវ៉ិណូ បានតែងរបៀបផរលេខមួយយ៉ាងៗ របៀបនេះស្រួលអានតែសរសេរមិនសូវបានលឿន ។

នា គ.ស. ១៧៩២ លោកប៊ែរតាំង (Théodore Pièrre Bertin),, បានយករបៀបផរលេខរបស់លោកតៃឡ័រ ដែលធ្វើសំរាប់ភាសាអង់គ្លេស មកកែសម្រួល សំរាប់ប្រើក្នុងភាសាបារាំង ។ របៀបផរលេខលោកប៊ែរតាំងនេះ សរសេរបានរហ័សល្អ តែមិនងាយអាន ។

ទើបលោកប្រេវ៉ូស្ត (Hippolyte-Prévost) នា គ.ស. ១៨២៦ បាន យករបៀបតាំងពីរនេះ មកសម្រួលបញ្ចូលគ្នា ធ្វើជារបៀបមួយឲ្យបាន តាំងស្រួលអាន ហើយសរសេរលឿនផង ។

នា គ.ស. ១៨៧៨ លោកដឺឡូណេ (Albert-Delaunay) ដែលជា សិស្សរបស់លោកប្រេវ៉ូស្ត ហើយដែលជាអ្នកជរលេខយ៉ាងជំនាញ បាន រៀបសម្រួលរបស់លោកប្រេវ៉ូស្ត តាំងឡើងជារបៀបជរលេខដែលគេ ប្រើសព្វថ្ងៃនេះ សំរាប់ភាសាបារាំង ឈ្មោះថារបៀបប្រេវ៉ូស្ត-ដឺឡូណេ ។

ហេតុដែលនាំឲ្យកើតជរលេខខ្មែរ.— ក្នុងសភានីតិបញ្ញត្តិ ដែលមានក្នុងប្រទេសប្រជាធិបតេយ្យនានា សុទ្ធតែមានធ្វើសេចក្ដីកត់ ហេតុនៃពេលជំនុំ ចុះសេចក្ដីពិភាក្សាយកទៅបោះពុម្ពផ្សាយដល់មហាជន ដើម្បីឲ្យប្រជារាស្ត្របានដឹងនូវកិច្ចការផែនដី ដែលអ្នកតំណាងទៅប្រតិ- បត្តិជួសខ្លួន ។ ដើម្បីកត់ពាក្យនិយាយ ឆ្លងឆ្លើយគ្នាក្នុងសភាបាន ដោយពេញលេញ ត្រូវឲ្យមានវិធីសរសេរកាត់ឲ្យបានឆាប់រហ័ស ។ ទើបក្នុងប្រទេសនានានោះ គេមានអ្នកជរលេខប្រចាំសភាគេជាដរាប ។

នា គ.ស. ១៩៤៦ កាលប្រទេសយើងទើបមានរដ្ឋសភានឹងគេ ជាដំបូង គឺរដ្ឋសភាបណ្ដោះអាសន្ន ដើម្បីព្រាងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ខ្ញុំបាន ទទួលជ្រើសតាំងជាប្រធាន ។ ខ្ញុំបានសង្កេតឃើញថា ការធ្វើសេចក្ដី កត់ហេតុ ពុំមានដំណើរស្រួលបួលសព្វគ្រប់ឡើយ ព្រោះស្មៀនត្រូវប្រើ

អក្សរធម្មតា សរសេរពុំបានលឿនល្មមសេចក្ដីត្រូវការ ។ កត់ហេតុបានតែជាសេចក្ដីសង្ខេប ជួនកាលអ្នកកត់មិនយល់គំនិតអ្នកនិយាយដោយច្បាស់លាស់ រួបរួមសេចក្ដីខុសស្រឡះទៅក៏មាន ។ សេចក្ដីសំខាន់ខ្លះកត់មិនទាន់រំលងចោលទៅក៏មាន ។ ជាការណ៍នាំឲ្យខ្ញុំបង្អៀតបង្អល់ក្នុងចិត្តមិនតិចឡើយ ។

កាលរដ្ឋសភាស្ថាពរកើតឡើង នា គ.ស. ១៩៤៨ ខ្ញុំបានទទួលជ្រើសតាំងជាប្រធានម្ដងទៀត ។ ការបង្អៀតបង្អល់ក្នុងចិត្ត ក៏មានកាន់តែខ្លាំងឡើង នឹងរកនរណារៀបចំបង្កើតជរលេខខ្មែរ សំរាប់ប្រើពុំបាន ។ ឯខ្លួនខ្ញុំធ្លាប់បានរៀនវិជ្ជានេះដែរ កាលទៅសិក្សាក្នុងសាលាជំនួញជាន់ខ្ពស់ នាមហាវិទ្យាល័យហាណូយ តែបានលះបង់ចោលពុំបានប្រើការមកប្រហែល ២០ ឆ្នាំហើយ ភ្លេចភ្លាំងអស់ទៅវិញ ។ មួយទៀតការកិច្ចនៃប្រធានរដ្ឋសភា ដែលទទួលតំណែងជាអគ្គលេខាធិការនៃគណៈបក្សធំមួយទៀតផង ពុំសូវទុកសេចក្ដីទំនេរ ពេលទំនេរចិត្តដល់ខ្លួនខ្ញុំឡើយ ។ ប៉ុន្តែដោយតាល់គំនិតហើយក៏ត្រូវតែច្នៀតពេលរៀនជរលេខបាកំងឡើងវិញ ហើយរៀបរៀងសម្រួលសំរាប់ប្រើក្នុងភាសាខ្មែរ ។

លក្ខណៈនៃរបៀបជរលេខខ្មែរនេះ — ជរលេខបាកំងដែលខ្ញុំបានរៀននោះ គឺជរលេខរបៀបប្រេវ៉ុស្ដ-ដឺឡូណេ ។ ដើម្បីតែងជរលេខសំរាប់ប្រើក្នុងភាសាខ្មែរ នោះបើគ្រាន់តែយកគោលការណ៍ របស់ជរលេខ

បារាំងមកជាទីតាំង ហើយសន្មតសញ្ញាថ្មីទាំងអស់ដោយខ្លួនឯង ឃើញថានឹងបានស្រួលជាង ឬបើមិនស្រួលជាងច្រើនណាស់ទេ ក៏គង់សមហេតុសមផល (logique, national) ជាងដែរ ។ ប៉ុន្តែបើធ្វើដូច្នេះទៅ អ្នកចេះជួរលេខបារាំង ហើយយកមករៀនជួរលេខខ្មែរផង មុខជានឹងវង្វេងនឹងប្រើជួរលេខទាំងពីរជាគូគ្នាពុំបាន ។ គឺដោយហេតុនេះហើយ ទើបខ្ញុំយកសញ្ញារបស់ជួរលេខបារាំងមកប្រើ លុបចោលសញ្ញាខ្លះដែលយើងមិនត្រូវការ ហើយបង្កើតសញ្ញាថ្មីទៀតដែលខានពុំបាន ។

របៀបជួរលេខខ្ញុំនេះ ខ្ញុំបានចាប់បង្រៀនស្មៀនវត្តសភា ក្នុងខែកញ្ញា គ. ស. ១៩៤៨ ដែលវេលានោះជាវិស្សមកាល (vacances) ។

សូមឧទ្ទិសការហត់នឿយរបស់ខ្ញុំបន្តិចនេះដល់មាតុភូមិជាទីស្រឡាញ់ ដោយសង្ឃឹមថានឹងមានប្រយោជន៍ខ្លះទៅថ្ងៃក្រោយ ។

រូបកាយមនុស្សសត្វ តែងទ្រុឌទ្រោមបាត់,
កេរ្តិ៍ឈ្មោះនោះឯង ឋិតថេរក្នុងលោក
មានជោគជាក់ស្តែង: យើងគួរប្រឹងប្រែង
សាងកេរ្តិ៍ឈ្មោះទុក !

ប. ព.

ជម្រាបជូនដល់គ្រូនិងអ្នករៀន

ជីវលេខ អៀវ-កើស

សេចក្ដីរៀបរៀងរបស់ខ្ញុំនេះ ធ្វើយ៉ាងសង្ខេបបំផុតដោយគ្មានពេលគ្រប់គ្រាន់ ៗ ដើម្បីនឹងឧបត្ថម្ភដល់អ្នករៀន ឲ្យបានស្រួលក្នុងការបង់ចាំ គ្រូគួររកពាក្យឧទាហរណ៍ឲ្យបានក្រែលបន្តិច ដាក់ក្នុងបទរៀន (leçon) នីមួយ ៗ សំរាប់ឲ្យសិស្សប្រើសញ្ញាក្នុងបទរៀននោះសរសេរជាពាក្យជីវ-លេខ នេះមួយយ៉ាង, មួយយ៉ាងទៀត គួរគ្រូប្រើសញ្ញាក្នុងបទរៀននីមួយៗនោះ សរសេរជាពាក្យជីវលេខ សំរាប់ឲ្យសិស្សហាត់អានថែមទៀតផង ៗ

ការរៀនជីវលេខមានពីរវយៈ : វយ ទី ១ រៀនឲ្យចាំសញ្ញាទាំងអស់យកមកសរសេរបានហើយអានកើត, វយៈទី ២ ហាត់សរសេរលឿន ៗ

ក្នុងវយៈទី ១ :

ក) កុំបង់សរសេរលឿនឲ្យសោះ ;

ខ) ត្រូវខំសរសេរសញ្ញាទាំងឡាយដោយផ្ចិតផ្ចង់យ៉ាងបំផុត ឲ្យបានល្អត្រឹមត្រូវដូចគំរូ ដើម្បីឲ្យធ្លាប់ដៃ ៗ បើថ្ងៃក្រោយសរសេរញាប់យ៉ាងណាទៅ ប្រសិនជាវៀងឃ្លាតខ្លះ ក៏កុំឲ្យវៀងឃ្លាតដល់បាត់រូបនោម ;

គ) ក្នុងបទរៀនទីមួយៗ ចូរហាត់សរសេរសញ្ញា ហាត់សរសេរពាក្យ៖ឧទាហរណ៍ជាពាក្យជវលេខ ហាត់អាន ហាត់ហើយ ហាត់ទៀត លុះត្រាតែចាំសញ្ញាក្នុងបទរៀននោះស្ទាត់ សឹមចាប់បទរៀនមួយតទៅទៀត ;

ឃ) កាលចប់បទរៀនអស់ហើយ ចូរយកអត្ថបទផ្សេងៗ មកហាត់ចំឡងជាជវលេខ ហើយអានឡើងវិញខ្លួនឯង ឲ្យទាល់តែបានស្រួលបួល ៗ ដើមដំបូង សរសេររួចអានភ្លាម ក្រោយបន្តិចទៅ ចូរទុកពេល ២-៣ ថ្ងៃ ដល់ភ្លេចសេចក្ដីក្នុងអត្ថបទនោះខ្លះហើយ សឹមយកមកអានល្បងមើល ;

ង) ជវលេខ ពុំមែនជាការកត់ពាក្យតាមនិរុត្តិសាស្ត្រ (étymologie) ទេ គឺកត់តាមតែសំឡេង ដូចជាពាក្យថា ប្រយោជន៍ បារម្ភ កត់តែសំឡេងជាប្រយោច បារម ៗ មួយទៀត ពាក្យទាំងឡាយសរសេរជាប់ពីគ្នាមួយម៉ាត់ ៗ ៗ ក្នុងការហាត់សរសេរ ត្រូវព្យាយាមឲ្យចាំរូបរាងពាក្យដែលប្រើញឹកញយ ដើម្បីកាលណាឃើញពាក្យនោះមក អាចស្គាល់ស្រេចមិនចាំបាច់ប្រកបសញ្ញានានានៃពាក្យនោះ ហើយដើម្បីសរសេរបានដោយងាយ ៗ

ក្នុងវយ ទី ២ :

ក) ការរៀនជវលេខ ដើម្បីគ្រាន់តែសរសេរបានដូចអក្សរធម្មតាប៉ុណ្ណោះ នរណាក៏អាចធ្វើបាន ឲ្យតែមានសេចក្ដីព្យាយាមគ្រប់គ្រាន់ ។ តែឯការប្រើសញ្ញាជវលេខ ដើម្បីសរសេរឲ្យលឿនទាន់ពាក្យនិយាយវិញ នោះតោងមានស្មារតីវៃវាងល្អណាស់ ហើយមានវិជ្ជាទូទៅ (connaissances générales) ដ៏គួរសម ឬត្រូវចេះដឹងក្នុងការដែលខ្លួនមានភារៈកត់ត្រាឲ្យល្មមយល់បាននូវសេចក្ដីដែលខ្លួនកត់នោះផង ទើបអាចទៅជាអ្នកជវលេខបាន ។ ហេតុនេះ បើនរណាយល់ថា ខ្លួនគ្មានគុណសម្បត្តិដូចពោលខាងលើនេះទេ មិនគួរខំរៀនជវលេខឲ្យខាតពេលឡើយ ;

ខ) ការរៀនក្នុងរយៈទី១ បើធ្វើដោយប្រញាប់ អាចចប់ក្នុងមួយខែ ឬពីរខែ ។ ឯការរៀនក្នុងរយៈទី២ ត្រូវប្រើវេលាយូរខែ អាចដល់មួយឆ្នាំ ឬយូរជាងនោះទៅទៀត ។ ដូច្នេះត្រូវមានសេចក្ដីព្យាយាមអត់ធន់ជាប់ក្នុងចិត្ត ;

គ) ត្រូវរកគ្រូឲ្យបង្ហាត់សរសេរលឿន គឺសូត្រអត្ថបទអ្វីមួយឲ្យសិស្សសរសេរតាម ដោយប្រើនាឡិកាកាប់វិនាទីលៃល្បឿនតាមនាទីនិងតាមភាគ ១ ក្នុងនាទី (១/៤) នៃនាទី ។ អត្ថបទដែលគួរប្រើសំរាប់សូត្រឲ្យសរសេរតាមនោះ គឺសេចក្ដីពិភាក្សានៃរដ្ឋសភាដែលមានចុះផ្សាយក្នុងរាជកិច្ច ព្រោះជាពាក្យដែលប្រហែលគ្នានឹងពាក្យនិយាយធម្មតា ;

ឃ) បើត្រូវហាត់ដោយឥតគ្រូ គួររកពឹងគេឲ្យសូត្រហើយសរសេរតាម រួចអានផ្ទៀងមើលនឹងអត្ថបទដើម ;

ង) ត្រូវរកឱកាសសរសេរដវលេខ ឲ្យបានយ៉ាងច្រើនបំផុត ឲ្យបានញឹកញយបំផុត ។ របស់ដែលកត់ទុកសំរាប់ការផ្ទាល់ខ្លួនគួរសរសេរដវលេខ ។ ការសរសេរទៅអ្នកដវលេខ ឬអ្នករៀនដវលេខដូចគ្នា ក៏គួរធ្វើជាដវលេខ ;

ច) យកសេចក្ដីដែលចាំមាត់ស្រាប់ មានពាក្យកាព្យជាដើមមកសរសេរហើយសរសេរទៀត ទាល់តែស្ទាត់ដៃ ;

ឆ) លទ្ធផល (résultat) នៃការហាត់ដែលប្រាថ្នានោះ គឺធ្វើឲ្យការសរសេរដវលេខទៅជានិស្ស័យនៃអ្នករៀន លុះត្រាតែសរសេរបាន ដោយឥតនឹកគិត ;

សញ្ញាដវលេខ ត្រូវសរសេរឲ្យសមល្មម កុំធំពេក កុំតូចពេក ។ ធំពេក នាំឲ្យឆាប់រួយដៃ នាំឲ្យយឺតពេល តូចពេក នាំឲ្យពិបាកអាន ។

មានសញ្ញាខ្លះ ត្រូវសរសេរសង្កត់ ។ ហេតុនេះ បើប្រើដីខ្មៅរឹងពេកកាលសង្កត់ទៅ នាំឲ្យបាក់, បើប្រើដីខ្មៅទន់ពេក នឹងអាចធ្វើប្រគាកលើក្រដាស មិនស្រួលដែរ ។ គួរជ្រើសយកតែដីខ្មៅដែលទន់ល្មម ។

បើខំឲ្យមែនទែន ក្នុងវេលា៦ខែ នឹងអាចសរសេរបាន ១០០ ឬ ១២០ ម៉ាត់ក្នុងមួយនាទី ។ កាលបានល្បឿននេះហើយសឹមល្បងកត់ពាក្យអ្នកនិយាយថ្លែងការណ៍ ឬសូត្របាឋកថា ។

បើអ្នកថ្លែងនិយាយញាប់ពេក ចូរកុំស្ទន់កាំងស្មារតី ។ ចូរចំកត់តែពាក្យសំខាន់ៗ ដែលអាចនាំឲ្យរៀបប្រយោគបានឡើងវិញក្នុងពេលក្រោយ ។

ចូរចាំថា ស៊ូទុកពាក្យដែលសរសេរខុសមួយគ្រាសិន ជាជាងខាតពេលកែកំពុងសរសេរ ស៊ូរំលងពាក្យមួយម៉ាត់ ជាជាងត្រឡប់មកបន្ថែម ឲ្យខូចពេលនាំរំលងអស់ច្រើនម៉ាត់ ។

ពាក្យដែលមានសន្ទតក្នុងសៀវភៅនេះ ពុំមែនត្រូវមានតែចំនួនប៉ុណ្ណោះទេ ។ អ្នកប្រើការអាចសន្ទតពាក្យកាត់យកខ្លួនឯងថែមទៀត តាមតែយល់ថាជាការគួរ ។

(មានត)

ដើម្បីជម្កើង ប្រទេសយើងឡើង
គួរយើងប្រឹងប្រែង ប្រើអក្សរយើង
ឲ្យថ្កើងចាំងថែង ដូចស្រុកគេឯង
ក្នុងលោកសេរី!

ប. ព.

ឯកសារ ស្តីពីប្រវត្តិសាស្ត្រ នៃកម្ពុជរដ្ឋ

ភាគទី ៣

ភ្ជាប់តាមអារ៉េតេថ្ងៃទី ៦ កុម្ភៈ ១៩០១

ស្រង់ពីប៊ុល្លីតាំងនៃវិជ្ជាស្ថាន បារាំងបូព៌ាប្រទេស

ភាគ ១, ១៩០១ (១)

លោកហ៉ុយ-ប៊ុក ក្រុមការនៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ប្រែរៀបរៀង

លោកឧត្តមប្រឹជា ចាប-ពិន បណ្ឌិត នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ពិនិត្យកែ

បញ្ជីរាយនាមប្រាសាទបុរាណ នៃកម្ពុជរដ្ឋ

១ – ទីរ៉េស៊ីដង់កំពង់ចាម

---

១ ខេត្តសៀមរាបនឹងបាត់ដំបង ជាខេត្តរបស់ខ្មែរ តែបានទៅជាខេត្តសៀម ពី គ. ស. ១៧៩៥ ក្នុងរាជ្យអង្គអេង, ដល់ថ្ងៃទី ២៧ មិថុនា ១៩០៧ ទើបបានមកជាខេត្តខ្មែរវិញ; ព្រោះគេតែងប៊ុល្លីតាំងនេះក្នុង គ. ស. ១៩០១ នៅពេលដែលខេត្តទាំងពីរនេះ នៅជាខេត្តសៀមនៅឡើយ បានជាក្នុងបញ្ជីរាយប្រាសាទតទៅខាងមុខនេះ មិនឃើញរាយនាមប្រាសាទក្នុងខេត្តទាំងពីរនេះមានប្រាសាទអង្គរជាដើម ។

ក) ខេត្តកំពង់សៀម

វត្តនគរៈ ព្រះវិហារ, កំពែង, នាគ, រូបចំឡាក់ផ្សេងៗ នៅខាងកើតកំពែង

ភ្នំប្រុសៈ មានរូបព្រះវិស្ណុនៅពីលើក្លោងទ្វារ

សិលាចារិកនៅកន្ទោង

អំពេៈ បូជនីយដ្ឋានថ្មបាយក្រៀម

យាយហមៈ មានប្រាសាទ ៣ ប្រាសាទមានក្បាច់រចនា; រូបចំឡាក់បាក់បែកជាច្រើននៅខាងមុខ ខាងកើត ហើយនឹងរោងសំណាក់ ១ នៅខាងក្រៅកំពែង

សង្គៈ សិលាចារិកមកពីយាយហម

គោកតាព្រហ្មៈ បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីលោហធាតុដែក (limonite)

ហាន់ជ័យៈ បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ, កុដិថ្ម

បាយក្រៀមៈ សិលាចារិកផ្សេងៗ

ខ) ខេត្តជើងព្រៃ

ព្រះធាតុៈ បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ កំពែងធ្វើពីលោហធាតុដែក; សាលាផ្សេងៗ

គុកត្រពាំងគុក: បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ

គុកព្រះគុក: បូជនីយដ្ឋានឥដ្ឋមានសិលាចារឹក

គុកត្រពាំងស្រុក: បូជនីយដ្ឋានឥដ្ឋ មានសសរក្បាច់របនា ទឹងជញ្ជាំងកំពែង, សិង្ហ

គុកអំពិលទ្វារ: បូជនីយដ្ឋានបីកន្លែងធ្វើពីឥដ្ឋ; កំពែង, ក្បាច់របនាផ្សេងៗ ក្បាច់របនានៃសើនខាងជើង?

ព្រីងជ្រឹ: បូជនីយដ្ឋាន ឥដ្ឋ, កំពែង, សិលាចារឹក,

តាំងក្រសាំង: សិលាចារឹកនឹងក្បាច់ចំឡាក់

ប្រសាទខ្ចិត: បូជនីយដ្ឋាន ធ្វើពីលោហធាតុដែក

ភ្នំត្រប់: ក្បាច់របនាពីរនៅអមសងខាងទ្វារ, បូជនីយដ្ឋានបីកន្លែង

ភូមិបាព្រះ: បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ, ក្បាច់របនា

ភ្នំព្រះបទ: ក្បាច់របនា (Faux linteaux)

ភ្នំជី: បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីលោហធាតុដែក យ៉ធ្វើពីឥដ្ឋ (galerie) កំពែង

គ) ខេត្តត្បូងឃ្មុំ

សិលាចារឹកអង់ទិម

គុកព្រះធាតុពណ្ណរាយៈ បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីលោហធាតុដែក (limonite)

បន្ទាយព្រៃអង្គរៈ ក្រុមបូជនីយដ្ឋានពីរកន្លែងនឹងបូជនីយដ្ឋាន ៣ កន្លែងសិលាចារឹក ធ្វើពីឥដ្ឋ

ក្រុមព្រៃគីៈ បូជនីយដ្ឋានបី ធ្វើពីឥដ្ឋ

ប៊ុងអង្គៈ បូជនីយដ្ឋាន ធ្វើពីឥដ្ឋ កំពែងលោហធាតុដែក សិលាចារឹក

គិរៈ សិលាចារឹកថ្មបាយក្រៀម (grès)

ព្រះធាតុព្រះស្រីៈ បូជនីយដ្ឋាន ធ្វើពីឥដ្ឋ, យ៉មានសសរវៀង (péristyle) ប្រាសាទពីរ; ក្បាច់ចំឡាក់ផ្សេងៗ; សិលាចារឹក, (Stèle) អក្សរចារឹក (Inscriptions)

ប្រាសាទភូមិមៀងៈ បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ អក្សរចារឹក

ទួលបារិកៈ សិលាចារឹកពីរបែកបាក់ខ្វះ

ព្រះធាតុខ្មែរាំងៈ បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ សិលាចារឹកពីរ

ព្រះធាតុជ្រោលៈ បូជនីយដ្ឋាន ធ្វើពីឥដ្ឋ

ព្រះធាតុស្រមៈ បូជនីយដ្ឋាន ធ្វើពីឥដ្ឋ

ប្រាសាទជ្រោល: បូជនីយដ្ឋានបួន ធ្វើពីឥដ្ឋ

ព្រះធាតុខ្ទឹ: សិលាចារឹក, បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ

ព្រះធាតុត្រពាំងជ្រោយ: បូជនីយដ្ឋានជាច្រើនធ្វើពីឥដ្ឋនឹង លោហធាតុដែក

ព្រះធាតុបារាយណ៍: បូជនីយដ្ឋានពីរធ្វើពីលោហធាតុដែក មួយទៀតធ្វើពីឥដ្ឋ

ឃ) ខេត្តស្រីសន្ធរ

ព្រះធាតុបារាយណ៍: បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីលោហធាតុដែក, ក្បាច់ចំឡាក់

ព្រះវិហារសួគ៌: ក្បាច់ចំឡាក់

វត្តស៊ីធរ: ព្រះចេតិយប្រាំនឹងហើយនឹងសិលាចារឹកពីរ

បំឡុង: បូជនីយដ្ឋានបី, ពីរធ្វើពីលោហធាតុដែក, មួយធ្វើពីឥដ្ឋ

ស្វាយ-សាតភ្នំ: សិលាចារឹក, ក្បាច់ចំឡាក់

កោះសម-ធំ: រូបព្រះព្រហ្ម

២– ទីរ៉េស៊ីដង់ក្រចេះ

ក) ខេត្តសម្បូណ៌

សំបុក: សិលាចារិក; សើនធ្វើពីឥដ្ឋ

ព្រះធាតុខ្វាន់ពី: សើនពីរធ្វើពីឥដ្ឋ

សូភាស: ក្រុមបូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ ក្បាច់ចំឡាក់បាក់បែក, សិលាចារិក

១) ខែត្រស្ទឹងត្រែង[១]

វត្តស្ទឹ: បូជនីយដ្ឋានបីធ្វើពីឥដ្ឋ

មន្ទីរ: បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ

៣ – ទីរ៉េស៊ីដនភ្នំពេញ

វត្តបទុមវតី: សិលាចារិកបី

ក្រសួងសាធារណការ: សិលាចារិកមួយ

៤ – ទីរ៉េស៊ីដនព្រៃវែង

ក) ខែត្រមុខកំពុត (ឬហៅលជាមុខកំពូល)

ភ្នំក: បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ

ខ) ខែត្រព្រៃវែង

គាំប្រផុស: សិលាចារិកមួយ

---

១ ស្ទឹងត្រែងពីដើមនៅក្នុងខែត្រក្រចេះ, ឥឡូវនៅក្នុងខែត្រកំពង់ចាម ។

គ) ខេត្តបាភ្នំ

ព្រះវិហារធំ: សិលាចារិកមួយ; មានរូបចំឡាក់បាក់បែក

ព្រះវិហារតូច: បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋនឹងលោហធាតុដែក

ក្ដីអង្គ: សិលាចារិកបាក់បែក

ក្ដីត្រប់: ក្បាច់ចំឡាក់-សិលាចារិក

ព្រះវិរ: សិលាចារិក

ព្រះក្រឡាញ់ធំ: សិលាចារិក: ក្បាច់ចំឡាក់

កូ. ជ្រៀប:[១] បូជនីយដ្ឋានឥដ្ឋ

ព្រៃបា: បូជនីយដ្ឋានឥដ្ឋ

ឃ) ខេត្តសីធរកណ្ដាល

វត្តពោធ: សិលាចារិក

ព្រៃបុងស្រុក: បូជនីយដ្ឋានឥដ្ឋ

៥– ទីអេស៊ុដន៍ស្វាយរៀង

ខេត្តស្វាយរៀង

អេស៊ីជង្ស: លិង្គ (ព្រះឥសូរ) មួយ ក្បាច់សិល្ប នៅលើគ្រោងទ្វារបាក់បែក

---

១ ប្រហែលជាកញ្ច្រៀច ?

សំរោង: សិលាចារឹក

៦ — ទីរ៉េសុីដង់តាកែវ

ក) ខេត្តទ្រាំង

ដាច់-ជុំ, វត្តក្រោម: សិលាចារឹក

ដាច់-ជុំ, វត្តលស់: សិលាចារឹក

ប្រាសាទភ្នំបាយ៉ង់: ធ្វើពីឥដ្ឋនឹងលោហធាតុដែក

គុស: សិលាចារឹក

ត្រមៀង: សិលាចារឹក

ខ) ខេត្តព្រៃកប្បាស

អង្គបុរី: សិលាចារឹក

ប្រាសាទភ្នំដា: បួនទីយដ្ឋានធ្វើពីលោហធាតុដែក រូបចំឡាក់

គុកមហាឫសី: ប្រាសាទធ្វើពីថ្មភក់

អន្លក់: សិលាចារឹក

ព្រៃផ្គាំ: សិលាចារឹក

បំនង: សិលាចារឹក

គ) ខេត្តបាទី

ភ្នំជីសូរ: ប្រាសាទមានកំពែង, យ៉ធ្វើពីថ្មភក់, ថ្មលោហធាតុដែក និងឥដ្ឋ; ដណ្ដើរ, ប្រាសាទអាណាប សែនថ្កុល និងសែនហាវណ: សិលាចារឹកមួយ

ប្រាសាទនាងខ្មៅ: បូជនីយដ្ឋានពីរធ្វើពីឥដ្ឋ, សិលាចារឹកមួយ

ប្រាសាទស្រះកែវ: បូជនីយដ្ឋានមួយធ្វើពីឥដ្ឋ, វត្តគោត, សិលាចារឹក

ភ្នំតាម៉ៅ: បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ ក្បាច់ចំឡាក់

ភ្នំបុជុះ: បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីឥដ្ឋ ក្បាច់ចំឡាក់

បាទីយាយពៅ: បូជនីយដ្ឋានធ្វើពីថ្មភក់

បាទីតាព្រហ្ម: ប្រាសាទមានកំពែងធ្វើពីថ្មភក់ និងលោហធាតុដែក: សិលាចារឹក, ក្បាច់ចំឡាក់

(មានត)

រឿងសម័យថ្មី

និទានមានរឿងមួយ ក្នុងគ.ស. ១៩៥១ កន្លងទៅហើយថ្មីៗនេះគឺ នៅភូមិហាំចិនហ្សេន (Hechingen) ជិតទីក្រុងស្តុតការ៍ (stuttgard) ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ មានគ្រួសារអាមេរិកមួយឈ្មោះវ៉ាល្លិសហ្សែរ (Wallishauser)ៗ គ្រួសារនេះមានបងប្អូននៅប្រទេសអាមេរិក ។ បងប្អូននៅប្រទេសអាមេរិក តែងផ្ញើតាមប្រៃសណីយ៍ ទៅវ៉ាល្លិសហ្សែរជារឿយៗ នូវកញ្ចប់មានគ្រឿងបរិភោគនឹងអីវ៉ាន់ផ្សេងៗ ។

ថ្ងៃមួយនោះ វ៉ាល្លិសហ្សែរ បានទទួលកញ្ចប់មួយ ។ ក្នុងបណ្ដាចំណីបរិភោគទាំងឡាយ វ៉ាល្លិសហ្សែរឃើញមានប្រអប់មួយស្អាតល្អ ដែលពេញទៅដោយវត្ថុមានភាពប្រហែលគ្នានឹងម្សៅ ដួនជាថ្ងៃនោះជាថ្ងៃជប់លៀងក្នុងគ្រួសារផង ក៏វ៉ាល្លិសហ្សែរនឹកក្នុងចិត្តថា "បងប្អូនអញនៅអាមេរិកនេះ ដូចជាដឹងចិត្តតែម្ដង! ពេលឯងជប់លៀងចេះផ្ញើម្សៅនេះមកឲ្យឯងស្ងោរស៊ុប" ក៏វ៉ាល្លិសហ្សែរយកម្សៅនោះអស់ពាក់កណ្ដាលប្រអប់ដាក់ទៅក្នុងឆ្នាំងស្ងោរស៊ុបខ្លួនគេ តាំងស្ងោរអស់ពេលវេលាជាយូរ ទឹកស៊ុបនៅតែថ្លា ទើបវ៉ាល្លិសហ្សែរបែកប្រាជ្ញាយកម្សៅជំនួសថែម មិនយូរប៉ុន្មានឡើងរសល្មមៗ ទឹកស៊ុបទៀតក៏ឡើងខាប់ល្អ ។

ដល់ពេលបរិភោគ ជួបជុំគ្រួសារ ព្រមទាំងកូនស្រីម្នាក់របស់វ៉ាល្លិសហ្សែរ ដែលនៅជិតគ្នានោះ ក៏បានអញ្ជើញមកដែរ អង្គុយជុំតុមួយ

លិទ្ធមាត់លិទ្ធកក្អាកក្អាយសប្បាយ ដោយបានស៊ីបចំរើបថ្មី ៗ ក្នុងពេល
នោះតាំងពីកូនពៅរហូតដល់មនុស្សចាស់ នាកាលបោយយកស៊ីបមក
ដាក់ឲ្យនាំគ្នាហុតហើយសំឡឹងមុខគ្នា យល់ស្របថាស៊ីបនេះឆ្ងាញ់មែន
មានឱជារសល្អមែន ៗ នាងក្ញយស្រីនោះ បានហៅឲ្យបោយថែមដល់ទៅ
៣ ដង ! ៗ

រឿងនេះយើងឈប់ស្ទះលែងទឹកដល់តទៅទៀត ៗ

ក្រោយពីពេលដប់លៀងនេះកន្លងមកបានពីរថ្ងៃ ព៉ល្លិស្វៃហ្សរបាន
ទទួលសំបុត្រមួយពីអាមេរិក ៗ ពេលល្ងាចត្រដាក់ ព៉ល្លិស្វៃហ្សរហៅ
គ្រួសារជួបជុំ ដើម្បីអានសំបុត្រឲ្យដឹងដំណឹងសុខទុក្ខគ្រប់គ្នា ៗ លុះមកជួប
ជុំគ្នាកាលណាហើយ ព៉ល្លិស្វៃហ្សរក៏ហែកសំបុត្រ ហើយអានខ្លាំង ៗ
សេចក្ដីថាប៉ុណ្ណេះជាដើម :

"យើងខ្ញុំមានសេចក្ដីទុក្ខសោក ជូនដំណឹងថា ជីដូនយើងគាត់
អនិច្ចកម្មទៅហើយ ! មុនគាត់ទឹងរំលាងខ្លួន គាត់បានផ្ដាំថា ឲ្យយក
ធាតុគាត់ទៅបញ្ចុះនៅភូមិហ៊ិចិនហ្សេន ដែលជាកន្លែងគាត់កើតកុំឲ្យខាន ៗ
"ឥឡូវនេះ យើងផ្ញើធាតុគាត់ នៅក្នុងប្រអប់ដាក់ក្នុងកញ្ចប់នេះ ដើម្បី
ឲ្យបងប្អូននៅប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ សំរេចកិច្ចតាមបណ្ដាំជីដូនតទៅ" ៗ

សំបុត្រនេះបានអានចប់ហើយកាលណា ក៏អ៊ូអរកងរំពងថា "យក
ជីដូនស្ងោរស៊ុប! យកជីដូនស្ងោរស៊ុប! យកជីដូនស្ងោរស៊ុប! ឆោឡា

ឡើងគ្រប់គ្នា ខ្លះបង្គោរ ខ្លះខាក ខ្លះស្ដោះ ខ្លះញ័រសាច់ ខ្លះខ្យល់ចាប់ . . នាងកយនោះឈឺខ្លាំងជាងគេ !... ឈឺទាំងអស់គ្នា ទន់ដៃទន់ជើងទាល់តែរទេះដឹកអ្នកជម្ងឺមកដឹកទាំងគ្រួសារទៅដេកពេទ្យ ឈឺមែនទែន មុខថ្លស់ក្អកសក្បុះស្រងូតៗ គ្រប់គ្នា . . . នឹកឃើញរឿងនេះឡើងកាលណាស្អើម ផាលចេញមកពីក្នុងពោះអត់ទ្រាំមិនបាន . . . ដេកពេទ្យអស់កន្លះខែ ទើបបានស្រាកឈឺគ្រាន់បើ . . . ។

រឿងនេះ យើងជាពុទ្ធមាមកៈគួរកើតសង្វេគកល់រូប ៗ រូបដូចនេះមិនខុសគ្នាពីរូបយើងកល់គ្នា ៗ កាលយើងនៅរស់មានជីវិត យើងបេះរីកកាយអបអរស្រឡាញ់រាប់អានគ្នា; ឲ្យតែផុតខ្យល់ពីចុងច្រមុះហើយ រូបនេះទៅជារបស់មួយដែលគេខ្ពើម សូម្បីតែទៅជាផេះទៅហើយ ហើយគ្រាន់តែច្រឡំយកទៅស្ងោរស៊ុប បរិភោគរួចពីរបីថ្ងៃទៅហើយ ទុះនោះលោមកដឹងជាក្រោយ ក៏អាចនាំឲ្យទៅជាឈឺគ្រប់គ្នាក្នុងគ្រួសារ មានឧទាហរណ៍ដូចខាងលើស្រាប់ ។

ហេតុនេះ បើយើងប្រុសគួរធ្វើខ្លួនឲ្យទៅជា អសុភានុបស្សី ចុះបើបែរជាស្រីនោះគប្បីឲ្យទៅជា អសុភានុបស្សិនី កុំឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

ភ៉យ - ល្អុត

សកុន្តលា

(ដកពីសៀវភៅលេខ ១២ — ឆ្នាំ ១៩៥១)

— ៨ —

ព្រះរាជកុមារព្រៃ

ពាក្យ ៨

ទីងថ្ងៃពីមេនកាស្រស់កល្យាណ សែនសោយសុខក្សេមក្សាន្តស្ថាន
កោសីយ៍

ឥតខ្វល់ខ្វក់តក់ស្លុតនឹងបុត្រី ចិត្តអប្រិយដូជាតិឃ្លាតច្បាប់ក្បួន ៗ
គិតតែលេងក្មេងភ្លាត់មាត់ប្រៀងផ្សំ នឹងពួកស្នំលំហែលំហើយខ្លួន
ប្ដូរខ្លះខ្វងតែងកាយយ៉ាងសមសួន ខំតែស្ងួនរូបឆោមឲ្យឆើតឆាយ ៗ
មានថ្ងៃមួយទេវីដេញពិណលេង លាន់គគ្រេងគគ្រឹមសើចសប្បាយ
ដួនខ្សែពិណដាច់ម៉ាត់បាត់សៀងសាយ ក្ដៅក្រហាយស្ដាយខាតការ
កំសាន្ត ៗ

ក៏ព្រួចព្រឹក្សស្បូរចូររបេល ផ្សាយតាមខ្យល់ដល់នាងក្មាងរំភាន
គឺស្បូវសៀងសកុន្តលាកែវកល្យាណ មុនបោកប្រាណសន្ធប់បាត់ស្មារតី ៗ
មេនកាព្រួយហើយកើតស្រយុត អាណិតបុត្រស្លុតចិត្តគិតប្រណី
ម្តមាហោះផ្លោះចាកស្ថានកោសីយ៍ ទៅត្រកងបុត្រីយកទៅ ៗ
លឿនដូចខ្យល់ដល់ភ្នំកំពូលមាស ក្នុងកាសចំពោះស្រស់ខ្ពុំខ្ពៅ
ផ្ដេកកូនស្នេហ៍ថៃថ្លាសដោយទៅភើ លុះឆោមផ្ដៅដឹងខ្លួនបើកនេត្រា ៗ

បានយន់យល់ទេវីនៅពីមុខ នាងគ្រាន់បានក្សាន្តទុក្ខបុកឧរា
សួរដើមដានបានដឹងជាមាតា សកុន្តលាប្រារព្ធរឿងកំសត់ ។
មេនកាសាសងលួងលោមស្ដី រួបធ្វើស្រីនៅក្នុងអាស្រមបទ
នៃឥសីកស្សបដែលហ្មត់ចត់ កសាងព្រតលើភ្នំកំពូលមាស ។
ទេពអប្សរចុះមកថៃថួន មើលមាសសួនហូរហៃតែពេញពាស
កុំឲ្យនាងកើតទុក្ខព្រោះនិរាស សូន្យវិនាសសុខភាពអសារបង់ ។

តែនិមិលខ្វល់ចិត្តតតមានហ្លៃ រលឹកតែស្វាមីស្រីធោមយន់
មិនអស់ចិត្តត្បិតក្ស័ត្រកាត់មិនគង់ សំដីទ្រង់ដោះដៃចោលថ្ងៃទៅ ។
សែនខ្លោចផ្សាឧរាឆាបឆួលឆេះ ស្ទើរលេះរលួយចាំនិត្យនៅ
កើតទុក្ខទ្រមស្គាំងស្គមអស់រាងរៅ មិនដឹងទៅទីណាកំឡាចិត្ត ។
ពួកបំរើធ្វើម្ដេចគេចមិនស្រាន្ត សែនរំខានប្រាណប្រឹងតែពិនិត្យ
រឿងវេទនាជានិច្ចផុតគំនិត ទឹងរិះគិតបន្ទៃបន្ទប់បាត់ ។
គេនៅចោមរោមជុំលេងគឹកកង សព្វសាសងធ្ងងធ្ងើយអ៊ូរអក្តាត់
តែនាងនាថចម្បែងតែឯងស្ងាត់ មិនអាចកាត់ឲ្យល្ហែថូរថ្ងៃថា ។
“ឱព្រះបង់ម្ដងនេះគ្មានអាល័យ គ្មានអាលោះដោះដៃចោលខ្ញុំណា
ចោលខ្ញុំនៅចម្បែងឯងឯកា ឯងឯកោខ្លោចផ្សាឧរាក្ដៅ ។
ឧរាក្ដួលឆួលឆេះនឹមមិនបាត់ ឆាកមិនបានឃើញក្ស័ត្រមូលនិត្យនៅ
មូលនិត្យនៃបអែបទីងព្រលឹងពៅ ព្រលឹងពេញទុក្ខជ្រៅនៅឯកកាយ ។

នៅឯកាជ្រប់មុខទុក្ខព្រួយព្រម ទុក្ខព្រួយព្រើលមិនល្មមទ្រមព្រោះស្តាយ
ទ្រមព្រោះស្តុបគេបកែប្រែជិនណាយ ប្រែជិននឿយឆោមឆាយឆ្ងាយ
ពីស្រី ។

ឆ្ងាយពីស្រស់អស់ចិត្តត្រូវអស់ចង់ ត្រូវអស់ជាតិឃ្លាតអង្គផ្គង់រកថ្មី
ផ្គង់រកថ្មាងតោងយករូបពិសី រូបពិសេសមេត្រីជាថ្មីទៀត ។
ជាថ្មីទៅពៅគ្មានឃាត់ឃាំងទេ ឃាត់ឃាំងតែមករេរិះឈ្លបឈ្លៀត
រិះឈ្លបឈ្លបញេ្ចបអង្គឲ្យបង្វៀត ឲ្យបង់ស៊ាយថយស្ទៀតលះបង់បោះ ។
លះបង់បាត់មិនគួរមានជីវិត មានជីវិតគិតគិតអ៊ីជល់ម៉្លោះ
អ៊ីជល់ម៉្លោះបេះរស់នៅផ្ទួប្តោះ នៅផ្ទួប្តេះស្ទួយសោះហាក់ដូចស្លាប់ ” ។
នាងសោយសោកអាមោក្ខឥតស្រាកស្រាន្ត ទុក្ខទំព្រាណផលទេត្រឃាត់
មិនស្ដាប់
កើតសង្រេងសង្រែគ្មានសណ្ដាប់ មិនក្រឡាប់ប្រែចិត្តជាថ្មីឡើយ ។
លុះប្រសូតបុត្រភ្ញាស្រស់បញ្ចាង់ ល្អអស់អង្គត្របះទើបល្ហៃល្ហើយ
គ្រាន់ក្សាន្តទុក្ខមុខស្រស់គិតត្រាណត្រើយ បានធូរស្បើយស្រស់ស្រាយ
សប្បាយចិត្ត ។
ឯបុត្រនាងឥសីលោកប្រទាន ឈ្មោះសរិទាមានរុងរឿងបុទ្ធិ
រូបបីដូចចន្ទពេញបុណ្ណមីពិត គួរផ្ទេកផ្ទិតស្និទ្ធស្នាលត្រអាលអរ ។

លុះកុមារចំរើនវ័យប្រាំពីរឆ្នាំ　អស់សត្វចាំគាល់ហៅដោយស្មោះស័រ
តាមបំរើគោរពពេញកុះករ　រត់ឈ្មួចវៃហាហមប្តមកុមារ ។
តាំងបល្ល័ង្កក្រោមពោធិ៍ធំស្កឹមស្កៃ　បាំងវែងថ្ងៃត្រដាក់ស្រួលអស្ចារ្យ
ប្រាំពីរយោជន៍ជុំវិញតាំងរាជការ　បរិវារគឹកកងរំពងព្រៃ ។
ពេលព្រឹកព្រានហត្ថីត្រកង　ក្បែត្របាសប្បងហៃទៅខ្ពស់លៃ
នាំកុមារចុះស្ទឹងស្រួបទឹកវៃ　ស្រោចស្រប់ថ្ងៃជំរះសព្វពង្គកាយ ។
ទើបនាំមកដើមពោធិ៍ដាក់ភូបាល　នៅលើក្បាលពស់ថ្នាន់បុទ្ធិសាយ
ដែលរក្សាពោធិ៍នោះឥតទៅឆ្ងាយ　ថ្នាន់ខ្វល់ខ្វាយដំឡើងពពាបាំង ។
គ្រប់ជុំជិតបីជូបព្រះរាជកូស　បើកខ្ពង់ខ្ពស់ការពារវែងស្ប្យចាំង
ព្រមក្មេងផ្គរទឹងអស់សត្វខ្លាំង　សម្បើមខ្លាំងឥតក្ដិកក្ដុងព្រឹក្សា ។
ឯដំរីខ្លាឃ្លាតកាចស្ទុកឈ្លូក　ប្រមោយលូកបក់ផាត់ត្បូកាយា
ឲ្យរហើយដល់អង្គកុមារា　ថែរក្សាផ្លាស់គ្នាជានិច្ចកាល ។
ឯខ្លាឃ្មុំជាអគ្គមហាសេនា　សិង្ហសង្ហាមេទ័ពអ្នកផ្ចាញផ្ចាល
បច្ចាមិត្រស្ញប់ស្ញែងក្រែងសព្វកាល　សិង្ហប្រឹងក្រាលបារមីរស្ងួតឆ្ងាយ ។
ចំណែកខ្លាអង្គក្រុងអ្នកចាំថៃ　ចាំដង្ហែកុមារជិតព្រះកាយ
តែងបន្ទឹសំរែកស្នូរសៀងសាយ　សត្វទាំងឡាយខ្វបខ្វាបជាប្រក្រតី ។
ខាងថ្កៃព្រៃលៃបើផ្តើតំរួត　ជានាយត្រួតប៉ូលិសប៉ុនល្បាញល្បី
ចែងចាត់ការយាមល្បាតកាលរាត្រី　ថៃនរបតីកៀកកិតឥតឲ្យហ្មង ។

មានមហាគលិកមួយដែរគឺសត្វសេក   ជាងសំដីអនេកពេកកន្លង
សម្បូណ៌បែកព្រោកប្រាជ្ញសព្វសាសន៍ ប៉ុនចាំចងរឿងការស្រុកឆ្ងាយជិតៗ
ទំនានថ្វាយកុមារជាកំសាន្ត   តាំងខ្លួនប្រាណបំពុះបន្ទុស្និទ្ធ
ចាក់ក្រមាចក្បាច់តុកថ្វាយទ្រង់បុទ្ធិ   រីករាយចិត្តក្អាកក្អាយសប្បាយក្រៃៗ
ភជកុមារថ្នមថ្នាក់កូនបក្សី   ដោយមេត្រីស្រភាយសង់ប្រស្រ័យ
តោងមែកពេចធ្មើទោងយោងយោលដៃ   តាមទិស្សយ័រយ័ក្នុងលេង
ទឹងសត្វ ៗ

ពួកពានរឈររបេះប្រលេះផល   គ្នារចល់បិយកមកថ្វាយក្សត្រ
ឲ្យស្ដេចសោយតាមពេលគ្មានអត្ដខាត់ សុខស្រួលក្ដាត់លើភ្នំកំពូលមាសៗ

ប៉េង — យ៉ាន់

(មាឌត)

អក្សរសាស្ត្រ   ប្រាជ្ញលោកប្រកាស
ជាពិតប្រាកដ   ជាពន្លឺជាតិ
ភ្លីស្អាតបាតបង់,   អក្សររលត់
ជាតិក៏រលាយ;

ប. ព.

បញ្ញត្រ្តៈ

រឿងជាងតម្បាញក្លែងភេទជាព្រះវិស្ណុ

(តមកពីសៀវភៅលេខ ១២ ឆ្នាំ ១៩៥១)

អ្នកតម្បាញ កាលបានស្ដាប់ពាក្យព្រះរាជបុត្រីនិយាយប្រាប់ហើយក៏ព្រួយចិត្តខ្លាំង ព្រោះគិតទៅឃើញថា "កាលបើសត្រូវវាយយកព្រះរាជធានីនេះបាន ខ្លួនអាត្មាអញនេះក៏ត្រូវស្លាប់ដែរ ហើយនឹងព្រាត់ប្រាសខានបានជួបមុខភរិយាទៀត បើដូច្នោះ គួរអាត្មាអញឡើងជិះលើគ្រុឌយន្តហើយហោះឡើងលើអាកាសវេហាស៍ សំដែងឫទ្ធិឲ្យកងទ័ពបច្ចាមិត្រមើលឃើញ កាលបើសត្រូវមើលឃើញហើយ នឹងសំគាល់អាត្មាអញនេះថាជាព្រះវាសុទេព (ព្រះនារាយណ៍) ពិតមែន មុខជានឹងបាក់បបខ្លបខ្លាបរត់ខ្ចាត់ខ្ចាយមិនខាន ណាមួយ ត្រូវស្លាប់ដោយកម្លាំងសែនទ្យា-នុភាពនៃធ្នូពុកកេ្ខកអាត្មាអញផង, ព្រោះថា :–

២០៤ សត្វពស់ បើទុកជាមិនមានពិសក៏ត្រូវតែបញ្ចេញពពាហើយបើកវែកដែរ ទោះជាមានពិសក្ដីមិនមានពិសក្ដី ការបើកវែកជាការមួយនាំឲ្យគេភ័យខ្លាច ។

មួយទៀត, បើអាត្មាអញហោះឡើងលើអាកាស ដើម្បីការពារព្រះរាជធានីនេះ អាត្មាអញមុខជានឹងត្រូវស្លាប់មិនខាន តែបើស្លាប់ជាក៏ល្អមើលដែរ, ព្រោះថា :–

២០៥[១] នរណាមួយលះបង់ជីវិតខ្លួន ដើម្បីគោព្រាហ្មណ៍ គ្រូ ភរិយានឹងពជធានីរបស់ខ្លួន នរជននោះនឹងមានខ្លួនជាទីពឹង" ។

លុះគិតស្រេចយ៉ាងនេះហើយ អ្នកតម្បាញផុសលាងមុខមាត់ពីបច្ចូសសម័យហើយនិយាយនឹងព្រះរាជបុត្រីថា: "មាសថ្លៃបងអើយ! កាលណាសត្រូវវិនាសស្លាប់អន្តរាយអស់ហើយ កាលនោះបងនឹងបានបរិភោគរសអាហារនឹងទឹក តពីនោះទៅមិនយូរប៉ុន្មាន បងលែងបានមកជួបមុខប្អូនមាសថ្លៃតទៅទៀតហើយ ប៉ុន្តែប្អូនទៅក្រាបទូលព្រះវររាជបិតាថា ឲ្យបរិពលសេនានុភាពទាំងអស់បណ្ដាដែលសល់ទាំងប៉ុន្មាន ចេញពីព្រលឹមហើយចូលលុកលុយសត្រូវ ចំណែកខាងបង បងនឹងហោះទៅលើអាកាសវេហាស៍ហើយបំភ័យអរិន្ទរាជសត្រូវឲ្យខ្លបខ្លាចតេជានុភាពរបស់បង ធ្វើដូច្នេះសកលយោធាព្រះវររាជបិតាងាយប្រយុទ្ធសម្លាប់សត្រូវពីខាងក្រោយខ្នង ជ: បើមិនធ្វើដូច្នេះទេ បងនឹងសម្លាប់សត្រូវទាំងឡាយនោះដោយខ្លួនបង តែសត្រូវទាំងឡាយដែលស្លាប់ទៅហើយដោយដៃបងនឹងទៅកើតស្ថានសួគ៌ទាំងអស់ ក្នុងករណីយ៍នេះ ត្រូវតែសកលយោធាព្រះវររាជបិតាសម្លាប់ឲ្យខ្ទេចខ្ទីដោយដៃខ្លួនឯង ដើម្បីកុំឲ្យវាបានទៅ

---

១ បញ្ចតន្ត្រៈ សេចក្ដីប្រែជាភាសាបារាំងនៃលោកឡង់ស៊ឺរ៉ូ មានគាថាពើសដូច្នេះ គឺៈ បើមានចន្ទ្រគ្រោះ ឬសូរ្យគ្រោះ អ្នកណាដែលរងគ្រោះដោយការពារជនដទៃ អ្នកណាមានជ័យ អ្នកនោះត្រូវបានពាក្យសរសើរ ។

កើតក្នុងស្ថានសួគ៌ ។ ព្រះរាជបុត្រីបានព្រះសណ្ដាប់ដូច្នោះហើយ ត្រេកអរណាស់ ស្ដេចយាត្រាយកសេចក្ដីទៅក្រាបបង្គំទូលព្រះវរបិតាភ្លាមតាមបង្គាប់អ្នកតម្បាញ ។ ឯព្រះរាជាក៏រឹតតែជឿថែមឡើងទៀត ទ្រង់ក្រោកពីព្រលឹមហើយស្ដេចបរពលយោធា ដ៏មានរបៀបរៀបរយចរចេញទៅដើម្បីលុកចូលប្រយុទ្ធ ។ ឯអ្នកតម្បាញជាប់ចិត្តទឹងស្មាប់ខ្លួនយ៉ាងនេះហើយ ក៏ហោះហើរលើអាកាសរហោស៍ កាន់កៅទណ្ឌសរនៅដៃហើយចេញទៅដើម្បីធ្វើសង្គ្រាម ។

កាលនោះ ព្រះនារាយណ៍ដ៏មានបុណ្យ ដែលជាអ្នកដឹងអតីតអនាគត បច្ចុប្បន្ន មានព្រះបន្ទូលដោយញញឹមចំពោះបុត្រនាងវិនតា(១) ដែលចូលមកក្រាបបង្គំគាល់តាមតែព្រះចិន្ដាថា: "នៃគ្រុឌ! ឯងដឹងទេអ្នកតម្បាញនេះក្លែងភេទខ្លួនជាអាត្មាអញ ជិះគ្រុឌឈើយន្ត ទៅបង្កូនស្រីស្ដេច?" ។ គ្រុឌឆ្លើយតបថា: "បពិត្រព្រះទេពម្ចាស់លោក! ខ្ញុំទូលបង្គំបានដឹងព្រឹត្តិការណ៍នេះដែរ ឥឡូវនេះ តើយើងត្រូវធ្វើដូចម្ដេច?" ។ ព្រះនារាយណ៍ដ៏មានបុណ្យឆ្លើយតបថា: "ថ្ងៃនេះ អ្នកតម្បាញសុខចិត្តស្លាប់ ហើយចរចេញទៅដើម្បីច្បាំង ក្នុងចម្បាំងគង់នឹងមានយោធាណាម្នាក់ចំណានបាញ់សរដ៏មុតមកត្រូវស្លាប់មិនខានទេ កាលណាក៏ស្លាប់ទៅមុខជាសកលយោធាទាំងអស់មកប្រជុំគ្នាហើយនិយាយថា

១ គ្រុឌជាយានជំនិះ ជាកូននៃនាងវិនតាដែលជាភរិយាព្រះកស្សប ។

បានបាញ់សម្លាប់ព្រះរាំសុទេព(១) នឹងគ្រុឌហើយ តទៅ លោកតាំងមូលទឹងលែងគោរពអាត្មាអញទៀតហើយ បើដូច្នេះ ឯងចូលទៅឲ្យឆាប់ៗ! ទៅចូលក្នុងរូបគ្រុឌយន្ត ឯអាត្មាអញនឹងទៅជ្រែកចូលក្នុងរូបអ្នកតម្បាញ ដើម្បីនឹងឲ្យអ្នកតម្បាញបាញ់សត្រូវយកជ័យបាន, ដោយការបំផ្លិចបំផ្លាញសត្រូវបាននេះ តេជានុភាពយើងនឹងរឹតធំឡើងមិនខាន លុះព្រះនារាយណ៍នឹងគ្រុឌប្រឹក្សាគ្នាយល់ព្រមហើយ គ្រុឌជ្រែកចូលទៅក្នុងរូបគ្រុឌយន្ត ព្រះនារាយណ៍ក្នុងរូបអ្នកតម្បាញ ។ ដោយតេជានុភាពព្រះនារាយណ៍ដ៏មានបុណ្យចូលក្នុងខ្លួនអ្នកតម្បាញ ដៃកាន់កង់ចក្រស័ង្ខដំបងនឹងកៅទ័ណ្ឌបិតនៅលើអាកាសតែមួយស្របក់ ដូចជាគេលេងកីឡាបណ្ដាលឲ្យកងទ័ពសត្រូវដែលក្លៀវក្លាទៅជាខ្សោយកំលាំងចិត្ត ត្រូវកងទ័ពព្រះរាជាចូលលុកវាយបកជ័យស្លាប់អន្តរាយអស់ ហើយលេចឮរន្ទឺពេញលោកថា ព្រះរាជាឈ្នះសត្រូវ ហើយដោយបានព្រះនារាយណ៍ជាព្រះរាជជ័តុបតិ ។

ឯអ្នកតម្បាញបានឃើញអរិរាជសត្រូវចាលចាញ់គេជាដៃស្លាប់វិនាសអន្តរធានដូច្នោះហើយ ត្រេកអររីករាយសប្បាយចិត្តណាស់ ក៏ចុះពីអាកាសនភាល័យមកវិញដោយក្ដីរុងរឿងដ៏ក្រៃលែង ។ កាលដែលអ្នកតម្បាញចុះមកដល់ផែនពសុធា ពពួកអាមាត្យយោធាមុខមន្ត្រីរាជបរិពារព្រមទាំង

---

១ ព្រះនារាយណ៍ ។

អ្នកនគរទាំងឡាយដែលស្គាល់ច្បាស់លាស់នូវអ្នកតម្បាញ នោះថាមិនមែន ជាព្រះនារាយណ៍ដ៏មានបុណ្យទេ គឺជាអ្នកតម្បាញដែលខ្លួនធ្លាប់ស្គាល់មក ហើយ បបួលគ្នាឈ្លូនទៅសាកសួរដំណើរដើមទងដែលនាំឲ្យមានព្រឹត្ត-ការណ៍ដូច្នេះ ។ អ្នកតម្បាញក៏រៀបរាប់ប្រាប់តាំងពីដើមរហូតដល់ចុង ។ ព្រះកុម្ភបាល ទ្រង់មានជ័យមង្គលដោយបានបង្រាបព្រះអរិរាជសត្រូវឲ្យ ហិនហោចហើយ មានព្រះរាជហឫទ័យត្រេកអរខ្លាំងក្រៃលែង រឹងរឹតតែមាន ព្រះទ័យប្រតិព័ទ្ធចំពោះព្រះរាជធីតុបតិថែមឡើងទៀត ព្រះរាជទានព្រះរាជបុត្រីដល់អ្នកតម្បាញ រៀបចំវិវាហមង្គលាភិសេកនៅចំពោះអាមាត្យមុខមន្ត្រីដោយសេចក្ដីរុងរឿង ព្រមទាំងព្រះរាជទានឲ្យសោយរាជ្យស្នងព្រះអង្គផង ។ អ្នកតម្បាញព្រមមួយអន្លើដោយព្រះអគ្គមហេសី សោយក្ដីសុខទាំង ៤ ប្រការសមតាមក្ដីប្រាថ្នាដែលជាសារប្រសើរក្នុងជីវលោកនេះ បានជាលោកពោលថា: "ការឆបោកដែលគេប្រើប្រកបឲ្យត្រូវទំនង ហើយអាចឲ្យសម្រេចផលបាន" ។

ចចកករដកៈ: បានស្ដាប់ចចកទមនកៈនិយាយរៀបរាប់ចប់សេចក្ដី ហើយ និយាយតទៅទៀតថា "សំឡាញ់អើយ! ពាក្យឯងនិយាយនេះ ពិតមែនហើយ តែរូបខ្ញុំនៅតែមិនទាន់អស់សង្ស័យទេ នៅតែមានបារម្ភខ្លាច ព្រោះសញ្ជីវកៈមានប្រាជ្ញា ឯសីហៈកាចឃោរឃៅណាស់ ក្រែងឯង មិនអាចនឹងធ្វើការបំបែកចេញពីគ្នាបាន?" ។ ចចកទមនកៈឆ្លើយតបវិញ

ថា: "នែសំឡាញ់! អ្នកខ្សោយអាចទៅជាអ្នកខ្លាំងបានដែរ ដោយវិធីនេះ ខ្ញុំអាចនឹងសម្លាប់សញ្ជីវកៈបានដោយពន្លឺប្រាជ្ញារបស់ខ្ញុំ ព្រោះថា:–

២០៦ – សរដែលនាយខ្មាន់ធ្នូបំណានបាញ់ទៅហើយ បើមិនត្រូវមួយក៏ត្រូវមួយទៀតដែរ ឯខានមិនខានទេ ឯប្រាជ្ញានៃអ្នកប្រាជ្ញក៏ដូច្នោះដែរ កាលបើបញ្ចេញទៅហើយ អាចនឹងសម្លាប់ប្រជារាស្ត្រទាំងមូល ព្រមទាំងព្រះរាជាផង" ។

ទីបំផុតចចកករដកៈនិយាយជូនពរថា: "បើដូច្នោះ អានុភាពប្រាជ្ញាឯងមានយ៉ាងណា ចូរធ្វើយ៉ាងនោះចុះ សូមឲ្យសំឡាញ់ប្រកបកិច្ចការបំផ្លាញសញ្ជីវកៈនេះឲ្យបាន" ។ ចចកទនកៈឆ្លើយតបដោយម៉ឺងម៉ាត់ថា: "សំឡាញ់ ព្រឹកស្អែកនេះ ការណាដែលមិនទាន់សម្រេចនឹងសម្រេចពិតហើយ, ព្រោះថា:–

២០៧ – កិច្ចណាមួយដែលគេមិនអាចធ្វើឲ្យសម្រេចបានដោយព្យាយាមទេ កិច្ចការនោះគេនឹងអាចធ្វើឲ្យសម្រេចបានដោយឧបាយ ក្អែកដើរឧបាយលួចខ្សែកជាវិការនៃមាស សម្លាប់ពស់វែកបាន" ។

ភិក្ខុ ប៉ាង – ខាត់

(មានត)

មហាសន្និបាត ឆ្នាំ ១៩៥២

ក្នុងថ្ងៃទី ១៣ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៥២ ពេលម៉ោង៨ព្រឹក, សមាគមមិត្តសាលាបាលីបានធ្វើមហាសន្និបាតនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ បោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមអភិបាលនៃសមាគមសម្រាប់ឆ្នាំថ្មី ។ ពេលដែលអស់លោកជាសមាជិក បានអញ្ជើញមកជួបជុំហើយ, លោក ក៉យ-ប៊ុក អធិបតី បានថ្លែងសុន្ទរកថាបើកសម័យប្រជុំ ព្រមទាំងថ្លែងអំពីព្រឹត្ត-ការណ៍នៃសមាគមក្នុងឆ្នាំចាស់ផង ដូចមានសេចក្ដីដែលចុះផ្សាយ នៅខាងចុងស្រាប់ ។

លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតរើសក្រុមអភិបាលថ្មីនោះ ដូចតទៅនេះ:—

លោក ក៉យ-ប៊ុក អធិបតី, លោក ផេង-ជ្រីវ និង ហេង-យ៉ាន់ អធិបតីរង, លោក ចាប-ពិន អគ្គលេខាធិការ, លោក ហាក់-ឆេត និង ម៉ម-ឃ៉ែម អនុលេខាធិការ, លោក អ៊ុច-រស់ អគ្គហេរញ្ញិក, លោក ម៉ៅ-មុី និង ក៉-ស៊ុយន អនុហេរញ្ញិក, លោក តៃ-ជុន និង ញូង-សឿង បណ្ណារក្ស ។

ក្នុងថ្ងៃក្រោយ លោក ម៉ម-ឃ៉ែម បានសុំលាឈប់ពីមុខងារក្រុមអភិបាលដោយលោកខ្សោយកំឡាំងព្រោះមានជម្ងឺរឿយៗ ពុំអាចនឹងជួយការបានពេញបន្ទុក ហើយសុំឲ្យដាក់លោកជាទីប្រឹក្សាវិញ, ក្រុមអភិ-បាលក៏បានសំរេចតាមសុំ ហើយបានតាំងលោក ហ៊ុ-ហេង ដែលជាប់

ឆ្នោតបន្ទាប់ពីលោក ម៉ម-យ៉ែម កាលជ្រើសរើសទៅថ្ងៃមហាសន្និបាត នោះ ឲ្យជាក្រុមអភិបាលជំនួសតទៅ ។

ទីប្រឹក្សាមានចំនួន ១៦ រូបគឺ សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី សង្ឃ-នាយកគណៈមហានិកាយ ជួន-ណាត, សម្តេចព្រះសុធម្មាធិបតីសង្ឃ-នាយកគណៈធម្មយុត្តិ អ៊ុង-ស្រី, សម្តេចព្រះធម្មលិខិតឧត្តមប្រឹក្សា ល្វី-ឯម, ព្រះពោធិវ័ង្ស ហួត-តាត ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់, ព្រះវិន័យសង្វរ ពជ-គឹង សាស្ត្រាចារ្យសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់, ឯ.ឧ. សម-ញាណ, ឯ.ឧ. ព៉យ-លុត, លោកឡាំ ឯម, ស្វាយ-ព៉, ជុំ-ទួត, សាម-ឡាមុត, អ៊ូ-គង់, ម៉ម-យ៉ែម, គុយ-ហ៊ុន, ធឹង-ចាប, អ៊ុង-កេត ។

ក្រុមអភិបាលបានជ្រើសតាំងគណៈកម្មការផ្សេងៗតទៅទៀតគឺ :

គណៈកម្មការទស្សនាវដ្តី: លោក ចាប-ពិន ប្រធាននិងបណ្ណាធិការ, លោក ប៊ូ-ប៉ូ អនុប្រធាន, ព្រះទេពសត្ថា សូរ-ហាយ, ព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា ប៉ុណ្យ-សុក្កាជ, ព្រះមហា ប៊ុង-ប៉ម, លោក តៃ-ជុន, អៀង-ថ្វាង, សៀង-ឌិន, ព៉-ស៊ីយន, ញូង-សឿង, ស៊ុន-ហ៊ិន សមាជិក ។

គណៈកម្មការសន្និសីទនិងឃោសនាការ: ឯ.ឧ. សម-ញាណ ប្រធាន, លោក ម៉ៅ-ម៉ី អនុប្រធាន, លោក អ៊ុច-រស់

ផេង-ជ្រីវ, ម៉ែ-ប៉ាន់, ហ៊ី-ហេង, ហាក់-ឆេក, កុយ-ហ៊ុន, ប៊ីង-ហ៊ាត, ចាប-ពិន, អ៊ុច-សេ, សាម-ឡាមុត សមាជិក ។

គណៈកម្មការស្រាវជ្រាវអក្សរសាស្ត្រ: លោក តែ-ជុន ប្រធាន; លោក នង-ដួន, ឈុន-ឌុច, ពៅ-ឈិន, ហ៊ុយ-កាំង, អ៊ី-សំឌក, វង្ស-ប៊ុនកុន, យូ-សន សមាជិក ។

គណៈកម្មការបោះពុម្ពសៀវភៅ: លោក ហេង-យ៉ាន់ ប្រធាន, ព្រះទេពសត្ថា សូរ-ហាយ, ភិក្ខុ ប៉ាង-ខាត់, លោក វរវុធ-វង្ស, សួស្ដី-នាង, ញូង-សឿង សមាជិក ។

(មានត)

អក្សរជាគោលរបស់ជាតិ
ខ្មែរគួរខំឃ្មាតគ្រប់រូបទ្បើង
ប្រើអក្សររបស់ខ្មែរយើង
ឲ្យបានថ្កុំថ្កើងអក្សរខ្មែរ !

ប. ព.

ពិធីបុណ្យព្រហ្មទាន

ក្នុងថ្ងៃទី ៩ ខែមីនា ព.ស. ២៤៩៦ (គ.ស. ១៩៥២) សមាគមមិត្តសាលាបាលីបានផ្ដើមធ្វើបុណ្យព្រហ្មទានជាលើកទី ៣ ក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពនៃព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង គឺជាពិធីប្រគេនរង្វាន់ដល់សិស្សសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ចំនួន ៩៧ រូប ដែលទើបនឹងប្រឡងជាប់សញ្ញាបត្រក្នុងឆ្នាំ ១៩៥២ ។

ពិធីបុណ្យនេះបានរៀបចំធ្វើនៅឯសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ចាប់តាំងពីល្ងាចថ្ងៃទី ៨ មីនាមក ដោយមានការចំរើនព្រះបរិត្តនិងធម្មទេសនា ដូចកាលពីឆ្នាំមុនដែរ ។ ប៉ុន្តែចំណែកទេយ្យទាន ឃើញថាបានបរិបូណ៌ណាស់លើសពីចំនួនសិស្សជាច្រើនជាងឆ្នាំមុនទៅទៀត ដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លានិងការឧបត្ថម្ភដ៏មុតមាំនៃអស់លោកអ្នកពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ ។ ចំនួនលើសទាំងនោះ សមាគមបានចាត់ចែងប្រគេនថែមទៀត ដល់សិស្សដែលប្រឡងជាប់តាំងពីលេខខ្ពស់ៗ រៀងចុះជាលំដាប់ដរាបដល់អស់ទេយ្យទាន ។

ក្នុងថ្ងៃទី ៩ មីនា ពេលម៉ោង ១៦ ខ្វះ ១០ នាទី ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង បានស្ដេចយាងទៅជាព្រះរាជាធិបតីដោយមានក្រុមយោធារក្សាព្រះអង្គនិងក្រុមភ្លេងជាតិចាំទទួលធ្វើការគោរពតាមទំនៀម ។ ក្នុងទី

សន្និបាតនោះ គេបានឃើញឥស្សរជនជាច្រើនដែលអញ្ជើញទៅជាកិត្តិយសគឺ ឯ. ឧ. ហ៊ុយ-កន្ធុល នាយករដ្ឋមន្ត្រី, ឯ. ឧ. ឃួន-ណៃ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការ, ឯ. ឧ. សឺន-សាន ប្រធានរដ្ឋសភា, អ្នកអង្គម្ចាស់ នរោត្តម ម៉ុងតាណា ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ, លោកអលខត ចាងហ្វាងក្រុមឃោសនាការអាមេរិកាំងនៅភ្នំពេញ ហើយនឹងអស់លោកនាម៉ឺនមុខមន្ត្រីឯទៀតជាច្រើនដែលសមាគមសូមអភ័យទោស ដោយពុំបានបញ្ចេញនាមក្នុងទីនេះ ។ បន្ទាប់មក, មានសុន្ទរកថា ៣ លើក ឆ្លើយឆ្លងជាប់តៗគ្នាពណ៌នាអំពីកល្យាណកិច្ចនេះ ជាសេចក្តីថ្លែងនៃលោកប៉ាយ-ប៊ុក អធិបតីសមាគម, ព្រះតេជព្រះគុណចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ដែលមានព្រះមហាព្រហ្មមុនី ទេព-អ៊ូ ចាងហ្វាងរងទទួលការថ្លែងជួស) នឹង ឯ. ឧ. ឃួន-ណៃ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការ ។

បន្ទាប់មកទៀត, មានការប្រគេនព្រហ្មទានដល់សិស្សទាំង ៩៧ រូប ។ ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង ដែលទ្រង់បានព្រះរាជទានព្រះរាជទ្រព្យផ្ទាល់ព្រះអង្គចំនួន ២.០០០ រៀល បំពោះពិធីបុណ្យនេះ ក៏ទ្រង់បានប្រគេនផ្ទាល់ព្រះហស្ត នូវព្រហ្មទានទី ១ ដល់សិស្សដែលប្រឡងជាប់លេខខ្ពស់ជាងគេ, រួចហើយ ឥស្សរជនឯទៀតៗ ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយក៏បានប្រគេនព្រហ្មទានរបស់ខ្លួនៗដល់សិស្សដែលប្រឡងជាប់លេខបន្ទាប់ៗ គ្នាជាលំដាប់ដរាបដល់ទីបំផុត ។

កាលរួចកិច្ចប្រគេនហើយ, ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់បានថ្វាយព្រះរាជសុន្ទរកថាទទួលព្រះរាជអំណរគុណការកុសលនេះ ៗ លុះចប់ព្រះរាជសុន្ទរកថាហើយព្រះសង្ឃជាសិស្សទាំងនោះ ទទួលអនុមោទនាដោយមន្តលគាថាទាំងពួង ៗ រួចហើយ ពុទ្ធសាសនិកជនទាំងឡាយដែលមានព្រះរាជាជាប្រមុខក៏បានស្លូត្របត្តិទានគាថាឧទ្ទិសបំណែកផលជាកិច្ចបង្ហើយបុណ្យ ៗ តទៅខាងក្រោយនេះ, យើងសូមចុះផ្សាយនូវសុន្ទរកថាទាំងនោះ ៗ

សុន្ទរកថា

នៃលោកអធិបតី

សូមព្រះតេជៈគុណលើត្បូង

សូមព្រះរាជទាន ព្រះបរមរាជវរោកាសក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ ព្រះករុណា ជាអម្ចាស់ជីវិត សូមទ្រង់ជ្រាប

ក្រោមលម្អងធូលីព្រះបាទ ៗ

- សូមថ្វាយបង្គំសម្តេច នឹងព្រះថេរានុត្ថេរៈ ទាំងឡាយ,
- សូមក្រាបទូលទ្រង់,
- សូមជំរាបឯកឧត្តម លោកស្រី នឹងលោកអ្នកទាំងឡាយ,

លើកនេះជាលំដាប់ទី ៣ ដែលសមាគមមិត្តសាលាបាលីបានប្រឹងប្រែងដោយពេញកំឡាំង ដើម្បីរក្សាពិធីចែកព្រហ្មទានដល់សិស្សសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ដែលបានប្រឡងជាប់សញ្ញាប័ត្រ ទុកជាប្រពៃណី

ដីថៃថ្លាតទៅអនាគត ដោយយល់ថាជាវិធីដ៏វិសេសមួយសំរាប់ញុំាងសេចក្តីជ្រះថ្លា ឲ្យកាន់តែមុតមាំឡើងក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលជាកេរ្តិ៍មត៌កដ៏ប្រសើរនៃបុព្វបុរសរបស់យើង ហើយជាសាសនានៃសន្តិសុខដែលមនុស្សសត្វទាំងឡាយតែងត្រូវការទូទៅ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត ពិធីនេះជាកិច្ចសម្រាប់បង្រួបបង្រួមសាមគ្គី រវាងពុទ្ធសាសនិកជនឲ្យជិតស្និទ្ធជាប់លាប់ឋិតថេរឡើងទៀតផង ។ ឯពិធីចែកព្រហ្មទាននេះ សមាគមពុំបានជាអ្នកផ្តើមធ្វើឡើងមុនគេទេ គ្រាន់តែបានលើកយកគ្រឿងដំណែលដ៏ប្រពៃនេះមកកាន់តាមប៉ុណ្ណោះ ព្រោះពិធីនេះមានធ្វើតាំងពីពេលមុនកើតសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ម៉្លេះ ដែលជំនាន់ការសិក្សាព្រះបរិយត្តិធម៌នៅក្នុងវត្តព្រះវិហារព្រះកែវមរកត ។ កាលនោះ សិស្សដែលដេញប្រយោគជាប់ជាមហា ៣ ប្រយោគ និង ៤ ប្រយោគ តែងបានទទួលព្រះរាជទ្រព្យរង្វាន់អំពីព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិត មានផ្ទិតនឹងត្រៃចីវរជាដើម ហើយក្នុងជំនាន់នោះ បំណេះវិជ្ជាខាងព្រះពុទ្ធសាសនា គេលើកជាបំណេះវិជ្ជាជាន់ខ្ពស់ក្នុងប្រទេស ។ លំដាប់តមក អតីតពុទ្ធិកសមាគមនឹងក្រុមពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ បានបំពេញកិច្ចនេះបានតែ ១ លើកក្នុងឆ្នាំ ១៩៤២ ។ ឯសមាគមមិត្តសាលាបាលី ទើបនឹងបានចាប់ធ្វើពិធីនេះឡើងវិញពីឆ្នាំ ១៩៥០ មក ។

(មានត)

ទស្សនាវដ្ដីនេះ ល្អឥតក្ចឹង
ដោយផ្សាយដំណឹង ជា ២ ផ្នែក:

១- ខាងពុទ្ធសាសន៍ យ៉ាងល្អឯក;

២- ខាងចំណែក អក្សរសាស្ត្រ ៗ

លោកអ្នកបើបាន អានសិក្សា
មេត្តាកុំភ្លេច ជួយប្រកាស
ប្រាប់គេឲ្យជាវ ច្រើនដេរដាស
ជួយពុទ្ធសាសន៍, អក្សរខ្មែរ!

ថ្លៃជាវប្រចាំឆ្នាំ:

ក្នុងកម្ពុជរដ្ឋ ១២០រ,០០
ក្រៅកម្ពុជរដ្ឋ ១៥០,០០